

สัญญาเลขที่ R2562B

สำนักหอสมุด

อภิธาน์นทาการ

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

มาตรการทางกฎหมายที่ส่งเสริมผู้ประกอบการระดับท้องถิ่นใน
กิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์
พื้นที่ศึกษาจังหวัดพิษณุโลก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์จินตนา พนมชัยชยวัฒน์
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนเรศวร

วันลงทะเบียน... 7 มี.ค. 2565...

เลขทะเบียน... 1049491

เลขเรียกหนังสือ... 9 KPT

3495

94825

2562

สนับสนุนโดย

งบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยนเรศวร

ปีงบประมาณ 2562

คำนำ

โครงการวิจัยเรื่อง “มาตรการทางกฎหมายที่ส่งเสริมผู้ประกอบการระดับท้องถิ่นในกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ : พื้นที่ศึกษาจังหวัดพิษณุโลก” ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2562 จากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ทำเสร็จสิ้นลงภายใต้สถานการณ์โรคระบาดโควิด 2019 จึงส่งผลให้ผู้วิจัยจึงต้องมีการปรับแผนการดำเนินงาน และในการนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอเนื้อหา งานวิจัยผ่านการจัดทำหนังสือกฎหมาย “โทรคมนาคม” ที่สอดแทรกสาระสำคัญอันเป็นผลที่ได้จากงานวิจัยใน หนังสือฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ตีพิมพ์ครั้งที่สอง นอกจากนี้ส่วนหนึ่งได้มีการถ่ายทอดความรู้จากงานวิจัยใน ช่องทางการสอนทั้งในห้องเรียนและการสอนผ่านออนไลน์ของ ThaiMOOC ผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงาน คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติผู้สนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัยในครั้งนี้ และมหาวิทยาลัยที่เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้ ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ในเวทีการวิจัยอย่างสม่ำเสมอ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์จินตนา พนมชัยชยวัฒน์

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

3 กันยายน พ.ศ.2563

บทคัดย่อ

แม้การปฏิรูปประเทศด้านสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ จัดเป็นหนึ่งในสิบเอ็ดด้านการปฏิรูปประเทศที่ต้องสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนปฏิรูปด้านนี้ได้มีการประกาศใช้ตามพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ.2560 ซึ่งแผนดังกล่าวนี้ผูกพัน กสทช. ในการจัดทำแผนบริหารคลื่นความถี่ แผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ แผนบริหารสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรที่ต้องสอดคล้องและบูรณาการกัน ทั้งนี้เมื่อพิจารณาแผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560) ซึ่งสอดคล้องกับข้อบังคับวิทยุ ค.ศ.2559 (Radio Regulations Edition 2016) และสอดคล้องกับนโยบายการใช้คลื่นความถี่ในปัจจุบันและอนาคตของประเทศ มีรายการรายละเอียดเกี่ยวกับคลื่นความถี่ที่กำหนดให้ใช้ในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ และจัดเป็นแผนแม่บทหลักเพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเบื้องต้นในการอนุญาตและการดำเนินกิจการที่เกี่ยวข้องกับการใช้คลื่นความถี่ กอปรกับแผนการบริหารสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรที่จัดทำขึ้นเพื่อรักษาไว้ซึ่งคลื่นความถี่และสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียม กำหนดบทบาทให้คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติหรือ กสทช. อยู่ในฐานะหน่วยงานอำนวยการของรัฐ เพื่อให้เป็นไปตามแผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่ ตารางกำหนดคลื่นความถี่แห่งชาติและแผนแม่บทกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคมที่สอดคล้องกับ ITU และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทั้งนี้ภาครัฐควรเร่งขับเคลื่อนตามกิจกรรมเร่งด่วน (Flagship) ที่กำหนดไว้โดยเฉพาะการปฏิรูปการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ด้วยการปรับเปลี่ยนวิธีการประมูลคลื่นความถี่สำหรับกิจการวิทยุและโทรทัศน์เป็นการใช้คุณสมบัติและข้อเสนอในเชิงคุณภาพรายการของผู้เข้าประมูล (Beauty Contest) และปรับปรุงการบริหารจัดการโทรทัศน์ที่เป็นของรัฐ องค์กรอิสระ และรัฐวิสาหกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (สทท.) และในส่วนภูมิภาคเดิม 8 เขตเป็นสถานีวิทยุโทรทัศน์สาธารณะดิจิทัลประเภทท้องถิ่น 4 ภาคตามกรอบของกฎหมายและกำหนดทิศทางและเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ฉบับที่ 2 ใหม่ให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป และเป็นไปตามสภาวะความต้องการในการใช้คลื่นความถี่ในอุตสาหกรรมวิทยุโทรทัศน์ในปัจจุบัน ตลอดจนการจัดตั้งโครงข่ายแห่งชาติ เพื่อบริหารจัดการโครงข่ายวิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคมทั้งโครงข่ายเคเบิล โครงข่ายดาวเทียมและโครงข่ายภาคพื้นดิน เพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งจะเป็นการลดภาระของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมวิทยุโทรทัศน์

Abstract

Even the reform of the country in journalism and information technology It is one of the eleven national reform areas that must be in line with the 20-year National Strategic Plan and this reform plan has been enacted in accordance with the 2017 National Reform Act, Plan and Procedures. Binding the NBTC in the preparation of the spectrum management plan Broadcasting and Television Broadcasting Business Master Plan Orbit access rights management plan that must be consistent and integrated. In this regard, considering the Third Spectrum Management Master Plan (2017) in accordance with the Radio Regulations Edition 2016 and in line with the current and future spectrum usage policy of the country. There is a detailed list of frequencies required to be used in the radio and television broadcasting businesses. It is also a master plan to serve as the prerequisite for licensing and operating activities related to the use of spectrum. In addition to the orbit access rights management plan, it has been established to maintain the spectrum and the right to access orbit satellites. Assign roles to the Broadcasting Commission The National Television and Telecommunications Business or NBTC is the state directorial agency. In order to comply with the spectrum management master plan National frequency schedule and radio broadcasting master plan Television radio And telecommunication conforming to ITU. And national policies and plans on digital development for the national economy and society. In this regard, the government should accelerate the pursuit of flagship activities, especially the radio and television broadcasting reform. By changing the spectrum auction method for radio and television businesses to utilize qualitative features and offers of the bidders (Beauty Contest), In particular, the radio and television stations of Thailand (TAT) and in the original 8 provinces to be digital public television stations of the 4 local sectors according to the legal framework and set the direction and goals of the new Master Plan No. 2 in accordance with changing technology And meet the demand for spectrum in the radio and television industry today. As well as the establishment of a national network manage the radio and television network and telecommunication, both cable network Satellite networks and terrestrial networks in order to use the existing resources for maximum efficiency. This will reduce the burden of operators in the radio and television industry.

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

แม้การปฏิรูปประเทศด้านสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ จัดเป็นหนึ่งในสิบเอ็ดด้านการปฏิรูปประเทศที่ต้องสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนปฏิรูปด้านนี้ได้มีการประกาศใช้ตามพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ.2560 ซึ่งแผนดังกล่าวนี้ผูกพัน กสทช. ในการจัดทำแผนบริหารคลื่นความถี่ แผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ แผนบริหารสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรที่ต้องสอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลและสอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแต่ไม่ปรากฏตัวชี้วัดที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการประกอบกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ในระดับท้องถิ่นแต่อย่างใด นอกจากนี้แผนทั้งหลายต้องหยุดชะงักรอความแน่นอนทางการเมืองและสะดุดหยุดอยู่รอสถานการณ์พิเศษโรคระบาดไวรัสโควิด 2019 ผู้ประกอบการธุรกิจที่วิดิทัศน์ระดับชาติต้องพบอุปสรรคทางเศรษฐกิจ กอปรกับภาครัฐยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายใด ๆ ที่เกี่ยวกับกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ตามแผนปฏิรูปแต่อย่างใด

แผนบริหารจัดการคลื่นความถี่ ฉบับ พ.ศ.2555 – 2559 ซึ่งถูกขยายบังคับใช้ต่อจนถึงปัจจุบัน มีการกำหนดกลยุทธ์ที่ 6 ในการเปลี่ยนแปลงกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์จาก “ระบบอนาล็อก” สู่ “ระบบดิจิทัล” เพื่อรองรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล ฉบับ พ.ศ.2559 - พ.ศ.2561 ที่กำหนดเป้าหมายในกลยุทธ์ที่ 1 ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ที่กำหนดให้มีการปรับสู่วิทยุโทรทัศน์ดิจิทัลและวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลครอบคลุมทั่วประเทศภายใน 3 ปี การจัดสรรทรัพยากรคลื่นความถี่เป็นอำนาจของคณะกรรมการ “กสทช.” ที่ต้องจัดทำแผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่ ตารางกำหนดคลื่นความถี่แห่งชาติ แผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ โดยแผนดังกล่าวนี้ต้องสอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม คลื่นความถี่ที่กำหนดให้ใช้ในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ปรากฏตามตารางกำหนดคลื่นความถี่แห่งชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคลื่นความถี่ที่กำหนดให้ใช้ในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ และคลื่นความถี่ที่กำหนดให้ใช้ในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม ที่ประกาศไว้ในแผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2560) ซึ่งสอดคล้องกับข้อบังคับวิทยุ ค.ศ.2559 (Radio Regulations Edition 2016) และสอดคล้องกับนโยบายการใช้คลื่นความถี่ในปัจจุบันและอนาคตของประเทศแผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2560) มีรายการรายละเอียดเกี่ยวกับคลื่นความถี่ที่กำหนดให้ใช้ในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ และจัดเป็นแผนแม่บทหลักเพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเบื้องต้นในการอนุญาตและการดำเนินกิจการที่เกี่ยวข้องกับการใช้คลื่นความถี่ ซึ่งแผนแม่บทฉบับนี้ต้องมีการติดตาม ประเมินผลและปรับปรุงแผน เพื่อประโยชน์ในการบริหารคลื่นความถี่ให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้แผนนี้ต้องผ่านการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนผู้ประกอบการที่ใช้ประโยชน์คลื่นความถี่ และหน่วยงานของ

รัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำแผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่ และแผนนี้ ต้องคำนึงถึงการ
ใช้งานด้านความมั่นคงของรัฐตามความจำเป็น

แผนความถี่วิทยุรายการกิจการ อันได้แก่ แผนความถี่วิทยุกิจการกระจายเสียงทั้งระบบ เอฟ.เอ็ม. และเอ.
เอ็ม. และแผนความถี่วิทยุกิจการโทรทัศน์ภาคพื้นดินระบบดิจิตอลมีการกำหนดเงื่อนไขการใช้คลื่นความถี่ไว้
หลายประการ ได้แก่ การใช้คลื่นความถี่ต้องได้รับใบอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่ตามมาตรา 41 แห่งพรบ.องค์การ
จัดสรรคลื่นความถี่ฯ พ.ศ.2553 และการใช้คลื่นเพื่อประกอบกิจการกระจายเสียงต้องได้รับใบอนุญาตตาม
พรบ.การประกอบกิจการกระจายเสียงฯ พ.ศ.2551 ตลอดจนเครื่องส่งวิทยุกระจายเสียงต้องมีลักษณะทาง
เทคนิคเป็นไปตามประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงฯ ตลอดระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต ข้อสำคัญคือ
การใช้งานต้องไม่ก่อให้เกิดการรบกวนการใช้คลื่นความถี่ในกิจการวิทยุการบิน และผู้ได้รับใบอนุญาตต้องให้
ความร่วมมือในการประสานงานความถี่วิทยุบริเวณชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งต้องปฏิบัติตาม
ข้อตกลงในการประสานงานความถี่วิทยุบริเวณชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านที่เกี่ยวข้อง โดยแผนความถี่วิทยุ
กิจการกระจายเสียง ระบบ เอฟ.เอ็ม ฉบับปี พ.ศ.2528 ถูกยกเลิกและแทนที่ด้วยแผนความถี่วิทยุฉบับใหม่ปี
พ.ศ.2560 เพื่อให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปและป้องกันการรบกวนการใช้
คลื่นความถี่ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ และต้องสอดคล้องกับแผนบริหารความถี่วิทยุแห่งชาติ ทั้งนี้ยังคงคุ้มครองสิทธิ
เดิมที่หน่วยงานส่วนราชการต่าง ๆ หรือผู้ได้รับอนุญาต หรือผู้ได้รับสัมปทาน หรือจากสัญญาเดิมที่มีอยู่ก่อนนี้
ตามพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ฉบับเดิม พ.ศ.2551 ให้ยังคงมีสิทธิ
ในการประกอบกิจการเดิมและถือครองคลื่นความถี่ได้ตามขอบเขตและสิทธิเดิม แผนนี้ครอบคลุมการกำหนด
ช่องความถี่วิทยุและเงื่อนไขการใช้งานความถี่วิทยุสำหรับกิจการ โดยจะอยู่ในช่วงย่านความถี่ 87 – 108 M
Hz มีจำนวนทั้งหมด 82 ช่องความถี่วิทยุ

แผนความถี่วิทยุกิจการโทรทัศน์ปัจจุบันมีการประกาศใช้แผนความถี่วิทยุสำหรับกิจการโทรทัศน์
ภาคพื้นดินในระบบดิจิตอล ฉบับ พ.ศ.2562 ซึ่งใช้แทนที่ฉบับเดิมซึ่งเลือกใช้ระบบ Digital Video
Broadcasting-Second Generation Terrestrial (DVB-T2) บนย่านความถี่สูงยิ่ง (Ultra High Frequency;
UHF) สำหรับสถานีหลักและสถานีเสริม ใช้ย่านความถี่ 470 – 694 M Hz

แผนการบริหารสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรจัดทำขึ้นภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ
พุทธศักราช 2560 ในมาตรา 60 กำหนดให้รัฐต้องรักษาไว้ซึ่งคลื่นความถี่และสิทธิในการเข้าใช้วงโคจร
ดาวเทียม และพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุ
โทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560) ในมาตรา 27 (14) กำหนดบทบาท
ให้คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติหรือ กสทช. อยู่ใน
ฐานะหน่วยงานอำนวยการของรัฐในกิจการสื่อสารระหว่างประเทศกับองค์การระหว่างประเทศ หรือกับรัฐบาล
และหน่วยงานต่างประเทศด้านการบริหารคลื่นความถี่ เพื่อให้เป็นไปตามแผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่
ตารางกำหนดคลื่นความถี่แห่งชาติและแผนแม่บทกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคมที่
สอดคล้องกับ ITU และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ผศ.จินตนา พนมชัยชยวัฒน์ ทนอดทนทุนการวิจัยงบประมาณแผ่นดินประจำปีงบประมาณ 2562 R2562B011 b

ประกอบกับประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตให้ใช้สิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียม ฉบับ พ.ศ.2563 ในมาตรา 12/1 กำหนดให้สำนักงาน กสทช.ทำหน้าที่ประสานงานการพิจารณาแบ่งสรรสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียมตามแผนหากมีการเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมในเวทีประชุมของ ITU เพื่อให้ประเทศไทยได้มาซึ่งสิทธิตามแผน ดังนั้นการจัดตั้งคณะกรรมการและการเตรียมการประชุมเพื่อกำหนดท่าทีของรัฐบาลไทยจึงเป็นสิ่งสำคัญและต้องสอดคล้องกับสภาพตลาดบริการกิจการ BSS ในปัจจุบันและและความต้องการใช้บริการกิจการในอนาคต และประกาศดังกล่าวนี้เน้นย้ำหลักการสำคัญในการบริหารสิทธิในการเข้าใช้วงโคจร GSO และ NGSO ว่าต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับ RR และการแจ้งจดทะเบียนและบันทึกไว้ในทะเบียนความถี่หลักระหว่างประเทศ (Master International Frequency Register; MIFR) ตามที่ ITU กำหนด การอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่ใด ๆ ของหน่วยงานรัฐทั้ง กสทช. และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแก่บริการกิจการดาวเทียมในระบบ NGSO มีหน้าที่ผูกพันตามพันธกรณีระหว่างประเทศให้หลักประกันว่าการอนุญาตให้ใช้ดังกล่าวจะไม่ก่อให้เกิดการรบกวนกันอย่างรุนแรงต่อการใช้งานของบริการกิจการดาวเทียมในระบบวงโคจร GSO เพื่อการส่งและการรับสัญญาณระหว่างสถานีอวกาศและสถานีภาคพื้นดินและต้องดำเนินการแจ้งจดทะเบียนที่เรียกว่า MIFR เพื่อให้การแบ่งสรรนั้นได้รับการรับรองระหว่างประเทศ มีข้อสังเกตที่สำคัญคือหลักเกณฑ์ที่กล่าวมาข้างต้นจะไม่ใช้บังคับในบางกรณี เช่น การใช้คลื่นความถี่ที่รัฐนั้น ๆ เชื่อมันว่าไม่ก่อให้เกิดการรบกวนกันอย่างรุนแรง หรือการใช้คลื่นความถี่ของรัฐต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับแผนจัดแบ่งทั้งในระดับภูมิภาคและระดับอนุภูมิภาค และไม่ใช้บังคับแก่รัฐที่มีใช้สมาชิก จึงไม่มีพันธกรณีใดที่ต้องปฏิบัติตามที่ ITU กำหนด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน พ.ศ.2560 ซึ่งจัดว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่มีกรกำหนดนโยบายการจัดสรรคลื่นและแยกบทบาทขององค์กรกำกับดูแลออกจากกัน โดยยังคงบังคับใช้กฎหมายจัดตั้งฉบับปี พ.ศ.2553 เดิมแต่มีการแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2560 และ พ.ศ.2562 โดยกำหนดให้ “กสทช.” ทำหน้าที่ในการจัดสรรคลื่นความถี่ระดับแบ่งสรร ทั้งเพื่อการใช้สำหรับกิจการพาณิชย์ (Commercial Use) และสำหรับกิจการของรัฐ (State Use) และดำเนินการจัดทำแผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่ด้วยเหตุผลที่ว่าอำนาจในการกำหนด “นโยบาย” ระดับชาติ เป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐบาลซึ่งเป็นผู้มีความชอบธรรม (Legitimacy) จากการมีที่มาจากประชาชนจึงตัดออกจากหน่วยงานกำกับดูแล รัฐธรรมนูญฯ ยังกำหนดเพิ่มเติมหน้าที่ในประเด็น “การใช้สิทธิในวงโคจรดาวเทียม” ที่ถือเป็นสมบัติของชาติและรัฐต้องรักษาไว้เพื่อประโยชน์ประเทศชาติและประชาชน ซึ่งกฎหมายจัดตั้งฉบับ ปี พ.ศ.2553 (ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2562) กำหนดให้ “สิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียม” หมายความว่า สิทธิที่ประเทศไทยหรือหน่วยงานของรัฐได้รับหรือมีอยู่ในการส่งดาวเทียมเข้าสู่วงโคจรตามข้อบังคับวิทยุของสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ

การจัดสรรทรัพยากรคลื่นความถี่วิทยุเป็น “อำนาจอธิปไตย” (Sovereignty) ตามกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ แต่ด้วยสภาพธรรมชาติ “การไร้พรมแดน” (Non-Boundary) และป้องกันปัญหาการรบกวนกันอย่างรุนแรงจากการใช้ทรัพยากรคลื่นความถี่วิทยุกระทบต่อการสื่อสารในงานบริการกิจการวิทยุคมนาคม หรือระหว่างบริการกิจการหรือบริการกิจการในแต่ละประเทศ ดังนั้นการจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุจึง ผศ.จินตนา พนมชัยชยวัฒน์ ทุนอุดหนุนการวิจัยงบประมาณแผ่นดินประจำปีงบประมาณ 2562 R2562B011 c

ต้องผ่านกระบวนการตัดสินใจที่ค่อนข้างสลับซับซ้อน มีผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจหลายฝ่าย และต้องใช้ลักษณะเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ซึ่งต้องทำการวิเคราะห์และกำหนดค่าตัวแปรต่างๆทางวิศวกรรมศาสตร์เกี่ยวกับเงื่อนไขทางเทคนิคในการใช้คลื่นความถี่ การตัดสินใจต้องคำนึงถึงบริบทของสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ตลอดจนสภาพแวดล้อมของการพัฒนาทางเทคโนโลยีบริการโทรคมนาคม จึงมีความสัมพันธ์กับอุปสงค์และอุปทานในการใช้ความถี่วิทยุเป็นสำคัญ ในขณะที่ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีวิทยุคมนาคมได้ก่อให้เกิดบริการโทรคมนาคมใหม่ๆ ที่ทันสมัย ก่อให้เกิดอุปสงค์ของการใช้ทรัพยากรคลื่นความถี่วิทยุสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว กิจการโทรคมนาคมที่แตกต่างกันจึงมีความจำเป็นต้องใช้คลื่นความถี่วิทยุร่วมกันและเพื่อตอบสนองอุปสงค์ของการใช้คลื่นความถี่วิทยุที่สูงขึ้น การเลือกใช้เทคโนโลยีที่ก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพมากขึ้นจึงสำคัญควบคู่กันไป ด้วยเหตุนี้หลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่สำคัญ อันได้แก่ นโยบาย กฎระเบียบของรัฐ แผนแม่บทบริหารความถี่ ตารางกำหนดความถี่แห่งชาติ ตลอดจนกฎเกณฑ์การใช้คลื่นความถี่วิทยุจึงมีความสำคัญ

ขณะที่พัฒนาการทางเทคโนโลยีสามารถใช้ระบบอื่นที่มีค่าใช้จ่ายคลื่นแอสตเซียหรือคลื่นความถี่วิทยุเพียงอย่างเดียวในการแพร่ภาพและกระจายเสียงได้ แต่หากผู้ใดมีความประสงค์จะให้บริการกิจการกระจายเสียงกลับมีการให้คำนิยามไว้ในกฎหมายจัดตั้งฉบับปี พ.ศ.2553 กิจการกระจายเสียงแยกเป็นสองรูปแบบ ได้แก่ กิจการกระจายเสียงที่ไม่ต้องขอรับการจัดสรรคลื่นความถี่ และที่ต้องขอรับการจัดสรรคลื่นความถี่ที่เดิมใช้คำว่า “กิจการวิทยุกระจายเสียง” นั้นเอง และจากการศึกษาวิจัยเห็นได้ว่า กิจการวิทยุกระจายเสียงยังคงอยู่ในการครอบครองของหน่วยงานของภาครัฐทั้งสิ้น ถึงแม้จะมีการถือครองและดำเนินกิจการโดยบริษัท อสมท. จำกัด (มหาชน) ก็ตาม แต่มีกระทรวงการคลังเป็นผู้ถือหุ้น 65.80% บริษัทฯ นี้จึงยังคงมีสถานะเป็นรัฐวิสาหกิจประเภทหนึ่งตามกฎหมายนั่นเอง ส่วนกิจการโทรทัศน์จึงแยกเป็นสองรูปแบบ ได้แก่ กิจการโทรทัศน์ที่ไม่ต้องขอรับการจัดสรรคลื่นความถี่ และที่ต้องขอรับการจัดสรรคลื่นความถี่ที่เดิมใช้คำว่า “กิจการวิทยุโทรทัศน์” นั้นเอง ทั้งนี้ ผู้ใดประสงค์ประกอบกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ ทั้งที่ใช้คลื่นความถี่และระบบอื่น ระบบใดระบบหนึ่งหรือหลายระบบรวมกัน ต้องได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ.2551 มาตรา 7 วรรค 1 โดยผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโทรทัศน์ จะต้องให้บริการโทรทัศน์ตามผังรายการโดยมีเนื้อหาเดียวกันทุกช่องทางทั้งในระบบภาคพื้นดินและระบบผ่านดาวเทียมอย่างต่อเนื่องซึ่งจะต้องไม่มีลักษณะการปิดกั้นช่องทางการให้บริการทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ทั้งนี้ หากเป็นการให้ “บริการโทรทัศน์เป็นการทั่วไป” หมายความว่า บริการโทรทัศน์ที่ใช้คลื่นความถี่ที่ผู้ใช้บริการสามารถรับชมได้เป็นการทั่วไป โดยไม่กำหนดเงื่อนไขในการให้บริการทั้งหมด ซึ่งจะประกอบด้วยบริการโทรทัศน์ประเภทบริการสาธารณะ บริการโทรทัศน์ประเภทกิจการทางธุรกิจ หรือบริการโทรทัศน์อื่นใดที่ กสทช. กำหนด โดยต้องไม่เรียกเก็บค่าบริการ ค่าตอบแทน ค่าดำเนินการ หรือค่าใช้จ่ายอื่นใดจากประชาชนผู้ใช้บริการไม่ได้ จึงแตกต่างจาก “บริการโทรทัศน์แบบบอกรับสมาชิก” หมายความว่า บริการโทรทัศน์ประเภทที่ผู้ใช้บริการประสงค์จะรับบริการดังกล่าวตามเงื่อนไขที่ผู้ให้บริการกำหนด โดยผู้ให้บริการไม่ประสงค์จะให้บริการเป็นการทั่วไป ซึ่งจะมีค่าบริการหรือไม่ก็ได้ ซึ่งปัจจุบันมีผู้ให้บริการการให้บริการกระจายเสียงหรือ ผศ.จินตนา พนมชัยชยวัฒน์ ทูตอุตสาหกรรมการวิจัยงบประมาณแผ่นดินประจำปีงบประมาณ 2562 R2562B011 d

โทรทัศน์ที่ไม่ต้องขอรับการจัดสรรคลื่นความถี่ มีการอนุญาตในการประกอบกิจการจำนวน 612 ช่องรายการ ซึ่งออกอากาศผ่านสายเคเบิลจำนวน 122 ช่องรายการ ผ่านดาวเทียมจำนวน 389 ช่องรายการ และผ่านระบบ Internet Protocol Television (IPTV) จำนวน 101 ช่องรายการ

กิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ที่ไม่ใช้คลื่นความถี่ ได้แก่ โทรทัศน์ระบบเคเบิล (Cable TV) และโทรทัศน์ระบบดาวเทียม (Satellite TV) ซึ่งพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ.2551 ไม่ได้กำหนดประเภทของใบอนุญาตไว้ แต่ก็ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลไว้ใน ส่วนที่ 2 หมวด 1 การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ทั้งนี้ กิจการโทรทัศน์ที่แพร่ภาพผ่านระบบดาวเทียมถือเป็นกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ที่ไม่ใช้คลื่นความถี่ เนื่องจากกิจการดังกล่าวไม่ต้องขอจัดสรรคลื่นความถี่ ดังนั้นในกรณีที่คนต่างด้าวซึ่งประกอบกิจการดาวเทียมในประเทศไทยมีความประสงค์ที่จะขอรับใบอนุญาตเพื่อประกอบกิจการโทรทัศน์ที่แพร่ภาพผ่านระบบดาวเทียม คนต่างด้าวจะต้องขอใบอนุญาตประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ที่ไม่ใช้คลื่นความถี่ ส่วนกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ที่ใช้คลื่นความถี่ สำหรับประเภทของใบอนุญาตการประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ที่ใช้คลื่นความถี่ ซึ่งได้แก่ โทรทัศน์ระบบภาคพื้นดิน (Terrestrial TV) ได้ถูกกำหนดไว้ในส่วนที่ 1 หมวด 1 การดำเนินให้บริการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ประกอบด้วย สิทธิในการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (Broadcasting Right) สิทธิในการใช้คลื่นความถี่วิทยุ (Spectrum Right) และสิทธิในการให้บริการประกอบกิจการ (Operation Right) ทั้งนี้ ใบอนุญาตที่ใช้คลื่นความถี่ดังกล่าวนี้มีอายุ 5 ปีโดยมีผู้ประกอบการกิจการวิทยุกระจายเสียงที่แสดงความประสงค์ทดลองให้บริการจำนวนมาก ใบอนุญาตประเภทกลุ่มธุรกิจ 3,102 ราย ใบอนุญาตเพื่อสาธารณะ 705 รายและใบอนุญาตเพื่อชุมชน 191 ราย ตลาดวิทยุในประเทศไทยเป็นตลาดที่แตกเป็นตลาดย่อยกว่า 520 สถานี โดยมีทั้งผู้ประกอบการที่เป็นหน่วยงานของรัฐและผู้รับสัมปทานเอกชน อุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดวิทยุในประเทศไทยคือ ระบบสัญญาสัมปทานซึ่งมีอายุสั้นมาก และมีความเสี่ยงสูงเนื่องจากหน่วยงานภาครัฐเจ้าของคลื่นสามารถบอกเลิกสัญญาได้ฝ่ายเดียว นอกจากนี้กระบวนการได้มาซึ่งสัมปทานยังขาดความโปร่งใสและแทบไม่มีมาตรฐานในการคิดค่าสัมปทาน ทำให้เอื้อต่อระบบอุปถัมภ์และการคอร์รัปชัน ตลาดวิทยุเริ่มมีแนวโน้มกระจุกตัวสูงขึ้น และมีแนวโน้มมุ่งไปสู่การเป็นเครือข่ายวิทยุระดับประเทศ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประกอบการที่มีเครือข่ายได้เปรียบในการหาโฆษณาและการลดต้นทุนในการผลิตรายการ ในขณะเดียวกันโครงสร้างตลาดวิทยุก็มีการผนวกรับกับธุรกิจที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะธุรกิจเพลงเนื่องจากผู้ผลิตเพลงเข้ามาประมูลคลื่นวิทยุเสียเอง และใช้คลื่นวิทยุเปิดเพลงในค่ายของตน ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการเข้าสู่ตลาดของศิลปินอิสระที่ไม่สังกัดบริษัทสื่อครบวงจรดังกล่าว และยังพบพฤติกรรมกรรมการโฆษณาเกินกำหนดเวลาและมีการโฆษณาแฝง ในส่วนค่าธรรมเนียมใบอนุญาตที่ใช้คลื่นความถี่และค่าธรรมเนียมใบอนุญาตประกอบกิจการ ต้องชำระเมื่อได้รับใบอนุญาตและต้องชำระเป็นรายปีในอัตราที่เหมาะสมกับประเภทของใบอนุญาต ทั้งนี้กิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ตามประกาศฉบับนี้ ต้องเสียค่าตอบแทนในการใช้ความถี่วิทยุรายปี หากผู้ใช้ความถี่วิทยุที่

ได้รับการจัดสรรความถี่วิทยุ (Frequency Assignment) เพื่อนำความถี่วิทยุไปใช้ในการให้บริการข่ายวิทยุคมนาคมสาธารณะ หรือข่ายวิทยุคมนาคมเฉพาะกิจ โดยมีข้อยกเว้นไม่ใช้บังคับแก่กรณีต่อไปนี้

1. ผู้ใช้ความถี่วิทยุที่ได้รับการจัดสรรความถี่วิทยุเพื่อใช้งานเป็นการชั่วคราวภายในกำหนดเวลาไม่เกิน 3 เดือน
2. ผู้ใช้ความถี่วิทยุที่ได้รับการจัดสรรความถี่วิทยุในการทดลองเพื่อการศึกษาวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีทางด้านวิทยุคมนาคม
3. ทบวงการชำนาญพิเศษ (Specialized Agency) ภายใต้องค์การสหประชาชาติ และสำนักงานคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ
4. สถานเอกอัครราชทูต สถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุลใหญ่และสถานกงสุล ของประเทศที่ไม่เรียกเก็บค่าตอบแทนในการใช้ความถี่วิทยุจากหน่วยงานดังกล่าวของประเทศไทย

จากข้อมูลประมาณการแนวโน้มการเข้าถึงการรับชมโทรทัศน์ในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ.2560 จนถึง พ.ศ. 2563 พบว่า การเข้าถึงการรับชมโทรทัศน์ผ่านโครงข่ายภาคพื้นดิน (Terrestrial TV Household Penetration) มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสม (Compound Average Growth Rate : CAGR) ร้อยละ 7.4 เนื่องจากการย้ายฐานผู้ชมจากระบบแอนะล็อกไปยังระบบดิจิทัล ทำให้ผู้ชมบางส่วนตัดสินใจรับชมในโทรทัศน์ในระบบอื่นแทน ในส่วนของการรับชมโทรทัศน์ผ่านโครงข่ายเคเบิล (Cable TV Household Penetration) และการรับชมโทรทัศน์ผ่านโครงข่ายดาวเทียม (Satellite TV Household Penetration) มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมร้อยละ 4.6 และร้อยละ 1.0 ตามลำดับ ซึ่งกล่าวได้ว่าตลาดโทรทัศน์กลุ่มนี้ ยังคงมีแนวโน้มเป็นบวก ถึงแม้จะมีอัตราการเติบโตไม่สูงมาก ในขณะที่การรับชมโทรทัศน์ผ่านโครงข่าย IPTV และการรับชมโทรทัศน์แบบ OTT มีแนวโน้มเติบโตสูง อัตราเติบโตเฉลี่ยสะสมที่ร้อยละ 15.4 และ 17.9 ตามลำดับ ดังนั้นภาครัฐควรเร่งจัดทำมาตรการทางกฎหมายในการสนับสนุนผู้ประกอบการกระจายเสียงและโทรทัศน์ในระดับท้องถิ่นให้มากขึ้น นั้นหมายถึงการอาศัยอำนาจตามกฎหมายที่อยู่และดำเนินการตามแผนปฏิรูปประเทศ ควบคู่กับแผนระดับหน่วยงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนบริหารคลื่นความถี่ ที่ควรมีการเร่งรัดในการปรับย้ายคลื่นความถี่ตามแผนบริการกิจการวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลให้สมบูรณ์ เพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกให้แก่ผู้บริโภคและเป็นช่องทางสื่อสารในวงกว้าง ไม่อยู่ภายใต้ขีดจำกัดด้านพื้นที่ ทั้งนี้ควรพิจารณาการมีคณะกรรมการประสานงานระหว่าง กสทช. และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เพื่อเชื่อมต่อและอุดช่องว่างของการแพร่ภาพและกระจายเสียงในช่องทางออนไลน์ และเติมเต็มศักยภาพให้แก่ผู้ประกอบการระดับท้องถิ่นในช่องทางอื่น ๆ รัฐมียุทธศาสตร์ชาติเป็นเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตลอดจนแผนระดับหน่วยงานของ กสทช. โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนบริหารคลื่นความถี่ แผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ แผนบริหารสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรต้องสอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาล และสอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมด้วยเหตุนี้ แผนปฏิรูปประเทศด้านการสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศนี้ จึง

ผศ.จินตนา พนมชัยชยวัฒน์ ทุนอุดหนุนการวิจัยงบประมาณแผ่นดินประจำปีงบประมาณ 2562 R2562B011 f

ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปโครงสร้างอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยการจัดสรรคลื่นความถี่ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการส่งออกนวัตกรรม และผลผลิตจากอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศในเวทีระดับนานาชาติ โดยกำหนดกิจกรรมเร่งด่วน (Flagship) ไว้หลายประเด็น อันได้แก่ ประเด็นปฏิรูปที่ 3 ด้านการปฏิรูปโครงสร้างอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้วยการปฏิรูปการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ด้วยการปรับเปลี่ยนวิธีการประมูลคลื่นความถี่สำหรับกิจการวิทยุและโทรทัศน์จากการใช้ราคาสูงสุดเป็นเกณฑ์ตัดสิน เป็นการใช้คุณสมบัติและข้อเสนอในเชิงคุณภาพรายการของผู้เข้าประมูล (Beauty Contest) และปรับปรุงการบริหารจัดการโทรทัศน์ที่เป็นของรัฐ องค์กรอิสระ และรัฐวิสาหกิจ เช่น องค์กรแพร่ภาพและกระจายเสียงเพื่อสาธารณะ (ThaiPBS) บริษัท อ.ส.ม.ท.จำกัด (มหาชน) (MCOT) สถานีโทรทัศน์รัฐสภา สถานีโทรทัศน์กองทัพบก (ททบ.5) เพื่อให้เป็นการใช้คลื่นความถี่เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะที่คุ้มค่ามากยิ่งขึ้น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (NBT) ให้เป็นสถานีระดับชาติทั้งภาคภาษาไทยและภาคภาษาอังกฤษ โดยให้สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (สทท.) ส่วนภูมิภาคเดิม 8 เขตเป็นสถานีวิทยุโทรทัศน์สาธารณะดิจิทัลประเภทท้องถิ่น 4 ภาคตามกรอบของกฎหมายและ ส่งเสริมสนับสนุนกิจการโทรทัศน์ของชุมชนตามวัตถุประสงค์ของแผนแม่บทฉบับที่ 1 ทั้งนี้ประเด็นกิจกรรมดังกล่าวนี้ที่มีการกำหนดกรอบระยะเวลาดำเนินการและตัวชี้วัด แต่เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดของแผนปฏิรูปฯ พบว่ากำหนดให้สถานีโทรทัศน์ NBT และสถานีอื่น ๆ ได้รับการปรับปรุงประสิทธิภาพและผังรายการมีการจัดสรรช่วงเวลาให้หน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นผู้ผลิตในรูปแบบเช่าเวลาหรือผลิตรายการร่วมกันในอัตราส่วนร้อยละ 30 หรือ 40 และตัวชี้วัดจัดตั้งสภาวิชาชีพให้แล้วเสร็จภายในปี พ.ศ.2562 และกำหนดทิศทางและเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ฉบับที่ 2 ใหม่ให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป และเป็นไปตามสภาวะความต้องการในการใช้คลื่นความถี่ในอุตสาหกรรมวิทยุโทรทัศน์ในปัจจุบัน ตลอดจนการจัดตั้งโครงข่ายแห่งชาติ เพื่อบริหารจัดการโครงข่ายวิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคมทั้งโครงข่ายเคเบิล โครงข่ายดาวเทียมและโครงข่ายภาคพื้นดิน เพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งจะเป็นการลดภาระของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมวิทยุโทรทัศน์

นอกจากนั้นยังมีประเด็นปฏิรูปที่ 4 คือ การปฏิรูปแนวทางการกำกับดูแลสื่อออนไลน์ มาจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีด้านการสื่อสารที่สร้างปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงทางเทคโนโลยี (Technology Disruption) โดยเฉพาะการเข้ามาของอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง สมาร์ททีวี โทรทัศน์ดิจิทัล ตลอดจนการให้บริการ platform หลักจากต่างประเทศ อาทิ Facebook Youtube Line และ Twitter ที่เป็นการเพิ่มช่องทางในการติดต่อและรับข้อมูลข่าวสารของผู้บริโภค แต่ในขณะเดียวกันก็ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการกิจการสื่อสารมวลชน รวมทั้งสื่อมวลชนที่ต้องแข่งขันและเพิ่มประสิทธิภาพให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีดังกล่าวทั้งในแง่ของคุณภาพของเนื้อหาสาระ ต้นทุนและรายได้จากการดำเนินการและการเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้บริโภคสื่อกลายเป็นผู้ผลิตสื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประสานงานกับผู้ประกอบการสื่อออนไลน์ในต่างประเทศที่เผยแพร่เนื้อหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติและสถาบันหลักของประเทศที่ไม่ ผศ.จินตนา พนมชัยชยวัฒน์ ทุนอุดหนุนการวิจัยงบประมาณแผ่นดินประจำปีงบประมาณ 2562 R2562B011 9

สามารถเจรจาขอความร่วมมือได้ โดยต้องมีระบบการประสานงานที่มีลักษณะเป็น Official Point of Contact เพียงหน่วยงานเดียว แต่ทั้งนี้ต้องเคารพหลักการตามมาตรา 34 แห่งรัฐธรรมนูญฯ ที่กำหนดให้บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและมาตรา 36 กำหนดให้บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารถึงกันไม่ว่าในทางใด ๆ แต่จนถึงปัจจุบันยังไม่ปรากฏชัด และดูเหมือนว่ากลุ่มสภาวิชาชีพด้านสื่อออนไลน์จะทวีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อสังคมด้วยสภาพธรรมชาติที่ไม่มีเขตแดน ทำให้สังคมการสื่อสารที่กระจายเสียงและแพร่ภาพมีลักษณะเหมือนไร้อาณาอธิปไตยดังที่ปรากฏเป็นปัญหาสังคมไทยในปัจจุบัน

ซึ่งปัจจุบันมีการจัดทำนโยบายแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาดิจิทัลของประเทศไทย จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนารสร้างสังคมคุณภาพด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่สร้างการมีส่วนร่วม การใช้ประโยชน์อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม และยุทธศาสตร์ปรับเปลี่ยนภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล ที่โปร่งใส อำนวยความสะดวก รวดเร็ว เชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียว ดังนั้นรัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ที่ยังคงเป็นจุดอ่อนในการแพร่กระจายและส่งผลถึงการเข้าถึงและการใช้งานในภาคประชาชน ภาคเอกชนและภาครัฐที่มีระดับต่ำ ดังจะเห็นได้จากในช่วงปี พ.ศ.2559 การเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงของประชาชนไทยที่มีจำนวนครัวเรือนเพียงร้อยละ 29.96 หรือประชากรเพียงร้อยละ 8.99 ของประชากรทั้งหมดที่เข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงผ่านโครงข่ายประจำที่ (Fixed Broadband Penetration) แม้ว่าอัตราการเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงผ่านโครงข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่มีมากพอสมควรคือร้อยละ 52.5 ของประชากร จึงมีการกำหนดตัวชี้วัดที่สำคัญในเป้าหมายที่ 2 ให้ประชาชนทุกคนต้องสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเหมือนเป็นสาธารณูปโภคพื้นฐานประเภทหนึ่ง ซึ่งภายใต้ภูมิทัศน์ดิจิทัลหรือทิศทางการพัฒนาและเป้าหมายออกเป็น 4 ระยะ โดยเฉพาะในระยะที่ 2 นับจากปี พ.ศ.2563 ที่กำหนดเป้าหมายให้ทุกภาคส่วนของประเทศไทยมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลตามแนวประชารัฐ ในมิติด้านโครงสร้างพื้นฐานกำหนดให้ประเทศไทยมีโครงข่ายความเร็วสูงแบบใช้สายและแบบไร้สาย เข้าถึงทุกหมู่บ้านและครอบคลุมทั่วประเทศ นอกจากนั้นเน้นย้ำว่าการแพร่ภาพและกระจายเสียงทางวิทยุและโทรทัศน์จะต้องเปลี่ยนผ่านจากระบบแอนะล็อกเป็นระบบดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ โดยมีโครงข่ายแพร่สัญญาณภาพและกระจายเสียงระบบดิจิทัลที่ครอบคลุมพื้นที่บริการได้อย่างทั่วถึง ซึ่งจะทำให้ระยะที่ 3 ในปี พ.ศ.2573 ที่ประเทศไทยจะมีโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่ทันสมัยทัดเทียมประเทศที่พัฒนาแล้ว และโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงจะกลายเป็นสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานเหมือนเช่นกับถนน ไฟฟ้า และประปา ด้วยโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงแบบใช้สายที่เข้าถึงทุกบ้าน และรองรับการหลอมรวมมีบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (Broadband Internet) ที่สามารถเข้าถึงได้ในทุกสถานที่ ทุกเวลา ทั้งนี้แม้เป้าหมายตามยุทธศาสตร์พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลประสิทธิภาพสูงให้ครอบคลุมทั่วประเทศ ได้แก่โครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเข้าถึงทุกหมู่บ้าน โดยกำหนดให้ร้อยละ 90 ของผู้ใช้ในเขตเทศบาลเมืองทุกจังหวัดและพื้นที่เศรษฐกิจสามารถเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วไม่ต่ำกว่า 100 Mbps และมีโครงข่ายแพร่สัญญาณภาพโทรทัศน์และกระจายเสียงวิทยุระบบดิจิทัลครอบคลุมทั่วประเทศ โดยมีแผนงานให้ ผศ.จินตนา พนมชัยชยวัฒน์ ทุนอุดหนุนการวิจัยงบประมาณแผ่นดินประจำปีงบประมาณ 2562 R2562B011 h

อำนวยความสะดวกร่วมกัน เพื่อให้เกิดการบูรณาการใช้งานทรัพยากรสื่อสาร ลดปัญหาความซ้ำซ้อนในการลงทุน พร้อมทั้งวางรูปแบบสถาปัตยกรรมโครงข่ายให้สามารถเชื่อมต่อกันได้ในลักษณะโครงข่ายเชื่อมต่อบนแบบเปิด (Open Network/Open Access) ให้เป็นโครงข่ายเดียว สามารถให้บริการประชาชนอย่างมีคุณภาพและทั่วถึง ตลอดจนส่งเสริมการแข่งขันในตลาดของผู้ประกอบการรายใหม่ในส่วนบริการปลายทาง (Last Mile Access) ทั้งแบบใช้สายและแบบไร้สาย และกำหนดให้มีนโยบายการบริหารกิจการดาวเทียมของประเทศ ซึ่งครอบคลุมถึงการใช้วงโคจรดาวเทียมและบริการข้อมูลผ่านดาวเทียม เพื่อให้มีการแข่งขันในการเข้าถึงวงโคจรดาวเทียมค้างฟ้าและพัฒนากิจการบริการข้อมูลผ่านดาวเทียมที่ถูกกฎหมาย ตลอดจนปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายในเรื่องการกำกับดูแลเพื่อให้เกิดเครือข่ายที่เป็นกลาง (Net Neutrality) รองรับการหลอมรวม (Convergence) ของเทคโนโลยีสื่อ และบริการให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ทั้งด้านการสื่อสารโทรคมนาคมและการแพร่ภาพกระจายเสียง อนึ่ง ภายใต้ พรบ. การพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ.2560 ยังได้กำหนดให้มีการจัดตั้ง “กองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม” ขึ้นในสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้จ่ายเกี่ยวกับการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมและแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล โดยการจัดทำแผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่ ตารางกำหนดคลื่นความถี่แห่งชาติ แผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ แผนแม่บทกิจการโทรคมนาคม แผนความถี่วิทยุ แผนการบริหารสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียมและแผนเลขหมายโทรคมนาคมต้องสอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมดังกล่าวนี้ด้วย ซึ่งในปัจจุบันภาครัฐได้จัดทำแผนทั้งหลายมีลักษณะบูรณาการกันในเชิงทฤษฎี แต่เป็นสิ่งที่ควรเร่งนำไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม โดยการลดช่องว่างระหว่างองค์กร ทำงานเชิงประสานบูรณาการและใช้ข้อมูลชุดเดียวกันตามแนวทางการเป็นรัฐบาลดิจิทัล มาตรการทางกฎหมายใด ๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคตเพื่อสนับสนุนการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ในระดับท้องถิ่นจึงจะเกิดขึ้นได้จริง

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 มาตรการทางกฎหมายที่ส่งเสริมผู้ประกอบการระดับท้องถิ่นในกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ : พื้นที่ศึกษาจังหวัดพิษณุโลก	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการทำวิจัย	2
1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย	2
1.4 สมมติฐานในการทำวิจัย	2
1.5 วิธีการดำเนินการโครงการวิจัย	2
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	3
2.1 แนวคิดในการจัดทำและให้บริการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ระยะแรก	3
2.1.1 รัฐเป็นผู้ดำเนินการจัดทำบริการกิจการวิทยุกระจายเสียงและกิจการวิทยุโทรทัศน์	7
2.1.2 รัฐวิสาหกิจจัดทำกิจการวิทยุกระจายเสียงและกิจการวิทยุโทรทัศน์	11
2.1.3 เอกชนเข้าร่วมการงาน	13
2.2 แนวคิดการปฏิรูปกิจการแพร่ภาพและกระจายเสียง	16
2.2.1 การปฏิรูปบริการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ระหว่างปี พ.ศ.2540-2559	18
2.2.2 ปัญหาและอุปสรรคในบริการกิจการวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์	22
บทที่ 3 นโยบายและกฎหมายไทยในปัจจุบัน	26
3.1 นโยบาย	26
3.1.1 แผนระดับชาติ	27
3.1.2 แผนระดับหน่วยงาน	32
3.2 กฎหมาย	37
3.2.1 รัฐธรรมนูญ	37
3.2.2 พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง	42
3.3 กฎเกณฑ์ในการจัดสรรทรัพยากรคลื่นความถี่วิทยุและสิทธิในการเข้าใช้วงโคจร	43
3.4 กฎหมายที่เกี่ยวกับการประกอบกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์	68
บทที่ 4 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	79

บทที่ 1

มาตรการทางกฎหมายที่ส่งเสริมผู้ประกอบการระดับท้องถิ่นในกิจการ วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ : พื้นที่ศึกษาจังหวัดพิษณุโลก

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

โครงสร้างเศรษฐกิจในยุคดิจิทัลภาคอุตสาหกรรมแบบใหม่กำเนิดขึ้นจากการรวมกันระหว่างเครื่องคอมพิวเตอร์ (คอมพิวเตอร์ ซอฟต์แวร์และบริการ) อุปกรณ์สื่อสาร (โทรศัพท์ เคเบิล ดาวเทียม และวิทยุสื่อสารแบบไร้สาย) และสาระความรู้ (การบันเทิง สำนักพิมพ์และสำนักข่าว) ที่เรียกว่า “การบูรณาการหลอมรวมสื่อ” (Convergence) ผ่านโครงสร้างพื้นฐานหลากหลายภายใต้แนวคิดเครือข่ายระดับโลก (Global Information Infrastructure ; GII) เมื่อพิจารณาข้อมูลจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกมีจำนวนมากขึ้นสัมพันธ์กันกับจำนวนผู้ใช้บริการผ่านกิจการบรอดแบนด์เคลื่อนที่ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มประเทศ EU และอเมริกาโดยกลุ่มผู้ใช้กิจการอินเทอร์เน็ตใน AEC มีการเติบโตทุก ๆ 5 ปีโดยเฉพาะช่วงปี พ.ศ.2554-พ.ศ. 2559 มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดทั้งกลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตส่วนบุคคลและในครัวเรือน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการกำหนดกรอบของกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่น เพื่อให้ทันต่อความต้องการของผู้บริโภคและรูปแบบธุรกิจบริการกิจการภายใต้มาตรฐานข้อมูลและมาตรฐานเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (standard) ที่เป็นสากล

แผนภูมิทัศน์ดิจิทัลของไทยในระยะเวลา 20 ปี มุ่งเน้นการพัฒนาบรอดแบนด์ครอบคลุมทั่วประเทศ หรือสนับสนุนให้ผู้ประกอบการโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมและสิ่งอำนวยความสะดวกร่วมกัน (Share facilities) และลดข้อจำกัดเงื่อนไขการขอใช้สิทธิแห่งทาง (Right of Way) แต่ด้วยรูปแบบการดำเนินธุรกิจยุคดิจิทัลที่มีการเชื่อมโยงระหว่างประเทศ (interconnection) เปิดโอกาสในการเข้าถึง (open access) โครงสร้างพื้นฐานที่หลากหลายและการทำธุรกรรมที่มีลักษณะไร้พรมแดน (non-boundary) ดังปรากฏในการปฏิรูปกฎหมายครั้งสำคัญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพ.ศ.2560 และพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับดูแลกิจการวิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์และโทรคมนาคม พ.ศ.2553 (แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 2 พ.ศ.2560) ตลอดจนการออกและแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมการแข่งขัน และเติบโตของกลุ่มผู้ประกอบการเศรษฐกิจดิจิทัลผ่านทางโลกของคอมพิวเตอร์เมฆ (cloud computing) บริการเว็บไซด์ผ่านโครงข่ายไฟฟ้าอัจฉริยะ (smart grid) สื่อสังคมออนไลน์ (social network) ได้สร้างพื้นที่ทางธุรกิจ ปรับรูปแบบของการทำงานสร้างขอบเขตและความรับผิดชอบของผู้นำทางธุรกิจ จึงมิใช่เพียงเรื่องพัฒนาการนวัตกรรมทางเทคโนโลยีเท่านั้น แต่มันกลายเป็นพัฒนารูปแบบธุรกิจเครือข่ายทางธุรกิจ และการเคลื่อนย้ายข้อมูลความรู้ และการเข้าถึงตลาดโทรคมนาคมระหว่างประเทศภายใต้หลักความมั่นคงปลอดภัย (security) ของข้อมูลตามแผนภูมิทัศน์ดิจิทัลทั้งหมดนี้ เป็นการพัฒนาช่วงแรกที่ภาครัฐมุ่งเน้นและให้ความสำคัญในการปฏิรูปองค์กรและกฎระเบียบเพื่อรองรับการปฏิรูปสู่เศรษฐกิจสังคมดิจิทัลในระดับชาติเป็นสำคัญ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงพบว่าประเด็นคำถามท้าทาย 2 ประการด้วยกันอันได้แก่

1) กรอบระเบียบกฎหมายของรัฐในระดับชาติเอื้อต่อการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ในระดับท้องถิ่นเพียงใด และ

2) มาตรการทางกฎหมายของภาครัฐในบริการกิจการโทรคมนาคมที่มีอยู่สนองต่อสภาพธรรมชาติและรูปแบบองค์กรธุรกิจบริการระดับท้องถิ่นเพียงใด เพื่อส่งเสริมความสามารถแข่งขันในบริการกิจการโทรคมนาคมและยกระดับคุณภาพชีวิตและเพิ่มรายได้ต่อหัวของประชากร ผู้วิจัยจึงรวบรวมข้อมูลเอกสารทั้งระดับปฐมภูมิและทุติยภูมิเพื่อเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมสำหรับบริการกิจการระดับท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการลงทุน และความเข้มแข็งของผู้ประกอบการระดับท้องถิ่น และให้พื้นที่จังหวัดพิษณุโลกเป็นต้นแบบ และเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนให้บรรลุตามเป้าหมายของรัฐบาลที่จะก้าวสู่การเป็นผู้นำเศรษฐกิจดิจิทัลใน AEC และอันดับที่ 15 ของโลก

1.2 วัตถุประสงค์ในการทำวิจัย

1. เพื่อศึกษากรอบระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ระดับท้องถิ่นตามกฎหมายไทย
2. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการบริการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ระดับท้องถิ่น
3. เพื่อเสนอแนะการออกกฎระเบียบใหม่หรือปรับปรุงเพิ่มเติมกฎระเบียบของรัฐที่เป็นมาตรการส่งเสริมบริการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ในระดับท้องถิ่น

1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย

พื้นที่ศึกษา คือ จังหวัดพิษณุโลก

1.4 สมมติฐานในการทำวิจัย

มาตรการทางกฎหมายที่ส่งเสริมการให้บริการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ในระดับท้องถิ่นต้องสอดคล้องกับสภาพธรรมชาติของธุรกิจในแต่ละท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการแข่งขันและเติบโตของกลุ่มผู้ประกอบการ SMEs ผ่านทางโลกของคอมพิวเตอร์เมฆ (cloud computing) บริการเว็บไซต์ผ่านโครงข่ายไฟฟ้าอัจฉริยะ (smart grid) สื่อสังคมออนไลน์ (social network) ทั้งนี้เพื่อให้จังหวัดพิษณุโลกเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนเป้าหมายตามแผนภูมิทัศน์เศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลของไทย

1.5 วิธีการดำเนินการโครงการวิจัย

การรวบรวมข้อมูลทั้งที่เป็นปฐมภูมิและทุติยภูมิทั้งที่เป็นเอกสารต้นฉบับ (hard copy) ที่เป็นข้อมูลสำเร็จรูป (software) และที่เป็นไฟล์ pdf ผ่านการส่งชื่อทางอินเทอร์เน็ตหรือบริการต่าง ๆ ผ่านห้องสมุดมหาวิทยาลัยนเรศวร และการรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผ่านระบบอินเทอร์เน็ตห้องสมุดทางอิเล็กทรอนิกส์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

กิจการวิทยุกระจายเสียง ได้รับการพัฒนาในปี พ.ศ.2473 ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ โดยมีการตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งแรก ณ พระที่นั่งไวกุณฐเทพยสถาน ณ พระราชวังพญาไท และมีการเปิดส่งวิทยุกระจายเสียงจากสถานีพญาไทเป็นปฐมฤกษ์เนื่องในโอกาสวันพระราชพิธีฉัตรมงคล โดยพิธีเปิดสถานีได้อัญเชิญกระแสพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งพระราชทานแก่พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการฝ่ายหน้า ในพระราชพิธีนั้นจากพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยในพระบรมมหาราชวัง โดยมีไมโครโฟนตั้งรับกระแสพระราชดำรัสถ่ายทอดตามสายเข้าเครื่องส่งที่สถานีพญาไท แล้วกระจายเสียงสู่พสกนิกรที่มีเครื่องรับวิทยุในสมัยนั้นได้รับฟัง อนึ่งภายหลังจัดตั้งสถานีวิทยุพญาไทและดำเนินการได้เพียง 2 ปี ก็เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ.2475¹ และมีการตราพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ฉบับ พ.ศ.2498 ซึ่งจัดเป็นฉบับแรกที่เกี่ยวข้องกิจการนี้ และให้นิยามคำว่า “วิทยุกระจายเสียง” หมายถึง การส่งหรือการรับเสียงด้วยคลื่นแฮตเซียน ไม่ว่าจะโดยวิธีการแพร่กระจายไปในบรรยากาศหรือโดยวิธีการใช้สายหรือสื่อตัวนำไฟฟ้า หรือทั้งสองวิธีการรวมกัน และ “วิทยุโทรทัศน์” หมายถึง การส่งหรือการรับภาพนิ่งหรือภาพเคลื่อนไหวในลักษณะไม่ถาวรด้วยคลื่นแฮตเซียน ไม่ว่าจะโดยวิธีการแพร่กระจายไปในบรรยากาศ หรือโดยวิธีการใช้สายหรือสื่อตัวนำไฟฟ้า หรือทั้งสองวิธีการรวมกัน

ในปัจจุบันพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 นิยามคำว่า “กิจการกระจายเสียง” หมายความว่า กิจการวิทยุกระจายเสียงและกิจการกระจายเสียง ซึ่งให้บริการการส่งข่าวสารสาธารณะหรือรายการไปยังเครื่องรับที่สามารถรับฟังการให้บริการนั้น ๆ ได้ ไม่ว่าจะส่งโดยผ่านระบบคลื่นความถี่ ระบบสาย ระบบแสง ระบบแม่เหล็กไฟฟ้า หรือระบบอื่น ระบบใดระบบหนึ่ง หรือหลายระบบรวมกัน หรือกิจการอื่นทำนองเดียวกันที่ กสทช. กำหนดให้เป็นกิจการกระจายเสียง และประกาศกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เรื่อง กำหนดให้ผู้ใช้ความถี่วิทยุต้องเสียค่าตอบแทนในการใช้ความถี่ นิยามคำว่า “กิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์” (Broadcasting Service) หมายความว่า กิจการวิทยุคมนาคมที่มีวัตถุประสงค์จะส่งสัญญาณเสียงหรือสัญญาณโทรทัศน์ให้สาธารณะรับได้โดยตรง

จะเห็นได้ว่าคำนิยามที่กำหนดสอดคล้องพัฒนาการทางเทคโนโลยี รูปแบบบริการ และแนวคิดนโยบายรัฐในบริการกิจการวิทยุกระจายเสียงและกิจการวิทยุโทรทัศน์ขณะนั้น ว่าเป็นเอกชนบริการสาธารณะอื่น ๆ แต่บริการกิจการวิทยุกระจายเสียงและกิจการวิทยุโทรทัศน์ เป็นบริการสาธารณะที่มีลักษณะทางพาณิชย์กรรม (Commercial Public Service) ที่รัฐอาจมอบอำนาจให้เอกชนไปดำเนินการได้ มิใช่บริการสาธารณะอันเป็นหน้าที่ของฝ่ายปกครองที่รัฐต้องทำเองเท่านั้น

¹ สุธรรม อยู่ในธรรม, “กฎหมายแข่งขันทางการค้าในกิจการโทรคมนาคม”, (เอกสารวิชาการหลักสูตร ผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง รุ่นที่ 15 วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, 2554), หน้า 12.

2.1 แนวคิดในการจัดทำและให้บริการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ระยะแรก

“วิทยุกระจายเสียง” หมายความว่า การส่ง หรือการรับเสียงด้วยคลื่นแอมพลิจูด

“บริการส่งวิทยุกระจายเสียง” หมายความว่า การส่งวิทยุกระจายเสียงเพื่อสาธารณชน²

คำว่า “วิทยุกระจายเสียง” เดิมใช้วิธีเรียกทับศัพท์ว่า “Radio Telegraph” ว่า “ราดิโอโทรเลข”

ต่อมาภายหลังพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงบัญญัติใช้คำว่า “วิทยุ” แทน ต่อมาราชบัณฑิตยสถานจึงได้ใช้คำเต็มเป็นทางการว่า “วิทยุกระจายเสียง” ซึ่งมีความหมายตรงกับคำว่า “Radio Broadcasting”³ การนำวิทยุโทรเลขมาใช้ในการสื่อสารแล้วพัฒนาไปสู่วิทยุกระจายเสียงในภายหลัง โดยพลเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าบุรฉัตรไชยากร กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม หรือที่ได้รับการยกย่องว่าเป็น “บิดาแห่งวงการวิทยุกระจายเสียงไทย” ทรงเป็นผู้บุกเบิกและริเริ่มให้มีการทดลองส่งวิทยุกระจายเสียงในประเทศไทยเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.2470 ได้ทรงซื้อเครื่องส่งวิทยุโทรศัพทชนิดใช้หลอด 3 อิลีคโตรด ใช้ความถี่สูง (คลื่นสั้น) กำลังส่งประมาณ 200 วัตต์ ณ ที่ตั้งของกองช่างวิทยุ ดึกที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข⁴ ได้ทดลองส่งเสียงพูดและเสียงดนตรีที่วังบ้านดอกไม้ โดยใช้ชื่อว่า “สถานี 4 PJ” (PJ เป็นพระนามย่อของพระองค์) และในปีเดียวกันนี้ ฝ่ายกองช่างวิทยุ กรมไปรษณีย์โทรเลข ก็ได้ตั้งเครื่องส่งวิทยุขนาดเล็กที่ ตึกกรมไปรษณีย์โทรเลข ปากคลองโอ่งอ่าง หน้าวัดราชบูรณะ กิจการวิทยุกระจายเสียง ได้รับการพัฒนาในปี พ.ศ.2473 ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ โดยมีการตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งแรก ณ พระที่นั่งไวกูณฐเทพยสถาน ณ “พระราชวังพญาไท” และมีการเปิดส่งวิทยุกระจายเสียงจากสถานีพญาไท เป็นปฐมฤกษ์เนื่องในโอกาสวันพระราชพิธีฉัตรมงคล โดยพิธีเปิดสถานีเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2473 ได้มีการอัญเชิญกระแสดพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งพระราชทานแก่พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการฝ่ายหน้าในพระราชพิธีนั้นจากพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยในพระบรมมหาราชวัง โดยมีไมโครโฟนตั้งรับกระแสดพระราชดำรัสถ่ายทอดไปตามสายเข้าเครื่องส่งที่สถานีพญาไท แล้วกระจายเสียงสู่พสกนิกรที่มีเครื่องรับวิทยุในสมัยนั้นได้รับฟัง ความตอนหนึ่งว่า “การวิทยุกระจายเสียงที่ได้เริ่มจัดขึ้น และทำการทดลองตลอดมานั้น ก็ด้วยความมุ่งหมายว่าจะส่งเสริมการศึกษาการค้าขายและการบันเทิง แก่พ่อค้าและประชาชน เพื่อควบคุมการนี้เราได้ให้แก่ไขพระราชบัญญัติที่ได้ประกาศใช้เมื่อเดือนกันยายนแล้ว และบัดนี้ตั้งเครื่องกระจายเสียงอย่างดีมาตั้งที่สถานี

² พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.2498 , ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 72 ตอนที่ 11ก (วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2498) (ปัจจุบันกฎหมายฉบับนี้ถูกยกเลิกบังคับใช้แล้ว), มาตรา 3.

³ จุฑารัตน์ โสตาศรี, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิทยุและโทรทัศน์ และวิวัฒนาการวิทยุและโทรทัศน์ไทย, [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.prd.go.th/download/article/article_20131031170502.pdf. (วันที่ค้นข้อมูล : 10 ตุลาคม 2562), หน้า 5.

⁴ อ้างแล้ว.

วิทยุโทรเลขพญาไทเสร็จแล้ว เราจึงถือโอกาสสั่งให้เปิดใช้เป็นปฐมฤกษ์ตั้งแต่บัดนี้ไป” จึงเป็นที่ว่า พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็น “พระมหากษัตริย์ผู้พระราชทานหุทิพย์”⁵

อนึ่งภายหลังจัดตั้งสถานีวิทยุพญาไทและดำเนินการได้เพียง 2 ปี ก็เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ในปี พ.ศ.2475 ระบบการส่งวิทยุกระจายเสียงในระยะเริ่มต้นนี้ เริ่มจากการเปลี่ยนเสียงเป็นสัญญาณไฟฟ้าในระบบ Analog⁶ แล้วนำสัญญาณเสียงผสมกับคลื่นความถี่ทำการส่งออกอากาศ การส่งวิทยุกระจายเสียงเช่นนี้ เป็นการส่งระบบ AM (Amplitude Modulation) ซึ่งกระจายเสียงในย่านความถี่ MW (Medium Wave) อุปกรณ์ที่ใช้งานการส่งวิทยุกระจายเสียง คือ เครื่องเล่นแผ่นเสียง เทปบันทึกเสียง ฯลฯ เป็นอุปกรณ์ระบบ Analog และในวันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2482 รัฐบาลสั่งโอนกิจการวิทยุกระจายเสียงจากกรมไปรษณีย์โทรเลขไป ขึ้นอยู่กับสำนักงานโฆษณาการ สำนักนายกรัฐมนตรี ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นกรมโฆษณาการและในปี พ.ศ.2495 เปลี่ยนเป็นกรมประชาสัมพันธ์ในปัจจุบัน ในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม และก่อตั้ง “สถานีวิทยุ ท.ท.ท.” จัดทะเบียนเป็นบริษัทไทยโทรทัศน์ จำกัด และเป็นสถานีวิทยุในรูปแบบบริษัทแห่งแรก โดยมีกรมโฆษณาการเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ ระยะแรกเริ่มออกอากาศด้วยระบบ A.M. เพื่อทำหน้าที่เผยแพร่กิจกรรมของรัฐบาลและเพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน ทั้งหมดนี้เกิดขึ้นภายใต้การบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ.2493 เพื่อยกเลิกการจดทะเบียนเครื่องรับวิทยุ ทำให้ประชาชนคนทั่วไปสามารถครอบครองและใช้เครื่องรับวิทยุได้โดยไม่ต้องขออนุญาต และหน่วยงานอื่น ๆ ตั้งสถานีวิทยุได้ ทำให้เกิดสถานีวิทยุเพิ่มขึ้นหลายแห่ง ทำให้วงการวิทยุเปลี่ยนแปลงอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาทำรายการต่าง ๆ ทั้งรายการเพลง รายการละครวิทยุ รายการลิเก รายการตอบปัญหา รายการสารคดีและอนุญาตให้มีการโฆษณา⁷ สินค้าต่าง ๆ ได้ จึงนับว่าเป็นจุดกำเนิดที่สำคัญของบริการวิทยุกระจายเสียงเชิงพาณิชย์ในประเทศไทย

หลังสงครามโลกครั้งที่สองจบลงโลกเข้าสู่ยุคของสงครามเย็น เป็นการต่อสู้ทางความคิดของระบบประชาธิปไตยกับระบบคอมมิวนิสต์ รัฐบาลได้ใช้บริการกิจการวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อในการให้ข้อมูลแก่ประชาชนและต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ขยายกิจการวิทยุสองส่วนให้ครอบคลุมพื้นที่

⁵ พุทธิสาดน ชุมพล, การบุกเบิกการกระจายเสียงในสยาม, สถาบันพระปกเกล้า, [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=การบุกเบิกการกระจายเสียงในสยาม> (วันที่ค้นข้อมูล : 10 ตุลาคม 2562)

⁶ รวมคำศัพท์โทรคมนาคม, ศูนย์ข้อมูลสถิติและวิจัยเศรษฐกิจโทรคมนาคม, สำนักพัฒนานโยบายและกฎหมาย, สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 2559.

“Analog” คือ เทคโนโลยีเครือข่ายการสื่อสารไร้สายที่ใช้สัญญาณคลื่นความถี่ โดยข้อมูลจะถูกส่งไปในรูปของคลื่นเสียงผ่านสัญญาณวิทยุ ระบบจะสามารถจัดช่องสัญญาณให้ใช้งานได้ 1 สายต่อ 1 ช่องสัญญาณซึ่งแตกต่างจากระบบ Digital ที่สามารถรองรับการใช้งานได้หลายๆ สายพร้อมกันต่อ 1 ช่องสัญญาณ.

⁷ พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ.2493, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 67 ตอนที่ 8 (วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2493), มาตรา 3, บัญญัติว่า

“ในพระราชบัญญัตินี้ คำว่า “โฆษณา” หมายความว่า การบอกกล่าว แจ้งความ ชี้แจง แนะนำ หรือแสดงความคิดเห็นแก่ประชาชน”

ทั่วประเทศ มีการจัดตั้งสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ และสถานีวิทยุ วปอ. เครือข่าย กองทัพบก ในเวลาต่อมาจอมพลถนอม กิตติขจร ให้สิทธิรัฐบาลสหรัฐอเมริกาในการก่อตั้งสถานีวิทยุเอเซียเสรี ขึ้น เพื่อต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ ในขณะที่รายการวิทยุในเชิงพาณิชย์ก็ถูกวิจารณ์ว่ารายการวิทยุมีแต่โฆษณา ทั้งหมดนี้จึงทำให้มีการออกระเบียบว่าด้วยกิจการกระจายเสียงของส่วนราชการ พ.ศ.2511 มาควบคุมโฆษณา ทางวิทยุ และในปี พ.ศ.2518 รัฐบาลจัดตั้งหน่วยงานชื่อ คณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุ โทรทัศน์ (หรือเรียกชื่อย่อว่า “กบว.”) เพื่อคอยตรวจสอบและดูแลการนำเสนอรายการ

ต่อมาจึงมีการพัฒนาการส่งวิทยุกระจายเสียงในระบบ FM (Frequency Modulation) ส่งกระจายเสียงในย่านความถี่ VHF (88 – 108 MHz) เป็นการผสมสัญญาณเสียงกับคลื่นวิทยุโดยใช้เทคนิคเปลี่ยนแปลง ความถี่ของคลื่นวิทยุ ทำให้คุณภาพเสียงดีในการรับฟังจากเครื่องรับวิทยุกว่าแบบ AM

โทรทัศน์ หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดเสียงและภาพได้พร้อมกันจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง โดยวิธี เปลี่ยนคลื่นเสียงและภาพให้เป็นคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าออกสู่อากาศ เรียกเครื่องที่มีหน้าที่ดังกล่าวว่า เครื่องส่ง โทรทัศน์ และเรียกเครื่องที่มีหน้าที่เปลี่ยนคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าที่ได้รับจากเครื่องส่งโทรทัศน์ให้กลับเป็นคลื่น เสียงและภาพตามเดิม ว่าเครื่องรับโทรทัศน์⁸

“วิทยุโทรทัศน์” หมายความว่า การส่งหรือการรับภาพนิ่ง หรือภาพเคลื่อนไหวในลักษณะไม่ถาวร ด้วยคลื่นแอมตรเซียน

“บริการส่งวิทยุโทรทัศน์” หมายความว่า การส่งวิทยุโทรทัศน์เพื่อสาธารณะ⁹

ความพยายามในการก่อตั้งโทรทัศน์ขึ้นในประเทศไทยเกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ.2475 โดยพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน เตรียมการทดลองส่งโทรทัศน์ แต่ยังไม่ทันดำเนินการก็เกิดการปฏิวัติขึ้น การ นำเทคโนโลยีวิทยุโทรทัศน์เข้ามาในประเทศไทยในช่วงแรกประสบกับความยุ่งยากหลายประการ เช่น ปัญหา ด้านเทคโนโลยีวิทยุโทรทัศน์ และปัญหาด้านบุคลากรขาดแคลนความรู้ด้านวิทยุโทรทัศน์ หลังจากสงครามโลก ครั้งที่สองสิ้นสุดลง อดีตนายกรัฐมนตรีนายจอมพล ป.พิบูลสงคราม เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดบริการวิทยุ โทรทัศน์ขึ้นในประเทศไทย โดยนำเสนอในรูปโครงการจัดตั้งวิทยุโทรภาพต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรี และ รัฐสภาได้ผ่านร่างพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.2498 และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง พร้อมกันนั้นได้จัดตั้ง “สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีช่อง 4 บางขุนพรหม” ในรูปนิติบุคคลชื่อว่า “บริษัท ไทยโทรทัศน์ จำกัด” เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ.2495 โดยหน่วยงานราชการเป็นผู้ถือหุ้นและใช้เงินงบประมาณ สนับสนุนอีกส่วนหนึ่ง เริ่มออกอากาศเป็นครั้งแรกในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2498 ในระบบภาพขาวดำ 525 เส้น (NTSC) โดยออกอากาศสัปดาห์ละ 4 วัน คือ วันอังคาร พฤหัส เสาร์ ระหว่างเวลา 19.00-23.00 น. และ วันอาทิตย์ ระหว่างเวลา 13.00 – 16.00 น. ในช่วงสองปีแรก รายการออกอากาศส่วนใหญ่เป็นรายการ ประเภทบันเทิง (ร้อยละ 50 ของเวลาออกอากาศ) รองลงมาคือ รายการศึกษา (ร้อยละ 20) รายการข่าว (ร้อย ละ 10-18) และโฆษณา (ร้อยละ 20-12) ตามลำดับ หลังจากนั้น บริษัทกรุงเทพวิทยุโทรทัศน์ จำกัด ขอจัดตั้ง

⁸ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554

⁹ อ้างแล้ว, พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.2498, มาตรา 3.

สถานีโทรทัศน์สีในเครือของกองทัพบก ช่อง 7 ระบบ 625 เส้นในปี พ.ศ.2510 ซึ่งปัจจุบันเป็นสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 5 และกรมประชาสัมพันธ์อนุญาตให้บริษัทบางกอกเอนเตอร์เทนเมนท์ จัดตั้งสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ขึ้นอีกแห่งหนึ่งแทนที่ช่อง 4 เดิมของบริษัทไทยโทรทัศน์ จำกัดที่ประสบปัญหาการดำเนินกิจการ คณะรัฐมนตรีในขณะนั้นจึงลงมติให้ยุบเลิกกิจการ

2.1.1 รัฐเป็นผู้ดำเนินการจัดทำบริการกิจการวิทยุกระจายเสียงและกิจการวิทยุโทรทัศน์

นับจากอดีตสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ บริการสาธารณะทุกประเภท เป็นหน้าที่โดยตรงของรัฐที่จะต้องจัดทำให้ประชาชน เพื่อให้ได้รับความสะดวกสบายในการใช้ชีวิตตามปกติ แต่ในบางช่วงก็มี “พระบรมราชานุญาต” ให้เอกชนเข้ามาจัดทำ แม้ต่อมาจะมีการตราพระราชบัญญัติควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชน พ.ศ.2471 ขึ้นเพื่อกำหนดกิจการสาธารณูปโภคบางประเภทที่รัฐ “ผูกขาด” แต่ผู้เดียวในการดำเนินการมีข้อสงวนเพียงว่า “ให้เอกชนเข้ามาดำเนินการได้โดยวิธีให้สัมปทานหรือทรงมีพระบรมราชานุญาต” ดังนั้นกรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ของประเทศไทยในช่วงก่อนการมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ.2475 จึงไม่ปรากฏบทบัญญัติมาตราใดที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตให้เอกชนเข้ามาดำเนินกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์โดยตรง ด้วยรัฐยังคงให้ความสำคัญกับการจัดรูปแบบการเมืองการปกครอง แม้ในเวลาต่อมาจะมีการยกเลิกกฎหมายฉบับนี้และถูกแทนที่ด้วยประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 แต่กฎหมายฉบับนี้ไม่ได้กำหนดวิธีปฏิบัติให้แน่ชัดในการให้สัมปทานหรือการร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ โดยเฉพาะในบริการสาธารณะด้านกิจการวิทยุโทรทัศน์ที่ต้องใช้งบประมาณจำนวนมากที่มีมูลค่าเกินกว่าหนึ่งพันล้านบาทขึ้นไป

ด้วยบริการสาธารณะ (Public Service) หมายถึง กิจการที่อยู่ในความอำนาจการหรือในความควบคุมของฝ่ายปกครองที่จัดทำขึ้น เพื่อสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชน วัตถุประสงค์ในการให้บริการสาธารณะจึงมุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดทางด้านสังคม และเมื่อรัฐเป็นผู้ให้บริการย่อมมุ่งเน้นอำนาจประโยชน์ของประชาชนผู้บริโภค อีกทั้งรัฐจะสามารถกระจายประโยชน์ให้แก่ประชาชนในทุกชนชั้นอย่างเท่าเทียม ไม่ว่าจะอยู่ในตัวเมือง ชนบทหรือท้องถิ่นทุรกันดาร หรือแม้แต่ในสถานที่ซึ่งมีการติดต่อสื่อสารในปริมาณต่ำไม่คุ้มค่าในการลงทุน แม้ว่าในการให้บริการนั้นรัฐจะต้องเสียค่าใช้จ่ายหรือค่าลงทุนสูงเพียงใดก็ตาม ต้นทุนในการบริการดังกล่าวย่อมมาจากภาษีประชาชน ซึ่งขัดกับวัตถุประสงค์โดยธรรมชาติของเอกชนตามทฤษฎีบริษัท (Theory of Firm) ที่มุ่งเน้นให้ตนเองได้กำไรสูงสุด (Profit Maximization) องค์กรของรัฐจึงเป็นผู้เหมาะสมที่สุดในการให้บริการสาธารณะ¹⁰ ซึ่งขณะนั้นมีการประกาศบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2475 และมีการตรากฎหมายบังคับใช้เป็นฉบับแรก คือ พระราชบัญญัติโทรเลขและโทรศัพท์ พ.ศ.2477 กำหนดอำนาจสิทธิขาดที่จะตั้ง บำรุงและทำการโทรเลขและโทรศัพท์ภายในราชอาณาจักรหรือ “สิทธิในทาง” (Right

¹⁰ สุธรรม อยู่ในธรรม, “กฎหมายแข่งขันทางการค้าในกิจการโทรคมนาคม”, หน้า 12.

of Way) เพื่อการดำเนินการให้บริการกิจการโทรเลขและโทรศัพท์แก่กรมไปรษณีย์โทรเลข¹¹ ภายใต้แนวความคิดที่ว่า “รัฐเป็นเจ้าของทรัพยากรสื่อสารคลื่นความถี่วิทยุ” รัฐจึงเป็นผู้ดำเนินการหรือมีอำนาจจัดทำให้เสียเอง เพื่อสนองความต้องการของประชาชนทั่วประเทศ ทั้งนี้หากผู้ใดประสงค์ใช้ความถี่คลื่นเพื่อกิจการวิทยุคมนาคมใด ๆ ที่ได้รับอนุญาตต้องเสียค่าตอบแทนในการใช้ความถี่คลื่นนั้นแก่รัฐบาลตามอัตราที่กำหนดไว้ในประกาศกรมไปรษณีย์โทรเลข ในเวลาต่อมารัฐยังได้ตรากฎหมาย พระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ.2498 เพื่อควบคุมกิจการโทรเลขและโทรศัพท์ หรือกิจการใด ๆ ที่ใช้คลื่นความถี่วิทยุเป็นตัวสื่อหรือตัวพาห้ (Carrier) โดยมอบอำนาจให้ “กรมไปรษณีย์โทรเลข” แต่เพียงผู้เดียวในการอนุญาต (Licensing) และควบคุม (Control) โดยต้องสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศที่สหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศกำหนด ในฐานะที่รัฐไทยเป็นรัฐสมาชิก¹² และมีการตราพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.2498 ด้วยวัตถุประสงค์อำนวยความสะดวกในกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ เพื่อให้บริการกิจการทันต่อเหตุการณ์และความต้องการของประชาชน และให้อำนาจแก่ “กรมประชาสัมพันธ์” ในการออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ใดที่จะดำเนินบริการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (Broadcasting Service)¹³ จึงอาจกล่าวได้ว่า เป็นจุดเริ่มต้นของนโยบายและพัฒนากฎหมายโทรคมนาคมเป็นครั้งแรกของประเทศไทย

กฎหมายวิทยุคมนาคมกำหนดหลักการสำคัญ คือ ห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินกิจการวิทยุคมนาคม กิจการโทรเลขและโทรศัพท์และกิจการวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐก่อน โดยกำหนดข้อยกเว้นให้กระทรวง ทบวง กรมและนิติบุคคลที่ไม่ต้องขออนุญาตในการดำเนินกิจการ¹⁴ แต่ยังคงต้อง

¹¹ พระราชบัญญัติโทรเลขและโทรศัพท์ พ.ศ.2477 , ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 51 ตอนที่ 0ก (วันที่ 28 ตุลาคม 2477), มาตรา 5 และมาตรา 6 (ปัจจุบันกฎหมายฉบับนี้ถูกยกเลิกบังคับใช้แล้ว) บัญญัติว่า

“ภายในราชอาณาจักรให้กรมไปรษณีย์โทรเลขมีสิทธิและหน้าที่แต่ผู้เดียวในอันที่จะ

(1) ตั้งทำและบำรุงที่ทำการโทรเลขและโทรศัพท์ในตำบลใด ๆ ซึ่งรัฐมนตรีเห็นสมควร

(2) ตั้งเสาและขึงสายลวด หรือวางสายลวด หรือสายลวดใหญ่ใต้ดินหรือใต้น้ำ หรือทำกิจการอย่างอื่นเพื่อการคมนาคมทางโทรเลขหรือโทรศัพท์

(3) รับ เก็บ ส่งและส่งมอบข่าวสารและกระทำการงานอย่างอื่นทุกอย่างอันเกี่ยวแก่การโทรเลขหรือโทรศัพท์ตามระเบียบข้อบังคับ คำสั่งและกฎที่รัฐมนตรีได้ตั้งขึ้น”

¹² พระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ.2498 , มาตรา 11 บัญญัติว่า

“ห้ามมิให้ผู้ใดตั้งสถานีวิทยุคมนาคม เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต

สถานีวิทยุคมนาคมต้องใช้ความถี่คลื่นให้ถูกต้องตามข้อบังคับว่าด้วยวิทยุคมนาคมภาคผนวกต่อท้ายอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยโทรคมนาคม

...”

¹³ พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.2498, มาตรา 5 บัญญัติว่า

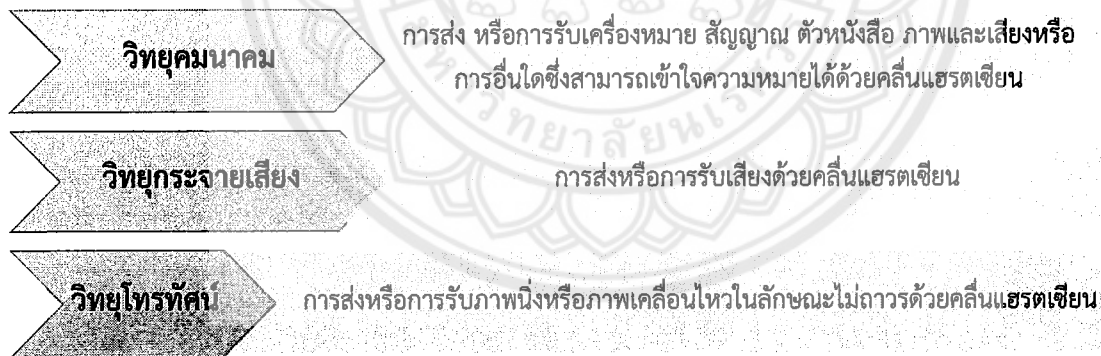
“ห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินบริการส่งวิทยุกระจายเสียงหรือบริการส่งวิทยุโทรทัศน์ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต”

¹⁴ พระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ.2498 , มาตรา 5 บัญญัติว่า “พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่

(1) กระทรวง ทบวง กรม

ขออนุญาตในการใช้คลื่นความถี่ ดังนั้น การดำเนินการกิจการเหล่านี้จึงจำกัดอยู่แต่เพียงหน่วยงานราชการหรือรัฐวิสาหกิจเท่านั้น โดยที่ภาคเอกชนหรือประชาชนไม่มีสิทธิในการดำเนินการดังกล่าวได้ ขณะที่ภาคเอกชนก็มิได้ให้ความสนใจในการให้บริการกิจการโทรคมนาคมเนื่องด้วยสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยี สังคมและเศรษฐกิจขณะนั้น ยังไม่ได้พัฒนาเท่าที่ควร

การจัดตั้งหน่วยงานของรัฐที่เรียกว่า “กรมไปรษณีย์โทรเลข” ให้อำนาจในการจัดสรรทรัพยากรคลื่นความถี่และ “กรมประชาสัมพันธ์” ให้อำนาจในการอนุญาตให้บริการกิจการวิทยุกระจายเสียงและกิจการวิทยุโทรทัศน์ (Broadcasting Service) สะท้อนให้เห็นนโยบายและกฎหมายระยะนี้ ที่เป็นกลไกระดับ “พระราชบัญญัติ” โดยอยู่ภายใต้การควบคุมของหน่วยงานรัฐในระดับ “กรม” มีรัฐมนตรีกระทรวงคมนาคมรับมอบอำนาจในการ “ควบคุมดูแล” และมีอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ เป็นผู้มีอำนาจตามพระราชบัญญัติทั้งหมดนี้จึงเป็นการเน้นย้ำให้เห็นถึงสถานะของกิจการวิทยุกระจายเสียงและกิจการวิทยุโทรทัศน์เป็น “บริการสาธารณะหลัก” สอดคล้องกับหลักแนวคิดการแบ่งภารกิจของรัฐที่พึงจัดทำให้แก่ประชาชนผู้อยู่ใต้ปกครอง ซึ่งกระทำโดยฝ่ายปกครองคือ องค์กรหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งหลายที่มีอำนาจหน้าที่ในการเตรียมการและปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายฝ่ายบริหารที่กำหนดเพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชนและการตราพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.2498 เพื่อวัตถุประสงค์อำนวยความสะดวกในกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ เพื่อให้บริการกิจการทันต่อเหตุการณ์และความต้องการของประชาชน จึงอาจกล่าวได้ว่า เป็นจุดเริ่มต้นของนโยบายและพัฒนากฎหมายกิจการวิทยุกระจายเสียงและกิจการวิทยุโทรทัศน์เป็นครั้งแรกของประเทศไทย

แผนภาพที่ 1 : นิยามคำว่า “วิทยุคมนาคม” ตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม ฉบับ พ.ศ.2498 และ “วิทยุกระจายเสียง” และ “วิทยุโทรทัศน์” ตามพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ฉบับ พ.ศ.2498

(2) นิติบุคคลตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”
และพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.2498, มาตรา 4 บัญญัติว่า “พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่

- (1) กรมประชาสัมพันธ์
- (2) ...”

พัฒนาการทางเทคโนโลยีกิจการโทรคมนาคมในระยะเริ่มต้นจนถึง พ.ศ.2535 มีทั้งกิจการที่ใช้สาย และกิจการที่ไม่ใช้สาย ดังปรากฏการให้คำนิยามกิจการแต่ละประเภทตามกฎหมายที่กำหนดสอดคล้อง พัฒนาการทางเทคโนโลยีและรูปแบบบริการกิจการโทรคมนาคมในขณะนั้นที่แยกกันชัดเจนว่า หากเป็น เทคโนโลยีที่ใช้สายจะมีเพียงกิจการโทรศัพท์ แต่หากเป็นเทคโนโลยีที่ไม่ใช้สายหรือใช้คลื่นความถี่วิทยุ ก็จะมี เพียงวิทยุคมนาคม วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์เท่านั้น และเมื่อพิจารณาจากคำนิยามประเภทของ บริการกิจการวิทยุกระจายเสียงและกิจการวิทยุโทรทัศน์พบว่า เทคโนโลยีที่ประเทศไทยในขณะนั้นยังคงเป็น เทคโนโลยีที่ใช้คลื่นความถี่วิทยุในการเป็นสื่อหรือตัวพาห์ จึงพบแต่เพียงคำว่า “วิทยุกระจายเสียง” และ “วิทยุ โทรทัศน์” ซึ่งแตกต่างจากในปัจจุบันที่มีการให้บริการกิจการนี้ ทั้งที่ใช้คลื่นความถี่วิทยุและที่ไม่ใช้คลื่นความถี่ วิทยุและมีลักษณะประสมประสานทางเทคโนโลยีจนไม่อาจแยกออกจากกันได้อย่างเด็ดขาด จะเห็นได้ว่า นโยบายรัฐในบริการกิจการโทรคมนาคมระยะแรกเริ่มนี้เป็นเฉกเช่นบริการสาธารณะอื่น ๆ เช่น บริการ สาธารณะด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ (Public Defense Service) ที่รัฐต้องเป็นผู้จัดทำ แต่ต่างกันตรงที่บริการกิจการทั้งหลายเหล่านี้ที่ใช้ทรัพยากรคลื่นความถี่วิทยุเพื่อกิจการวิทยุกระจายเสียงและ วิทยุโทรทัศน์ เป็นบริการสาธารณะที่มีลักษณะทางพาณิชย์กรรม (Commercial Public Service)¹⁵ ที่รัฐอาจ มอบอำนาจให้เอกชนไปดำเนินการได้ มิใช่บริการสาธารณะอันเป็นหน้าที่ของฝ่ายปกครองที่รัฐต้องทำเอง เท่านั้น แต่ในขณะนั้นยังไม่มีกลไกที่เป็นรูปธรรมสนับสนุนให้เอกชนเข้ามาร่วมทำงานในการให้บริการกิจการ วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ทั้งนี้กิจการวิทยุกระจายเสียงและกิจการวิทยุโทรทัศน์นี้ จัดเป็นกิจการ สื่อสารมวลชน (Mass Communication) ซึ่งมีลักษณะสำคัญคือการเป็นสื่อกระจายสารไปสู่ประชาชนอย่าง ต่อเนื่องที่จัดว่ากิจการสื่อสารมวลชนเป็นกิจการสำคัญของประเทศที่ต้องอาศัยการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ และสนองต่อความต้องการของประชาชนได้กว้างขวางและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงเป็นเหตุผลสำคัญใน การตราพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย ฉบับ พ.ศ.2520 ในเวลาต่อมา ซึ่ง กฎหมายฉบับนี้ได้ให้นิยามคำว่า “กิจการสื่อสารมวลชน” ไว้ในมาตรา 3 บัญญัติว่า “กิจการสื่อสารมวลชน” หมายความว่า กิจการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ซึ่งใช้วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือเครื่องมือ สื่อสารใด เป็นสื่อกระจายสารไปสู่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง และหมายความรวมถึงการจัดหา การผลิตและการ ดัดแปลงข่าว รายการสาระความรู้หรือรายการสาระบันเทิงด้วย

พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงกล่าวถึงการสื่อสารมวลชนสรุปได้ว่า “การ สื่อสารมวลชนเป็นเครื่องช่วยการสื่อสารเฉพาะหน้ากัน แต่จะเป็นอุปกรณ์ใช้แทนกันทีเดียวไม่ได้ สารที่คนไม่ ด้านทาน ย่อมเหมาะที่จะสื่อสารเฉพาะหน้ากัน ดังนั้นการบันเทิงจึงเหมาะสำหรับการสื่อสารมวลชน เพราะทุก คนไม่ชอบด้านทาน การแถลงข่าว ข่าวสด ก็น่าสนใจเหมาะต่อการสื่อสารมวลชน สำหรับการศึกษาที่ให้ข้อคิด ใหม่ ๆ อาจมีการด้านทาน สื่อมวลชนก็จะต้องใช้ความพยายามสื่อสารให้ลุล่วงไปให้ได้ เช่นเดียวกับการโฆษณา ขวนเช่นนั้น ย่อมเป็นการชวนให้เชื่อความคิดเห็นและวิธีปฏิบัติใหม่ ๆ จึงพร้อมจะเผชิญกับการด้านทาน และ

¹⁵ อ้างแล้ว, พระราชบัญญัติโทรเลขและโทรศัพท์ พ.ศ.2477 , อารัมภบท

สื่อมวลชนจะต้องลู่ลวงอุปสรรคจากการต้านทานนั้น”¹⁶ ซึ่งตามที่คณะกรรมการราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายว่า “สื่อสารมวลชน หมายถึงวิธีการนำเอาสื่อมาใช้กับมวลชน อันหมายถึง ประชาชนโดยทั่วไป” และออนไลน์ให้ใช้คำว่า “สื่อมวลชน” (Mass Media) ที่หมายถึงสื่อที่จะใช้ในการติดต่อกับมวลชน อันได้แก่ วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์และหนังสือพิมพ์ แทนคำว่าสื่อสารมวลชนได้ จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบสำคัญของการสื่อสารมวลชนที่ต้องพิจารณาประกอบด้วย องค์กรสื่อมวลชน นักสื่อสารมวลชน ข่าวสาร สื่อหรือเครื่องมือ ผู้รับข่าวสาร สถาบันควบคุมทางสังคม และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารมวลชน

2.1.2 รัฐวิสาหกิจจัดทำกิจการวิทยุกระจายเสียงและกิจการวิทยุโทรทัศน์

หลังสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง มีการจัดตั้งรัฐวิสาหกิจเป็นจำนวนมาก เพื่อบูรณะฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมให้เจริญก้าวหน้า ทั้งในกิจการที่เป็นสาธารณูปโภคพื้นฐานและกิจการที่มีผลโดยตรงต่อความมั่นคงของประเทศ กิจการด้านอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม เพื่อสนองตอบความต้องการในด้านอุปโภคบริโภคของประชาชนให้เพียงพอ และหากเอกชนต้องการเข้ามาดำเนินการให้บริการสาธารณูปโภคต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมายเท่านั้น ดังปรากฏในแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ พ.ศ. 2492¹⁷ ในมาตรา 68 บัญญัติว่า

“การริเริ่มทางเศรษฐกิจส่วนเอกชนย่อมเป็นไปโดยเสรี แต่ทั้งนี้จะต้องไม่เป็นการขัดแย้งกับการประกอบกิจการ อันมีลักษณะเป็นสาธารณูปโภค และจะต้องไม่เป็นการบั่นรอนมนุษยธรรม ความมั่นคงของสังคม หรือเสรีภาพของบุคคล

การประกอบกิจการอันมีลักษณะเป็นสาธารณูปโภค รัฐพึงจัดให้ประสานกันกับการดำเนินกิจการทางเศรษฐกิจส่วนเอกชน ในทางที่จะให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชนเป็นส่วนรวม กิจการอันเป็นการผูกขาดตัดตอนก็ดี การประกอบกิจการ อันมีลักษณะเป็นสาธารณูปโภคโดยเอกชนก็ดี จะกระทำได้อีกแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย”

ทั้งนี้ในเวลาต่อมาเพื่อให้สอดคล้องกับแนวนโยบายจึงมีการประกาศบังคับใช้กฎหมายจัดตั้ง “รัฐวิสาหกิจ” ขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ดำเนินการให้มีกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ในลักษณะเชิงพาณิชย์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งองค์การของรัฐบาล พ.ศ.2496 ในมาตรา 3 บัญญัติว่า “เมื่อรัฐบาลเห็นเป็นการสมควรจะจัดตั้งองค์การเพื่อดำเนินกิจการอันเป็นสาธารณประโยชน์ หรือเพื่อประโยชน์ในการเศรษฐกิจ หรือช่วยเหลือในการครองชีพ หรืออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน โดยใช้เงินทุนจากงบประมาณแผ่นดินก็ได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา” เพื่อดำเนินการให้บริการดังกล่าวจึงมีการตรา “พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย พ.ศ.2520 เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ.2520¹⁸ ที่เรียก

¹⁶ อ่างไว้ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต, หน้า 10.

¹⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2492 , ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 66 ตอนที่ 17 (ฉบับพิเศษ) (วันที่ 23 มีนาคม 2492).

¹⁸ พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย พ.ศ.2520, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 24 ตอนพิเศษ 1 (วันที่ 25 มีนาคม 2520).

โดยย่อว่า “อ.ส.ม.ท. ดังนั้นการยุบเลิกในเวลาต่อมาก็ต้องมีการตราพระราชกฤษฎีกายกเลิกเช่นกัน¹⁹ ด้วยเป้าหมายสำคัญให้เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ของรัฐและนโยบายของรัฐสู่ประชาชน สถานีโทรทัศน์ขององค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย (อ.ส.ม.ท.) ประกอบด้วยสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ดำเนินการโดยได้รับสัมปทานจากกรมประชาสัมพันธ์ในช่วงแรกภายหลังถูกโอนย้ายมาสังกัด อ.ส.ม.ท. และคงรักษารูปแบบสัมปทานไว้เช่นเดิมและขยายสัญญาต่อไปเป็นเวลา 40 ปี ซึ่งปัจจุบันสัญญาสิ้นสุดลงตั้งแต่ปี พ.ศ.2562 และยังมีสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ที่บริหารเอง โดยให้สัมปทานแก่เอกชน ทั้งในลักษณะการเช่าช่วงเวลา การลงทุนสถานีและอุปกรณ์ การร่วมทุนก่อสร้างสถานีกับเอกชน ทั้งนี้ อ.ส.ม.ท.ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อมุ่งเน้นแสวงหากำไรเชิงพาณิชย์ (Commercialize) มีสถานะเป็น “นิติบุคคล” และได้รับจัดสรรคลื่นความถี่ให้เพื่อบริการกิจการโดยไม่ต้องขออนุญาตและเสียค่าธรรมเนียม โดยได้รับการยกเว้นตามประกาศกฎกระทรวงฉบับที่ 12 และฉบับที่ 17 ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2504 ในขณะนั้น²⁰ ซึ่งปรากฏว่ามีหน่วยงานทั้งราชการและรัฐวิสาหกิจ ได้รับการยกเว้นเป็นจำนวนมาก ซึ่งในเวลาต่อมามีการยกเลิกประกาศกฎกระทรวงทั้งหลายนี้และประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับที่ 19 แทนที่ ซึ่งนับว่าเป็นกฎกระทรวงฉบับที่สำคัญฉบับหนึ่งด้วยการกำหนดนิติบุคคลเสียใหม่ให้สอดคล้องกับรูปแบบการบริหารราชการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ พ.ศ.2540 ทำให้อ.ส.ม.ท. รัฐวิสาหกิจแห่งนี้ต้องจ่ายค่าธรรมเนียมใบอนุญาต

จะเห็นได้ว่าการก่อตั้ง “อ.ส.ม.ท.” ขึ้นมาเพื่อจัดทำบริการสาธารณะที่มีลักษณะทางพาณิชย์กรรมในกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ช่วงเวลานี้ ก่อให้เกิดปัญหาเรื่องรูปแบบขององค์กรแม้ว่าจะเป็นรัฐวิสาหกิจแต่ยังต้องปฏิบัติตามขั้นตอนของกฎหมายต่าง ๆ ที่มีมากมาย ทำให้เกิดความไม่คล่องตัวและการให้อำนาจผูกขาดกิจการโทรคมนาคมไว้กับรัฐวิสาหกิจ ทำให้รัฐวิสาหกิจมีบทบาททั้งในด้านการให้บริการและการควบคุมดูแลในกิจการเชิงพาณิชย์ (Commercial Service) ในคราวเดียวกัน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการขยายตัวและพัฒนาอุตสาหกรรมบริการกิจการวิทยุกระจายเสียงและกิจการวิทยุโทรทัศน์ เพื่อรองรับความต้องการของผู้ใช้บริการในเวลานั้น นอกจากนี้ บริการสาธารณะในยุคนี้เปรียบเสมือนหน้าที่ของรัฐต้องจัดทำเพื่อเป็นหลักประกันสิทธิ เสรีภาพของประชาชนโดยอาศัยข้ออ้างในเรื่องอำนาจมหาชน ซึ่งเป็นสิ่งที่ประชาชนโดยทั่วไปไม่สามารถอ้างได้ มาเป็นแนวทางในการจัดทำบริการสาธารณะ รัฐจึงมีความชอบธรรมแต่เพียงผู้เดียวที่จะ

¹⁹ พระราชกฤษฎีกากำหนดเงื่อนไขเวลายกเลิกพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2520 ฉบับ พ.ศ.2547, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 121 ตอนพิเศษ 44ก (วันที่ 16 สิงหาคม 2547).

²⁰ พระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2504, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 78 ตอนที่ 54 ก (วันที่ 1 กรกฎาคม 2504), มาตรา 5 บัญญัติว่า

“ให้ยกเลิกความในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ.2498 และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

มาตรา 5 พระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่มาตรา 11 และมาตรา 12 ไม่ใช่บังคับแก่

(1) กระทรวงทบวงกรม

(2) นิติบุคคลตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

กระทำการใด ๆ ในนามของรัฐโดยไม่ต้องรับผิดชอบใดในผลของการกระทำและไม่ยอมรับการให้เอกชนเข้าจัดทำบริการสาธารณะพื้นฐาน

กิจการวิทยุกระจายเสียงเริ่มต้นจากสถานีเดียว จนถึงราวปี พ.ศ.2529 มีเพิ่มจำนวนเป็น 253 สถานี ส่งกระจายเสียงทั้งระบบ F.M. แบบ Sterio และระบบ F.M. แบบ Multiplex และรวมจำนวนความถี่ทั้งสิ้น 293 ความถี่ ลักษณะของการส่งข่าวสาร สารและโฆษณาต่าง ๆ โดยหน่วยงานของรัฐและเอกชนซึ่งอยู่ในความควบคุมของคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยหรือที่เรียกว่า “กบว.” จากเครื่องรับฟังวิทยุแบบแรกที่ฟังได้คนเดียว มาเป็นเครื่องรับแบบทันสมัยที่ฟังได้ทั้งบ้าน และจากจำนวนเครื่องรับวิทยุเพียงไม่กี่เครื่องมาเป็น 7 ล้านเครื่อง

กิจการโทรทัศน์ เป็นสื่อสารมวลชนที่เสนอภาพเคลื่อนไหวและเสียงพร้อม ๆ กันไป เป็นกิจกรรมที่เริ่มได้รับความนิยมจากประชาชน จากการสำรวจครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี พ.ศ.2529 ทั่วประเทศพบว่าประชาชนมีโทรทัศน์ไว้ในครอบครองถึงร้อยละ 40 กว่า ราคาโทรทัศน์ก็เริ่มถูกลงและมีประสิทธิภาพที่ดีขึ้นกว่าช่วงแรก ๆ ทั้งความหลากหลายของรายการที่มากขึ้น และการขยายเครือข่ายสถานีสัญญาณรับส่งในต่างจังหวัดที่เริ่มกระจายให้ครอบคลุมทั่วประเทศ

ทั้งกิจการวิทยุกระจายเสียงและกิจการวิทยุโทรทัศน์ในระยะแรกเริ่มนี้ จัดเป็นสื่อมวลชนประเภทไฟฟ้า (Electronic Media) ที่นับว่ารวดเร็วและส่งกระจายไปไกล สามารถส่งข่าวสารไปถึงประชาชนได้ดีที่สุด และรวดเร็วที่สุด มีแรงจูงใจมากกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่น ๆ โดยเฉพาะกิจการวิทยุกระจายเสียงที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้ทุกเพศ ทุกวัย ทุกหน ทุกแห่ง แม้คนไม่รู้หนังสือ ในทางกลับกันกิจการวิทยุโทรทัศน์ที่ได้นับทั้งเสียงและเห็นภาพพร้อมกันไปด้วย มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมความรู้ กระจายโอกาสทางการศึกษาเป็นอย่างมาก

2.1.3 เอกชนเข้าร่วมการงาน

ขณะนั้นนโยบายและการพัฒนากิจการของรัฐตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 กำหนดให้รัฐลงทุนด้านบริการพื้นฐานเพิ่มสูงขึ้น เพื่อรองรับการขยายตัวจนเกิดสภาพ “คอขวด” ในหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจการโทรคมนาคม ส่งผลให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530 – 2534) มีวัตถุประสงค์ในการจำกัดขนาดและการลงทุนภาครัฐวิสาหกิจลง และเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการยกระดับการให้บริการของรัฐวิสาหกิจให้เป็นบริการที่มีคุณภาพดี มีมาตรฐานสากลในราคาที่เหมาะสม ให้มีการจัดการในเชิงธุรกิจมากขึ้น รวมถึงการทบทวนบทบาทและปรับปรุงการกำกับดูแลรัฐวิสาหกิจให้สอดคล้องกับสถานการณ์ โดยอำนวยโอกาสให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานและร่วมลงทุนกับรัฐวิสาหกิจ ทั้งนี้โดยนโยบายดังกล่าวทอดยาวถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 – 2539) พร้อมกับเป็นช่วงที่รัฐบาลต้องเตรียมกรอบระเบียบกฎหมายภายในประเทศ เพื่อรองรับการเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจเสรีที่เชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจโลก จึงกำหนดรูปแบบในการเพิ่มบทบาทของภาคเอกชนในการร่วมพัฒนารัฐวิสาหกิจ 4 รูปแบบด้วยกัน อันได้แก่ การเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาดำเนินการในกิจการซึ่งเดิมรัฐหรือรัฐวิสาหกิจทำในลักษณะผูกขาดแต่เพียงผู้เดียว หรือ การร่วมทุนกับเอกชน หรือการสัญญาว่าจ้างเอกชน

เพื่อดำเนินกิจกรรมบางอย่างของรัฐวิสาหกิจ หรือทำสัญญาจ้างเอกชนมาบริหารงานของรัฐวิสาหกิจและการบริหารงานในโครงการใหม่ ๆ ของรัฐวิสาหกิจโดยมีเงื่อนไขให้ทำการโอนสิทธิให้กับรัฐเมื่อสิ้นสุดสัญญา (Build-Operate-Transfer; BOT) จึงมีการประกาศใช้บังคับพระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมการงานหรือดำเนินในกิจการของรัฐ พ.ศ.2535 ที่อนุญาตให้รัฐวิสาหกิจตามพระราชบัญญัติวิธีงบประมาณ พ.ศ.2502 ซึ่งหมายความรวมถึง อ.ส.ม.ท.²¹ ด้วยเช่นเดียวกันที่สามารถร่วมลงทุนกับเอกชนไม่ว่าด้วยวิธีใดหรือมอบให้เอกชนลงทุนแต่ฝ่ายเดียว โดยวิธีการอนุญาตหรือให้สัมปทานหรือให้สิทธิไม่ว่าในลักษณะใด²²

ทั้งหมดนี้เพื่อให้ประชาชนผู้บริโภคสามารถเข้าถึงบริการกิจการดังกล่าว และได้รับบริการที่มีรูปแบบหลากหลายและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ตอบสนองความต้องการของประชาชนให้ทั่วถึงและกว้างขวางขึ้น เพราะหากแม้ยังคงให้รัฐวิสาหกิจดำเนินการให้บริการสาธารณะเพียงลำพังต่อไป ปัญหาการให้บริการไม่ทั่วถึง หรือปัญหาการให้บริการที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โดยเหตุการณ์รบกวนกันอย่างรุนแรงของการใช้คลื่นความถี่วิทยุเพื่อกิจการวิทยุคมนาคมสื่อสารระหว่างบุคคลในช่วงเวลาเร่งด่วน ทั้งหมดนี้ต้องใช้งบประมาณในการลงทุนโครงสร้างเทคโนโลยีเพิ่มเติมและปรับปรุงทางเทคนิคอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและสอดคล้องกับหลักการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการให้บริการสาธารณะ รัฐจึงเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาดำเนินการ และรัฐคงไว้เพียงหน้าที่ในการ “กำกับดูแล” จากเดิมที่เป็นทั้งผู้ดำเนินการและควบคุมดูแลทั้งหมด

ดังนั้น บริการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ มีลักษณะของการให้สัมปทานคลื่นในหลายรูปแบบ อันได้แก่

1. การขายเวลาโฆษณา หมายถึง โฆษณาระหว่างรายการ และโฆษณาในรายการซึ่งมีอัตราค่าโฆษณาแตกต่างกัน สถานีแต่ละแห่งขายเวลาโฆษณาได้อย่างไม่จำกัด เนื่องจากในขณะนั้นไม่มีกฎหมายควบคุม ดังนั้นบางสถานีอาจให้บริษัทเอกชนหรือเอกชนบางรายเช่าเวลาโฆษณา และนำไปให้เช่าต่อ บางสถานีมีฝ่ายโฆษณาของตนเองติดต่อขายเวลาโฆษณาแก่เจ้าของสินค้าโดยตรงหรือแก่บริษัทโฆษณา

2. การให้เช่าช่วงเวลา หมายถึง การให้บริษัทเอกชนหรือผู้ผลิตอิสระมากกว่าหนึ่งรายเช่าเวลาเพื่อผลิตรายการเป็นรายเดือน อาจมีช่วงเวลาตั้งแต่ 30-60 นาที ถึง 3-6 ชั่วโมงต่อวันหรือต่อสัปดาห์ โดยมีการทำ

²¹ พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ.2502, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 76 ตอนที่ 98 (วันที่ 27 ตุลาคม 2502), มาตรา 4 วรรค 7 บัญญัติว่า

“รัฐวิสาหกิจ” หมายความว่า

(ก) องค์การของรัฐบาลหรือหน่วยงานธุรกิจที่รัฐบาลเป็นเจ้าของ

ปัจจุบันกฎหมายฉบับนี้ยกเลิกและถูกแทนที่ด้วย พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ.2561

²² พระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมการงานหรือดำเนินในกิจการของรัฐ พ.ศ.2535 ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 109 ตอนที่ 42 (วันที่ 8 เมษายน 2535), มาตรา 4 วรรค 9 บัญญัติว่า

“ร่วมงานหรือดำเนินการ” หมายความว่า ร่วมลงทุนกับเอกชนไม่ว่าด้วยวิธีใด หรือมอบให้เอกชนลงทุนแต่ฝ่ายเดียว โดยวิธีการอนุญาต หรือให้สัมปทาน หรือให้สิทธิไม่ว่าในลักษณะใด

ปัจจุบันกฎหมายฉบับนี้ยกเลิกและถูกแทนที่ด้วย พระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ.2556

สัญญาระยะสั้น บริษัทเอกชนรายใหญ่บางรายสามารถเช่าช่วงเวลาจากหลายสถานีแล้วนำไปขายต่อแก่ผู้ผลิตอิสระ เช่น สถานีโทรทัศน์ในเครือกองทัพบก

3. การให้เช่าเหมาทั้งคลื่น หมายถึง การให้บริษัทเอกชนรายเดียวทำสัญญาเช่าเหมาเวลาของทั้งสถานี มีระยะสัญญา บริษัทต้องจ่ายค่าตอบแทนในลักษณะเหมาจ่ายจำนวนหนึ่ง

4. การให้เอกชนลงทุนสร้างสถานี หมายถึง ให้บริษัทเอกชนลงทุนก่อสร้างอาคารสถานีและจัดหาอุปกรณ์เครื่องส่งและห้องส่ง และจ่ายค่าตอบแทนเหมาจ่ายจำนวนหนึ่ง รวมทั้งจ่ายค่าตอบแทนรายเดือนแก่สถานีทุกเดือนหรือเป็นรายปีในกรณีสถานีโทรทัศน์ การทำสัญญากับเอกชนโดยทั่วไปมีระยะสัญญา 10 ปี เมื่อสิ้นสุดสัญญาบริษัทเอกชนคู่สัญญาจึงจะส่งมอบอาคารสถานีและเครื่องส่งแก่ส่วนราชการที่เป็นเจ้าของคลื่น เป็นการให้สัมปทานในลักษณะ BOT (Build-Operate-Transfer)

อ.ส.ม.ท. ได้ทำสัญญาร่วมดำเนินกิจการส่งโทรทัศน์สีกับคู่สัญญาเอกชนคือ บริษัท บางกอก เอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด (BEC) โดยมีระยะเวลาโครงการ 40 ปี (ระหว่างวันที่ 26 มีนาคม 2523 ถึง 25 มีนาคม 2563) โดยมีรายละเอียดโครงการคือ ให้เอกชนเข้าร่วมดำเนินกิจการส่งโทรทัศน์สี ดำเนินการออกอากาศเครือข่ายโทรทัศน์ทั่วประเทศ โดยวิธีการถ่ายทอดสัญญาณตามที่ อ.ส.ม.ท. กำหนดและแต่ละสถานีลูกข่ายในส่วนของภูมิภาคจะต้องออกอากาศรายการโทรทัศน์รายการเดียวกับสถานีส่วนกลาง ในรูปแบบสัญญาโครงการที่เรียกว่า BTO (Build Transfer and Operate) บริษัทฯ ดำเนินการปรับปรุงเพิ่มเติมอุปกรณ์ต่าง ๆ ตามหลักวิชาสากลของการส่งโทรทัศน์สี โดยบริษัทฯ เป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น บรรดาสิ่งก่อสร้างทุกอย่างที่ได้ก่อสร้างขึ้นบนที่ดิน อีกทั้งทรัพย์สินทุกอย่างยกเว้นเงินทุนที่บริษัทได้กระทำให้ขึ้นหรือได้จัดหาไว้สำหรับใช้ประกอบการดำเนินการตามสัญญาฯ ทุก ๆ อย่าง ไม่ว่าจะได้มาตามสัญญาหรือได้กระทำให้ขึ้นหรือได้จัดหาไว้ในระหว่างการดำเนินการตามสัญญา และให้ตกเป็นทรัพย์สินของ อ.ส.ม.ท. ทั้งสิ้นนับแต่วันที่ได้กระทำให้ขึ้นหรือได้จัดหา²³ ซึ่งเป็นรูปแบบที่บริษัทฯ ผู้ลงทุนพัฒนาและดำเนินโครงการรับความเสี่ยงจากผลประกอบการ และต้องมีการส่งมอบกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินของโครงการให้แก่ อ.ส.ม.ท. เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาสัญญา โดย อ.ส.ม.ท. ให้สิทธิพิเศษเพื่อจูงใจบริษัทฯ เช่น สิทธิในการให้บริการ หรือ สัญญาซื้อขายบริการเพื่อประกันรายได้ เป็นต้น ทั้งนี้การลงทุนในรูปแบบ BTO นี้ อ.ส.ม.ท. ได้รับประโยชน์จากความเชี่ยวชาญของบริษัทฯ ในการดำเนินงานก่อสร้าง การดำเนินงานมีประสิทธิภาพจากการดำเนินงานของเอกชน โดย อ.ส.ม.ท. ยังคงความเป็นเจ้าของในสินทรัพย์ของโครงการ ซึ่งจะช่วยลดภาระด้านภาษีของโครงการ ทั้งนี้ อ.ส.ม.ท. เป็นผู้กำหนดค่าบริการมีอำนาจในการควบคุมการดำเนินงาน การบำรุงรักษา รวมถึงสามารถกำหนดมาตรฐานในการให้บริการได้ และสามารถประหยัดต้นทุนในการออกแบบก่อสร้างสถาปัตยกรรมรวมถึงต้นทุนในการดำเนินงานโครงการได้อีกด้วย²⁴

ในเวลาต่อมา มีแนวคิดและการผลักดันการปฏิรูปสื่อวิทยุโทรทัศน์หลังเหตุการณ์เดือนพฤษภาคมปี พ.ศ.2535 ด้วยความคิดที่ว่าโทรทัศน์ไทยควรมีการนำเสนอข่าวสารได้โดยเสรี ไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจ

²³ จูไรลักษณ์ เอี้ยวพันธ์และสาวิตรี วาระคำ, รายงานวิชาการสำนักงบประมาณของรัฐบาล “การวิเคราะห์การร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (Public Private Partnership : PPP)”, สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สำนักงบประมาณของรัฐบาล, ฉบับที่ 3, 2559, หน้า 39.

²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 42.

หรือการควบคุมของรัฐบาลโดยเฉพาะในช่วงรัฐประหารและอยู่บนหลักการที่ว่า ประชาชนผู้อยู่ในสังคม ประชาธิปไตยจะต้องมีเสรีภาพในการรับรู้ รับฟังเหตุการณ์ข่าวสารและความเป็นไปต่าง ๆ ในสังคมอย่างเต็มที่ และถูกต้องครบถ้วน โดยปราศจากการบิดเบือน รัฐบาลสมัยนายกรัฐมนตรี นายอานันท์ ปันยารชุน จึงมีมติเห็นชอบในหลักการที่จะพิจารณาจัดสรรเครือข่ายวิทยุโทรทัศน์ระบบ ยู เอช เอฟ เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2536 เปิดสัมปทานให้เอกชนและแนวคิดถูกสานต่อเนื่องถึงสมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย โดยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้แต่งตั้งคณะกรรมการกำกับดูแลและเปิดให้เอกชนเข้าประมูลเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ.2537 ซึ่งผู้ที่ชนะการประมูลคือ กลุ่มสยามทีวีเอนด์คอมมิวนิเคชั่น ต่อมาได้ก่อตั้งเป็นบริษัท สยามอินโฟเทคนเมนท์ จำกัด เพื่อลงนามในสัญญาเข้าร่วมงานและดำเนินสถานีวิทยุระบบ ยู เอช เอฟ กับสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ.2538 จำนวน 1 เครือข่าย ที่เรียกกันว่า สถานีโทรทัศน์ไอทีวี (ITV ; Independent Television) มีกำหนดอายุสัญญา 30 ปี นับตั้งแต่ลงนามในสัญญาเป็นต้นไปจนถึงวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ.2568 ภายหลังแปรสภาพเป็นบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน)²⁵ ในห้วงเวลาดังกล่าวนี้นี้ยังมีการริเริ่มให้สัมปทานโทรทัศน์แบบบอกรับสมาชิกเคเบิลทีวี ในปี พ.ศ.2537 โดย อ.ส.ม.ท. ได้ให้ใบอนุญาตแก่บริษัทยูนิเวอร์แซลบรอดคาสติ้ง จำกัด (ยูทีวี) และสัมปทานในการประกอบกิจการด้านบริการรับ-ส่งสัญญาณวิทยุโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม และบริการให้ข้อมูลข่าวสารผ่านคลื่นวิทยุและโทรทัศน์อีกด้วย จะเห็นได้ว่าแนวคิดในการให้บริการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ระยะแรกนี้ เป็นไปตามแนวคิดที่รัฐผูกขาดในการให้บริการและมีความเป็นเจ้าของมาตลอด โดยภาคเอกชนเป็นเพียงผู้รับสัมปทานที่ต้องฟังคำสั่งจากหน่วยงานรัฐที่เป็นเจ้าของสัมปทานเท่านั้น

2.2 แนวคิดการปฏิรูปกิจการแพร่ภาพและกระจายเสียง

แนวความคิดในการแยกบทบาทอำนาจหน้าที่ระหว่างฝ่ายบริหารที่กำหนดนโยบายและองค์การกำกับดูแลอิสระจึงมีความจำเป็น วัตถุประสงค์ในการกำกับดูแลบริการสาธารณะกิจการโทรคมนาคมที่มอบให้เอกชนดำเนินการนั้น จึงปรากฏชัดเจนเป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2540 มาตรา 40 จึงมีการตราพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการวิทยุโทรคมนาคม ฉบับ พ.ศ.2543 ที่รัฐเลือกรูปแบบคณะกรรมการร่วม อันประกอบด้วยคณะกรรมการกิจการวิทยุโทรคมนาคม หรือที่เรียกโดยย่อว่า “กทช.” และคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ หรือที่เรียกโดยย่อว่า “กสช.” และมีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ.2544 ทำให้กฎหมายที่มีอยู่เดิมคือพระราชบัญญัติโทรเลขและโทรศัพท์ พ.ศ.2477 ถูกยกเลิกไป แต่ในท้ายที่สุดแล้วการแต่งตั้ง กสช. ไม่สำเร็จและไม่มีการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ตามความในรัฐธรรมนูญฯ จึงส่งผลต่อการปฏิรูป

²⁵ วรวัชร เอี่ยมสุทธธรรม, แนวทางของกฎหมายเกี่ยวกับการกำกับการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ในประเทศไทย, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2549), หน้า 17-23.

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ในช่วงระยะเวลาเกือบสิบปีนี้ต้องหยุดชะงักลง รัฐธรรมนูญฯ ฉบับนี้นับว่าเป็นการปฏิรูปกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกิจการวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ทั้งในส่วนของนโยบายและการออกกฎหมายใหม่ โดยยกเลิกกฎหมายเก่าทั้งหมด และกำหนดนโยบายชัดเจนในรัฐธรรมนูญฯ ให้มีองค์กรกำกับดูแล ซึ่งแตกต่างกันเพียงภายใต้รัฐธรรมนูญฯ ฉบับ พ.ศ.2540 ให้มีองค์กรของรัฐ แต่ไม่ได้กำหนดว่าคือองค์กร ซึ่งตามเจตนารมณ์ของกฎหมายมุ่งหมายให้มีสององค์กร อันประกอบด้วย คณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ (กสช.) และคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) แต่ในท้ายที่สุด มีการสรรหาและปฏิบัติหน้าที่ได้เพียงชุด กทช. ขณะที่ กสช. ไม่อาจสรรหาและปฏิบัติหน้าที่ได้ จนกระทั่งมีการใช้บังคับรัฐธรรมนูญฯ ฉบับ พ.ศ.2550 ที่กำหนดให้มีเพียงองค์กรหนึ่งเดียวเท่านั้น เพื่อคลี่คลายและแก้ไขปัญหาในเรื่ององค์กรกำกับดูแลและจัดสรรคลื่น ตลอดจนการแก้ไขปัญหาเรื่องการครองสิทธิข้ามสื่อ ทั้งหมดนี้จึงส่งผลโดยตรงต่อพัฒนาการกิจการโทรคมนาคม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540	<p>มาตรา 87 บัญญัติว่า</p> <p>รัฐต้องสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรี โดยอาศัยกลไกตลาดกำกับดูแลให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม คุ่มครองผู้บริโภค และป้องกันการผูกขาดตอตอนทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งยกเลิกและละเว้นการตรากฎหมายและกฎเกณฑ์ที่ควบคุมธุรกิจที่ไม่สอดคล้องกับความจำเป็นทางเศรษฐกิจ และต้องไม่ประกอบกิจการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการจัดให้มีบริการสาธารณูปโภค</p>	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550	<p>มาตรา 84 บัญญัติว่า</p> <p>รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ ดังต่อไปนี้</p> <p>(1) สนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีโดยอาศัยกลไกตลาด และสนับสนุนให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดยต้องยกเลิกและละเว้นการตรากฎหมายและกฎเกณฑ์ที่ควบคุมธุรกิจซึ่งมีบทบัญญัติที่ไม่สอดคล้องกับความจำเป็นทางเศรษฐกิจ และต้องไม่ประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการจัดให้มีการสาธารณูปโภค</p>
---------------------------------------	---	---------------------------------------	--

แผนภาพที่ 2 : เปรียบเทียบแนวนโยบายพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ฉบับ พ.ศ.2540 และ ฉบับ พ.ศ.2550

รัฐธรรมนูญฯ ฉบับปี พ.ศ.2540 และฉบับปี พ.ศ.2550 กำหนดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ โดยเปลี่ยนถ้อยคำจากเดิมในอดีตที่เคยใช้ในบทบัญญัติว่า “รัฐพึง” เป็น “รัฐต้อง” โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวนโยบายพื้นฐานด้านเศรษฐกิจที่เน้นการเข้าสู่ “ระบบเศรษฐกิจเสรี” โดยรัฐต้องไม่ประกอบกิจการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็น ซึ่งเป็นนัยที่ว่า รัฐมีหน้าที่จัดทำบริการสาธารณะเฉพาะที่เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ รักษาผลประโยชน์เพื่อส่วนรวม หรือการจัดให้มีบริการสาธารณูปโภคเท่านั้น โดยรัฐธรรมนูญฯ ฉบับ พ.ศ.2550 บัญญัติเพิ่มเติมรายละเอียดในบริการสาธารณะซึ่งหมายความรวมถึงบริการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ว่า “รัฐอาจเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาดำเนินการภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานรัฐ แต่ต้องป้องกันไม่ให้เอกชนผูกขาด” และกำหนดเกี่ยวกับ “การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ” ไว้ว่า ห้ามแปรรูปโครงสร้างและ

โครงข่ายสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนหรือความมั่นคงของรัฐ หากจำเป็นต้องแปรรูป ให้ทำได้เฉพาะในการดำเนินกิจการบางส่วนเท่าที่จำเป็น ซึ่งมีใช้โครงสร้างและโครงข่ายสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและต้องมีให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน²⁶ การเปลี่ยนแปลงหลังจากการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ.2540 และ พ.ศ.2550 คือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการประกอบกิจการจากระบบสัมปทานจากหน่วยงานของรัฐที่ผูกขาดความเป็นเจ้าของคลื่นความถี่ไปสู่ระบบใบอนุญาต และความชัดเจนในการกำกับดูแลกิจการวิทยุโทรทัศน์และกิจการวิทยุกระจายเสียงตามพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ.2551 และพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ.2553 โดยมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบเป็นองค์กรเดียว ที่เรียกว่า คณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการวิทยุโทรคมนาคม หรือที่เรียกโดยย่อว่า “กสทช.” (National Broadcasting and Television Commission; NBTC) โดยมีสาระสำคัญว่าให้มีคณะกรรมการเฉพาะด้านเป็นหน่วยย่อยภายในองค์กรแยกต่างหากจากกันเป็น 2 ชุดทำหน้าที่กำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ หรือที่เรียกโดยย่อว่า “กสช.” และกำกับการประกอบกิจการโทรคมนาคม หรือที่เรียกโดยย่อว่า “กทค.”

2.2.1 การปฏิรูปบริการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ระหว่างปี พ.ศ.2540-2559

มาตรา 40 แห่งรัฐธรรมนูญฯ ฉบับพุทธศักราช 2540 และมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ และกำกับการกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการวิทยุโทรคมนาคม ฉบับ พ.ศ. 2543 เปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรคลื่นความถี่ภายใต้กฎเกณฑ์การแข่งขันเสรีและเป็นธรรม โดยไม่น้อยกว่าร้อยละสี่ต้องจัดสรรให้ภาคประชาชนดำเนินการให้บริการเพื่อประโยชน์สาธารณะและไม่แสวงหากำไร จึงนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการตั้งวิทยุชุมชนของประเทศไทย โดยวิทยุชุมชนแห่งแรกเริ่มออกอากาศที่จังหวัดกาญจนบุรีใน พ.ศ.2544 ในคลื่นความถี่ 100.75 MHz โดยความร่วมมือของนักวิชาการสายนิเทศศาสตร์ เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนติดตามด้านการปฏิรูปสื่อและกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (Social Investment Fund; SIF) ที่ร่วมกันสนับสนุนเครือข่ายภาคประชาชนให้ได้ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ.2545 มีวิทยุชุมชนอย่างน้อย 145 สถานี แล้ววิทยุชุมชนทั้งหลายเหล่านี้ดำเนินงานตามแนวคิดวิทยุชุมชนที่นิยามโดยสมาพันธ์วิทยุชุมชนโลกเป็น “วิทยุของ เพื่อ และโดยชุมชน ทั้งในแง่ชุมชนเชิงกายภาพและชุมชนเชิงวัฒนธรรมที่สนใจประเด็นหนึ่ง ๆ ร่วมกัน” แต่ด้วยการกำเนิดของกิจการวิทยุชุมชนดังกล่าวเป็นไปโดยไม่มีกฎหมายรองรับ เพราะขาดทั้งองค์กรกำกับดูแลที่เรียกว่า กสช. และขาดทั้งกฎหมายว่าด้วยประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ที่ควรมีตามรัฐธรรมนูญฯ วิทยุชุมชนทั้งหลายจึงถูกมองว่าเป็นวิทยุเถื่อนหรือวิทยุโจรสลัด จึงมีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ.2545 เพื่อพิจารณาการจัดตั้งวิทยุชุมชนทั้งหลายโดยไม่ได้ขออนุญาตจากทางราชการ ซึ่งไม่สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยวิทยุคมนาคมและกฎหมายว่าด้วยการโฆษณา และออกอากาศด้วยกำลังส่งสูงเกินกว่าที่ได้รับอนุญาตไว้ โดยหวังผลขยาย

²⁶ นันทวัฒน์ บรมานันท์, มาตรฐานใหม่ของการจัดทำบริการสาธารณะระดับชาติในประเทศไทย, หน้า 141-167.

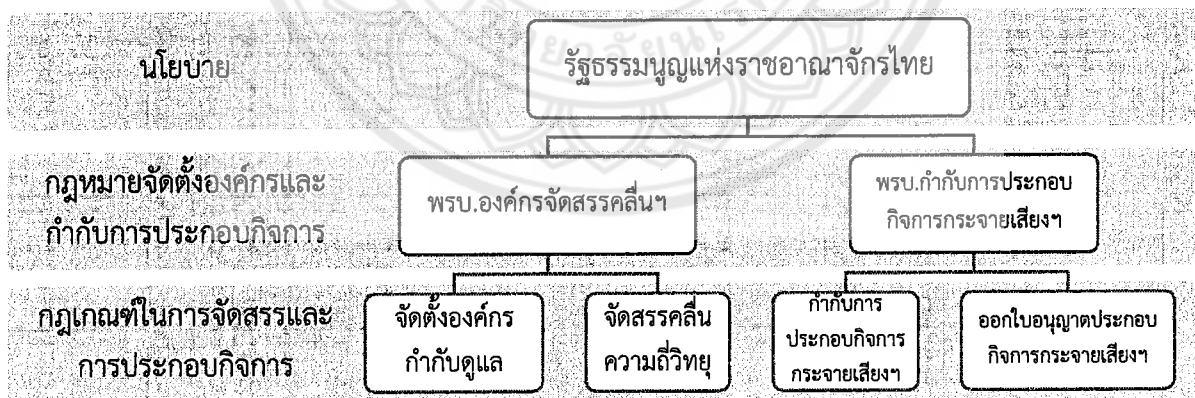
พื้นที่การรับส่งสัญญาณให้มากขึ้น เพื่อให้ผู้จัดรายการสามารถหาผู้สนับสนุนรายการได้มากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาการบงกกันอย่างรุนแรงต่อการใช้คลื่นความถี่วิทยุเพื่อกิจการเดินอากาศ มอบให้กรมประชาสัมพันธ์จัดทำโครงการเตรียมความพร้อมการดำเนินการวิทยุชุมชนไปพลาง ๆ ก่อนที่จะมีการจัดตั้ง กสทช. สำเร็จ ซึ่งคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ (กทช.) ภายใต้กรมประชาสัมพันธ์ มีมติในการดำเนินการวิทยุชุมชนหลายประการที่สำคัญ ได้แก่ ไม่ให้ใช้คำว่า “สถานีวิทยุ” เพราะจะขัดต่อกฎหมายด้วยยังไม่มี การจัดตั้ง กสทช. การกำหนดให้เครื่องส่งวิทยุต้องมีกำลังส่งไม่เกิน 30 วัตต์และต้องติดตั้งความสูงของสายอากาศไม่เกิน 30 เมตรจากระดับพื้นดิน และการกำหนดให้วิทยุชุมชนโฆษณาหารายได้ไม่เกินชั่วโมงละ 6 นาที โดยยึดกรอบเกณฑ์การดำเนินการวิทยุชุมชนขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) รวมถึงมอบหมายให้กรมประชาสัมพันธ์จัดตั้งโครงการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชน จึงมีผู้ยื่นเรื่องขอจัดตั้งวิทยุชุมชนจำนวน 1,911 รายการ ทั้งนี้การกำหนดให้วิทยุชุมชนโฆษณาหารายได้ไม่เกินชั่วโมงละ 6 นาทีนับเป็นจุดพลิกผันที่สำคัญทำให้สาระสำคัญของวิทยุชุมชนเพื่อชุมชนเปลี่ยนไปสู่การเป็นธุรกิจ เพราะผู้ประกอบการวิทยุชุมชนมักจะเสียค่าใช้จ่ายในการใช้คลื่นความถี่วิทยุน้อยกว่าผู้ประกอบการวิทยุในเชิงธุรกิจหรือพาณิชย์ บริษัทยักษ์ใหญ่ต่าง ๆ รวมถึงค่ายเทปเพลง และบริษัทขายสินค้าขนาดใหญ่ ๆ ก็ยอมลงทุนตั้งสถานีวิทยุเป็นของตนเองเพื่อไม่ต้องไปเสียค่าโฆษณาแพง ๆ ในสถานีหลักและเรียกตัวเองว่า วิทยุชุมชนเหมือนกัน หนึ่งในห้วงเวลานี้ก่อให้เกิดสถานีวิทยุกระจายเสียงจำนวนเพิ่มขึ้นถึง 542 สถานีโดยเกือบทั้งหมดเป็นกิจการวิทยุกระจายเสียงเชิงพาณิชย์ภายใต้การสัมปทานจากรัฐ ยกเว้นสถานีวิทยุ จรจร จส.100 หรือที่รู้จักกันในนามของสถานีวิทยุ “ร่วมด้วยช่วยกัน”²⁷ จวบจนเดือนธันวาคมปี พ.ศ.2548 พบว่ามีการจัดตั้งวิทยุชุมชนทั่วประเทศประมาณ 4,000 กว่าแห่งสำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) ที่จัดตั้งได้เพียงองค์กรเดียว ยังขาด กสทช. ได้มีหนังสือปลัดกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ขอให้ระงับการจัดตั้งและดำเนินการสถานีวิทยุชุมชนโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยระบุว่า วิทยุชุมชนเป็นการดำเนินการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและห้ามมิให้เจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปเกี่ยวข้องหรือสนับสนุนสถานีวิทยุชุมชนไม่ว่ากรณีใด ๆ หลังจากนั้นเป็นช่วงเกิดความขัดแย้งทางการเมือง มีการปิดกั้นสื่อ นักการเมืองบางกลุ่มที่ไม่สามารถเข้าไปใช้สื่อสาธารณะที่มีอยู่เดิมในขณะนั้นได้ นักการเมืองเหล่านี้จึงจัดตั้งวิทยุขึ้นมาเอง เพื่อเป็นแหล่งขยายความเข้าใจในอุดมการณ์การเมืองของตนให้แก่สมาชิกในกลุ่มและเรียกวิทยุดังกล่าวว่าเป็นวิทยุชุมชนเช่นกัน

จนกระทั่งเมื่อมีการใช้บังคับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2550 และพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการวิทยุโทรคมนาคม ฉบับ พ.ศ.2553 โดยมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบเป็นองค์กรเดียว ที่เรียกว่า คณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการวิทยุโทรคมนาคม หรือที่เรียกโดยย่อว่า “กสทช.” (National Broadcasting and Television Commission; NBTC) โดยมีสาระสำคัญว่าให้มีคณะกรรมการเฉพาะด้านเป็นหน่วยย่อยภายในองค์กรแยกต่างหากจากกันเป็นสองชุดทำหน้าที่กำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์

²⁷ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สาระสังเขปประเด็นการปฏิรูปประเทศไทยด้านสื่อมวลชน, สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาปฏิรูปแห่งชาติ, 2557, หน้า 47.

หรือที่เรียกโดยย่อว่า “กสข.” และกำกับกับการประกอบกิจการโทรคมนาคม หรือที่เรียกโดยย่อว่า “กทค.” ในเวลาต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ.2551 และนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิรูปกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ครั้งสำคัญ และจัดเป็นบริการกิจการที่รัฐให้การสนับสนุนให้เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจเสรีโดยอาศัยกลไกตลาดอย่างชัดเจน รัฐธรรมนูญฯ ฉบับ พ.ศ.2550 บัญญัติเพิ่มเติมรายละเอียดในบริการสาธารณะ ซึ่งหมายความรวมถึงบริการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ว่า “รัฐอาจเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาดำเนินการภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานรัฐ แต่ต้องป้องกันไม่ให้เอกชนผูกขาด” และกำหนดเกี่ยวกับ “การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ” ไว้ว่า ห้ามแปรรูปโครงสร้างและโครงข่ายสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนหรือความมั่นคงของรัฐ หากจำเป็นต้องแปรรูป ให้ทำได้เฉพาะในการดำเนินการบางส่วนเท่าที่จำเป็น ซึ่งมีโครงสร้างและโครงข่ายสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและต้องมีให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน²⁸

ภายใต้รัฐธรรมนูญฯ ทั้งสองฉบับนี้ มีการกำหนดนโยบายการจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุไว้ในแนวทางเดียวกันคือ “คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และวิทยุโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ” มีความแตกต่างเพียงการใช้คำศัพท์จากเดิมในฉบับปี พ.ศ.2540 ใช้คำว่า “วิทยุโทรคมนาคม” เป็นคำว่า “โทรคมนาคม” ในฉบับปี พ.ศ.2550 ซึ่งสอดคล้องกับพัฒนาการทางเทคโนโลยีโทรคมนาคมในขณะนั้นที่มีความหลากหลายและเริ่มมีการผสมผสานทางเทคโนโลยีในบริการกิจการโทรคมนาคม แต่ในทางกลับกันกลายเป็นปัญหาช่องว่างทางกฎหมายและข้อจำกัดในการให้บริการกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมหรือผ่านอินเทอร์เน็ตที่เริ่มมีการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดอย่างไรก็ตามการปฏิรูปตามรัฐธรรมนูญฯ ทั้งสองฉบับเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรคลื่นความถี่ภายใต้กฎเกณฑ์การแข่งขันเสรีและเป็นธรรม

แผนภาพที่ 3 : กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการจัดสรรคลื่นความถี่และการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ระหว่างปี พ.ศ.2550 จนถึงปี พ.ศ.2559

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2540 และฉบับ พ.ศ.2550 กำหนดให้ “การแบ่งสรรคลื่นความถี่วิทยุ (assignment) อันเป็นการจัดการในระดับประเทศที่อยู่ภายใต้อำนาจแห่งกฎหมายภายใน

²⁸ นันทวัฒน์ บรมานันท์, มาตรฐานใหม่ของการจัดทำบริการสาธารณะระดับชาติในประเทศไทย, หน้า 141-167.

ของแต่ละประเทศ จะต้องไม่ขัดหรือแย้งกับ “ตารางการจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุ” (Table of Frequency Allocation) ที่จัดทำขึ้นโดยสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ การประกาศบังคับใช้รัฐธรรมนูญฯ ดังกล่าวข้างต้น ยังนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงแนวความคิดพื้นฐาน ที่สำคัญว่า “การจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุอันเป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติ (National Resource) เพื่อประโยชน์สาธารณะ (Public Interest)” และมีการทบทวนการแบ่งแยกอำนาจในระดับ “นโยบาย” กับการกำกับดูแลบริการออกจากกัน ด้วยการคงบทบาทกำกับดูแลขององค์กรอิสระ แต่ตัดอำนาจในการกำหนดนโยบายออก เพื่อให้การทำงานขององค์กรอิสระมีความสอดคล้องกับการกำหนดนโยบายของรัฐบาล ที่อาจต้องการให้ประชาชนทุกหมู่บ้านเข้าถึงอินเทอร์เน็ตหรือต้องการพัฒนาสถานีโทรทัศน์สาธารณะ (Public Service Television) เพื่อสนองความต้องการของประชาชน นโยบายดังกล่าวจะถูกแปลงอยู่ในรูปของกฎหมายหรือโครงการ องค์กรกำกับดูแลอิสระจะเป็นหน่วยงานที่ขับเคลื่อนหรือผลักดันให้เห็นผลเป็นรูปธรรม โดยองค์กรอิสระสามารถกำหนดนโยบายภายในองค์กรและภายใต้กรอบของกฎหมายได้เช่นเดิม นอกจากนี้ยังมีประเด็นการกำหนดให้มีย่านความถี่ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้โดยไม่ต้องขออนุญาต เหมือนดังเช่นกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วที่กำหนดให้มีย่านความถี่เช่นนี้ ซึ่งทำให้เกิดการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ในการใช้ประโยชน์จากคลื่นความถี่เช่น RFID และที่รู้จักกันดีว่า “WiFi” แต่ประเด็นนี้ไม่ได้รับความสนใจ จึงไม่มีการแก้ไขในท้ายที่สุด

เมื่อมีการตราพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการวิทยุโทรคมนาคม ฉบับ พ.ศ.2553 มาตรา 49 ยังคงยืนยันที่จะให้กำหนดการจัดสรรคลื่นความถี่ให้กับภาคประชาชนอย่างน้อยร้อยละ 20 เช่นเดิมและกำหนดให้ “กสทช.” จัดสรรคลื่นความถี่ให้แก่ผู้ประกอบการกิจการวิทยุกระจายเสียงและออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ประกอบการประเภทที่ 2 ประเภทบริการทางธุรกิจในการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ใบอนุญาตระดับชาติ ให้รวมถึงใบอนุญาตระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่น และผู้ประกอบการประเภทที่ 3 ประเภทบริการชุมชนด้วย เพียงแต่กฎหมายกำหนดให้อำนาจ กสทช. ในการพิจารณาความเหมาะสมและจำเป็นเพื่อคุ้มครองผู้ประกอบการระดับภูมิภาคและท้องถิ่น โดยการกำหนดคุณสมบัติเพิ่มเติมไว้ในประกาศการประมูลคลื่นความถี่ ซึ่งเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่มีอุปสงค์ไม่มากนัก เพื่อมิให้เป็นภาระของผู้บริโภคและคุ้มครองสิทธิของผู้รับใบอนุญาตประกอบการทางธุรกิจระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่นก็ได้ ทั้งนี้ต้องแยกกันประมูลในแต่ละระดับดังปรากฏตามตารางนี้

บริการกิจการ	ประเภทของใบอนุญาต
1. คณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและกิจการ วิทยุโทรทัศน์หรือ “กสทช.” มีอำนาจออกกฎเกณฑ์ และ พิจารณาอนุญาตประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ตามพระราชบัญญัติประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและกิจการวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.2551	2.1 ใบอนุญาตบริการสาธารณะ มี 3 ประเภท 2.2 ใบอนุญาตบริการทางธุรกิจ มี 3 ระดับ ได้แก่ ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น 2.3 ใบอนุญาตบริการชุมชน สำหรับชุมชนที่มีความสนใจร่วมกัน มูลนิธิ สมาคม หรือคนในท้องถิ่น

แผนภาพที่ 4 : ประเภทของใบอนุญาต

จากตารางจะเห็นได้ว่า ใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชนต้องสำหรับชุมชนที่มีความสนใจร่วมกัน มูลนิธิ สมาคม หรือคนในท้องถิ่น และมีการให้คำนิยามคำว่า “ชุมชน” หมายความว่า กลุ่มประชาชนมีพื้นที่อาศัยในแหล่งเดียวกันไม่ว่าจะในเมือง หรือในชนบทและให้หมายความรวมถึงกลุ่มประชาชนที่มีความสนใจร่วมกันและอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน หรือสื่อสารถึงกันได้โดยมีผลประโยชน์ด้านสังคมและวัฒนธรรมเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันทำกิจกรรมอันชอบด้วยกฎหมายและศีลธรรมร่วมกัน มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการจัดการและการแสดงเจตนาแทนกลุ่มได้ จึงถือว่าเป็นครั้งแรกที่มีการรับรองสถานะทางกฎหมายของวิทยุชุมชน²⁹ จนกระทั่งมีการตราพระราชบัญญัติประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 และในปี พ.ศ.2552 สำนักงาน กทช. ได้เปิดให้มีการขึ้นทะเบียนวิทยุชุมชน ได้มีวิทยุขนาดเล็กทั้งหมดมาขึ้นทะเบียน แบบทดลองออกอากาศจำนวนถึง 6,629 สถานีและที่ยังไม่เข้าระบบลงทะเบียนอีกกว่า 1,080 สถานี เมื่อมีการจัดตั้ง กสทช. สำเร็จในปี พ.ศ.2554 ได้มีการขึ้นทะเบียนเพื่อทดลองออกอากาศอีกครั้ง ในท้ายที่สุด กสทช. ออกหลักเกณฑ์การอนุญาตทดลองประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง ซึ่งสาระสำคัญคือ การแบ่งผู้ประกอบการวิทยุขนาดเล็กเป็น 3 ประเภทคือ ประเภทที่หนึ่งได้แก่ ผู้ประกอบการประเภทสาธารณะ เช่น เพื่อเป็นสื่อเชิงศาสนาจำนวน 416 สถานี (ร้อยละ 6) เพื่อเป็นสื่อด้านความมั่นคง 406 สถานี (ร้อยละ 6) และเพื่อการศึกษาจำนวน 296 สถานี (ร้อยละ 4) ประเภทที่สองได้แก่ ผู้ประกอบการประเภทธุรกิจมีผู้ประกอบการขึ้นทะเบียนจำนวน 5,375 สถานี (ร้อยละ 80) และประเภทที่สามได้แก่ ผู้ประกอบการประเภทชุมชน มีผู้ประกอบการขึ้นทะเบียนจำนวน 133 สถานี (ร้อยละ 2) โดยผู้ที่สามารถขอทดลองประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงได้นั้น ต้องเคยผ่านการขึ้นทะเบียนและทดลองออกอากาศมาก่อนเท่านั้น

2.2.2 ปัญหาและอุปสรรคในบริการกิจการวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์

ประเทศไทยในห้วงเวลานี้ มีการให้บริการวิทยุกระจายเสียงระบบแอนะล็อก A.M และ F.M ในการรับส่งสัญญาณ โดยยังประสบปัญหาการรับฟังวิทยุกระจายเสียง คือ ประชาชนไม่สามารถรับฟังเสียงได้ชัดเจน เกิดปัญหาการรบกวนของสัญญาณ ประกอบกับมีผู้ทดลองประกอบวิทยุกระจายเสียงในระบบแอนะล็อก (วิทยุชุมชนเดิม) เป็นจำนวนมากกว่า 6,000 ราย ทำให้มีการใช้งานคลื่นความถี่ในย่าน F.M คับคั่ง การรับส่งสัญญาณวิทยุกระจายเสียงระบบดิจิทัลนั้นเป็นการใช้งานที่อาจลดปัญหาดังกล่าวนี้ได้ อีกทั้งยังเป็นการใช้งานคลื่นความถี่วิทยุอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นและสามารถรับฟังเสียงที่มีคุณภาพดีให้ชัดเจนกว่าเดิม และสามารถขยายพื้นที่ในการรับสัญญาณให้ครอบคลุมทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ อีกทั้งรองรับการรับส่งสัญญาณเสียงซึ่งเป็นบริการหลักและสัญญาณข้อมูล เช่น ข้อความ ภาพและสามารถนำไปประยุกต์ในบริการรูปแบบต่าง ๆ เช่น ระบบสัญญาณเตือนภัยพิบัติ ระบบแสดงผลการจราจร การแสดงภาพเพื่อประชาสัมพันธ์หรือโฆษณา เป็นต้น

กฎหมายจัดตั้งฉบับ พ.ศ.2553 กำหนดให้อำนาจกึ่งนิติบัญญัติให้แก่ กสทช. ในการออกกฎเกณฑ์ใช้คลื่นความถี่บนหลักการพื้นฐานของการแบ่งปันทรัพยากรคลื่น (Spectrum Sharing) อาทิเช่น การใช้คลื่น

²⁹ มาตรา 4

ความถี่ร่วม (Frequency Sharing) หรือการใช้คลื่นความถี่ซ้ำ (Frequency Reuse) เป็นต้น เพื่อให้การใช้คลื่นความถี่วิทยุเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและปราศจากการรบกวนกันอย่างรุนแรง ทั้งในกิจการประเภทเดียวกันและระหว่างกิจการแต่ละประเภทตลอดจนกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการออกใบอนุญาต

เมื่อเทคโนโลยีการสื่อสารมีความเจริญก้าวหน้า การแพร่ภาพและกระจายเสียงมิได้ถูกจำกัดผ่านทางคลื่นความถี่วิทยุอย่างที่เรารู้จักและเข้าใจกันมาตลอดว่าต้องเป็นวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์เท่านั้น แต่การแพร่ภาพและกระจายเสียงนั้นอาจมาจากหลากหลายช่องทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านช่องทางดาวเทียมและอินเทอร์เน็ต ดังเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ.2548 ที่เป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดขึ้นของสถานีโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมที่เข้ามามีบทบาทในการเป็นกระบอกเสียงของการชุมนุมทางการเมือง เมื่อมีการถอดรายการวิเคราะห์ทางการเมืองออกไปจากผังรายการของสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. จนผู้ดำเนินรายการต้องนำรายการดังกล่าวไปออกอากาศสัญจรและถ่ายทอดสดผ่านสถานีโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมจนกลายเป็นขบวนการนำไปสู่การชุมนุมขับไล่รัฐบาลในขณะนั้นในที่สุด ต่อมาเมื่อมีการรัฐประหารในเดือนกันยายน พ.ศ.2549 ได้เริ่มเกิดขบวนการต่อต้านการรัฐประหารขึ้นก่อนจะพัฒนาเป็นกลุ่มแนวร่วมต่าง ๆ จนกระทั่งเกิดการยึดอำนาจโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือ “คสช.” เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557 ได้มีการสั่งปิดสถานีโทรทัศน์ดาวเทียมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองทั้งหมด ทั้งนี้ ที่ผ่านมามาสถานีโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมมักมีเนื้อหารายการที่เป็นการวิเคราะห์ทางการเมืองที่ค่อนข้างเข้มข้นตรงไปตรงมา ชนิดที่ช่องฟรีทีวีทั่วไปไม่กล้าที่จะออกอากาศ เนื้อหาในลักษณะนี้ จนกระทั่งบางครั้งมีการวิพากษ์วิจารณ์ในทำนองที่เป็นห่วงว่า เนื้อหาดังกล่าวเข้าข่ายการสร้างเกลียดชัง (Hate Speech) ในหมู่คนไทย³⁰

หากพิจารณาตามหลักเศรษฐศาสตร์การเปลี่ยนมือจะช่วยให้สามารถใช้คลื่นความถี่วิทยุอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดก็ตาม แต่การเปลี่ยนมือใบอนุญาตใช้คลื่นความถี่ควรจะต้องเกิดขึ้นอย่างโปร่งใสและจำกัดเฉพาะผู้ที่ได้รับใบอนุญาต เพราะบทบาทผู้ถือใบอนุญาตนี้ถือว่าเป็นช่องทางกฎหมายที่เปิดโอกาสให้สามารถเปลี่ยนมือใบอนุญาตใช้คลื่นความถี่ได้โดยการครอบงำกิจการ และวิธีการจัดสรรคลื่นความถี่โดยวิธีอื่น นั่นคือการ จัดสรรโดยรัฐในการคัดเลือกผู้ที่ได้รับการจัดสรร ได้แก่ การใช้วิธีแบบมาก่อนได้ก่อน (First-come , First-served) การจับฉลาก (Lottery) หรือ การคัดเลือกเปรียบเทียบ (Comparative Evaluation) อาจเหมาะสมกับการใช้คลื่นความถี่ เพื่อการประกอบกิจการด้านสาธารณะและชุมชน ด้วยเหตุนี้ หากพิจารณาตามกฎหมายจัดตั้งองค์กรอิสระฉบับปี พ.ศ.2543 ไม่ปรากฏการกำหนดวิธีการจัดสรรคลื่นความถี่ให้ “ผู้ประกอบการ” แต่ละรายบังคับไว้ เพียงแต่กำหนดให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการในการออกกฎระเบียบกฎเกณฑ์การใช้โดยแยกตามประเภทกิจการ โดยไม่บังคับว่าต้องใช้วิธีการประมูลในกฎหมายระดับ “พระราชบัญญัติ” จึงมีความยืดหยุ่นต่อการออกประกาศกฎเกณฑ์ในการจัดสรรคลื่นความถี่ในบริการกิจการที่มีอุปสงค์อุปทานน้อย และเพื่อมิให้เป็นภาระแก่ผู้บริโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริการกิจการด้านสาธารณะและชุมชนและใบอนุญาตบริการทางธุรกิจประเภทระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่น ในทางตรงกันข้ามกฎหมายจัดตั้งฉบับ พ.ศ.2553 เลือกลงใช้วิธีการประมูลในทุกกรณี จึงกลายเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนา

³⁰ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สาระสังเขปประเด็นการปฏิรูปประเทศไทยด้านสื่อสารมวลชน, หน้า 2.

กิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และโทรคมนาคมในระดับท้องถิ่นและสำหรับสาธารณะและชุมชนไปในที่สุด และแม้ว่าเจ้าของคลื่นความถี่วิทยุโดยส่วนใหญ่ ในการให้บริการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ยังคงเป็นหน่วยงานภาครัฐ โดยมีเอกชนเป็นผู้สัญญาในการร่วมผลิตรายการหรือแบ่งเวลารายการ แต่มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ นั่นคือ เอเจนซีโฆษณาที่มีทางเลือกมากขึ้นในการเลือกช่องอื่น ที่มีราคาไม่ต่างจากสื่อวิทยุมากนัก เช่น สื่อออนไลน์ และสื่อทีวีดิจิทัล และทรัพยากรมนุษย์ของกิจการวิทยุ เช่น ผู้ประกาศหรือผู้ดำเนินรายการมีแนวโน้มเคลื่อนย้ายไปสู่กิจการประเภทอื่นที่ให้ผลตอบแทนดีกว่า เช่น กิจการโทรทัศน์ เป็นต้น แต่ในระดับภูมิภาค สถานีวิทยุยังขาดแคลนช่างเทคนิคหรือเงินทุนเพื่อซื้อ/ติดตั้งอุปกรณ์ เพื่อแก้ปัญหาการป้องกันรบกวนของสัญญาณคลื่น

ก. โอกาสการเข้าสู่ตลาด

ช่องทีวีดาวเทียมยังคงเข้าสู่ตลาดได้ไม่ยาก แต่อาจต้องเตรียมตัวในการจัดทำแผนธุรกิจและแผนการประกอบกิจการให้ละเอียดมากขึ้น เพื่อนำเสนอต่อกรรมการ กสท. และช่องทีวีดิจิทัลภาคพื้นดินประเภทธุรกิจระดับชาติรายใหม่ไม่สามารถเข้าสู่ตลาดระดับชาติได้ในอีก 15 ปีข้างหน้า โดยผู้ประกอบการทีวีดิจิทัลระดับท้องถิ่น และประเภทบริการสาธารณะและบริการชุมชน ยังคงมีอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดเนื่องจาก กสทช. ยังมีได้กำหนดเงื่อนไขการเข้าสู่ตลาดทีวีดิจิทัลระดับท้องถิ่น และประเภทบริการสาธารณะและบริการชุมชนยังคงมีอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาด เนื่องจาก กสทช. ยังมีได้กำหนดเงื่อนไขการเข้าสู่ตลาดทีวีดิจิทัลระดับท้องถิ่น รวมทั้งประเภทบริการสาธารณะและบริการชุมชน โดยหากพิจารณาถึงความสามารถการเข้าถึงหรือความสามารถพัฒนาเนื้อหาที่ตรงความต้องการผู้ชมและความจงรักภักดีต่อช่องโทรทัศน์ของผู้ชม จะเห็นได้ว่าผู้ประกอบการวิทยุชุมชนรายใหม่มีข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาด เพราะไม่ได้ขึ้นทะเบียนกับ กสทช. ในช่วงแรก และหากต้องการเข้าตลาดโดยใช้คลื่นหลัก (AM และ FM) สามารถเข้าสู่ตลาดได้ผ่านระบบการแบ่งปันเวลาและร่วมผลิตกับหน่วยงานเจ้าของช่องวิทยุ แต่มีข้อจำกัดด้านประสิทธิภาพเงินประมูลชื่อเสียง และความสัมพันธ์กับเจ้าของคลื่น กลับกลายเป็นว่ารายการวิทยุผ่านอินเทอร์เน็ต (แบบสดและแบบออนดีมานด์) และวิทยุดาวเทียม มีความสามารถทดแทนช่องวิทยุที่ใช้คลื่นความถี่ได้สูง และโทรทัศน์ดิจิทัลและทีวีอินเทอร์เน็ต และโมบายทีวีตอบสนองความต้องการได้มากกว่าวิทยุและเข้าถึงได้ง่ายขึ้น ขณะที่แพลตฟอร์มการรับฟังเพลงผ่านโทรศัพท์และอุปกรณ์พกพามีการขยายตัวมากขึ้น

ข. สภาพการแข่งขัน

ช่องรายการโทรทัศน์หนึ่งช่องมีการเผยแพร่สัญญาณหรือออกอากาศในหลากหลายช่องทางมากขึ้น (Platform) ทั้งนี้เพื่อขยายและแย่งชิงผู้ชมกลุ่มเป้าหมายให้หลากหลายและเพิ่มมากขึ้น และสร้างความภักดีต่อช่องรายการ โดยช่องรายการโทรทัศน์ต่าง ๆ มีการแข่งขันในคุณภาพเนื้อหารายการมากขึ้น ขณะที่ผลประกอบการจากค่าโฆษณาไม่ได้เพิ่มขึ้น เพราะมีผู้ประกอบการจำนวนมากขึ้นจึงเป็นการแย่งชิงกันเองภายใต้ภาวะเศรษฐกิจที่ซบเซา จึงมีการลดค่าโฆษณา ลดคุณภาพการพัฒนาเนื้อหารายการ และมีการลอกเลียนแบบรายการที่ง่ายขึ้นในเวลาอันสั้น กิจการโทรทัศน์รายใหญ่มีการจัดตั้งบริษัทย่อยเพื่อผลิตรายการป้อนให้กับช่องเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามเงื่อนไขของใบอนุญาตที่กำหนดให้ต้องมีการนำรายการจากผู้ผลิตรายการภายนอกช่องรายการมาออกอากาศไม่น้อยกว่าสัดส่วนที่กำหนด และเพื่อลดผลกำไรใน

1049421 - 7 มี.ค. 2565

กิจการช่องโทรทัศน์ที่ได้รับใบอนุญาตอันจะทำให้ช่วยลดภาระค่าธรรมเนียมที่ต้องชำระให้กับ กสทช. (คิดเป็นสัดส่วนของผลกำไรของกิจการ) ในส่วนกิจการประเภทเคเบิลทีวีท้องถิ่น ต้องปรับตัวโดยหันมาเน้นสร้างหรืออำนวยการรักษาความได้เปรียบในการแข่งขันจากการเผยแพร่รายการเนื้อหาที่เป็นของท้องถิ่น ขณะที่ในส่วนกิจการเคเบิลทีวีระดับประเทศ ต้องแข่งขันด้วยความพรีเมียมของเนื้อหาและการประกอบธุรกิจโทรคมนาคมเสริมด้วย ช่องทีวีดิจิทัลประเภทธุรกิจมีการแข่งขันที่รุนแรง เนื่องจากมีกำแพงในการออกจากตลาดที่สำคัญ คือ ต้นทุนจมจากการประมูลที่มีมูลค่าสูงและไม่สามารถเปลี่ยนหรือโอนกรรมสิทธิ์ใบอนุญาตได้ ขณะที่ทีวีอินเทอร์เน็ต โมบายทีวี กับ ทีวีดาวเทียม เคเบิลทีวี ทีวีดิจิทัลภาคพื้นดิน มีความแตกต่างกันลดลงในทัศนะของผู้บริโภค เนื่องจากสามารถเข้าถึงได้ง่ายขึ้น จึงมีแนวโน้มที่ผู้บริโภครุ่นใหม่จะเลือกรับชมผ่านแพลตฟอร์มที่พกพาหรือเคลื่อนที่ได้มากขึ้น และเนื้อหารายการที่ผลิตขึ้นสามารถนำไปออกอากาศได้หลายช่องทาง รวมทั้งช่องทางโทรคมนาคมเนื่อง digital convergence รวมถึงการที่กิจการอาจเลือกผลิตรายการเพื่อเผยแพร่ผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะมากขึ้น เพื่อหลีกเลี่ยงการกำกับดูแลด้านเนื้อหาของ กสทช.

ค. ด้านผู้บริโภค

ผู้บริโภค มีตัวเลือกในการรับชมโทรทัศน์มากขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการต้องแข่งขันกันมากขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงมิได้และมีพฤติกรรมรับชมสื่อผ่านหลายหน้าจอมากขึ้นในห้วงเวลาเดียวกัน จึงมีผลให้กิจการโทรทัศน์ต้องเผยแพร่เนื้อหารายการมากกว่าหนึ่งช่องทาง ผู้บริโภคสามารถเชื่อมต่อถึงกันได้มากขึ้นจากสังคมออนไลน์ จึงทำให้กิจการโทรทัศน์ต้องใช้ประโยชน์จากช่องทางดังกล่าวมากขึ้น แต่ผู้บริโภคมีความแตกต่างกันในการรู้เท่าทันสื่อ เช่น ผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษาน้อย มีฐานะทางเศรษฐกิจด้อย มีแนวโน้มถูกโน้มน้าวให้ซื้อสินค้าหรือรับชมรายการที่ไม่มีสาระ ไม่มีประโยชน์ หรือมีทัศนคติที่โน้มเอียงไปตามที่สื่อชี้แนะ³¹

³¹ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, รายงานการวิเคราะห์สภาพการณ์เปลี่ยนแปลงของสื่อ “โครงการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ฉบับที่ 1 (ประจำปี 2558),

บทที่ 3

นโยบายและกฎหมายไทยในปัจจุบัน

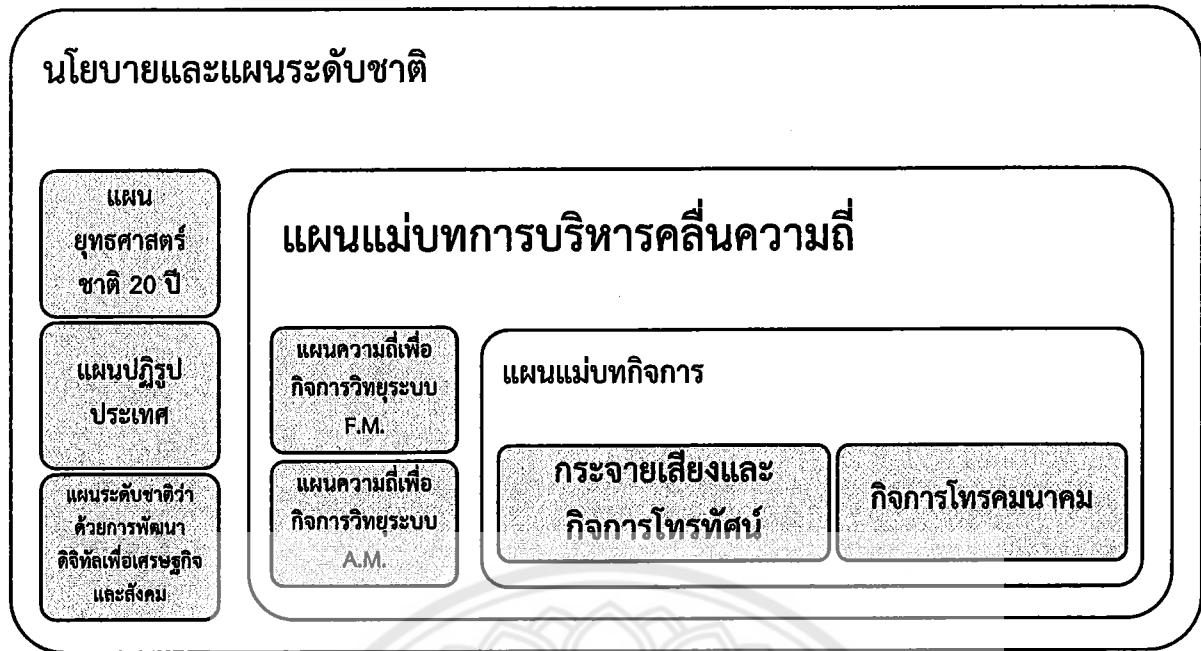
3.1 นโยบาย

การปฏิรูปประเทศด้านสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ จัดเป็นหนึ่งในสิบเอ็ดด้านการปฏิรูปประเทศที่ต้องสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนปฏิรูปด้านนี้ได้มีการประกาศใช้ตามพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ.2560 ทั้งนี้เพื่อกำหนดเป้าหมายและวิธีการในการจัดทำแผนปฏิรูปประเทศให้เกิดเป็นรูปธรรมและชัดเจนต่อการปฏิบัติของทุกหน่วยงาน เพื่อให้ทุกหน่วยงานต้องร่วมกันขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ³² แผนดังกล่าวนี้ผูกพัน กสทช. ในการจัดทำแผนบริหารคลื่นความถี่ แผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ แผนบริหารสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรที่ต้องสอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลและสอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นอกจากนี้แผนทั้งหลายข้างต้นยังต้องสอดคล้องกับนโยบายคณะรัฐมนตรีที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา ดังปรากฏในประเด็นที่ 5.7.1 รักษาคลื่นความถี่และสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียมอันเป็นสมบัติของชาติให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชน และลงทุนในอินเทอร์เน็ต กวดเว่ยและเทคโนโลยีสื่อสารไร้สายในระบบ 5G เพื่อให้การติดต่อสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตเป็นไปอย่างต่อเนื่อง รองรับการเชื่อมต่อจำนวนมากและแอปพลิเคชันต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ สนับสนุนนโยบายทางด้านสังคม อาทิ การบริการด้านการศึกษา และการบริการด้านสาธารณสุข ตลอดจนสร้างโอกาสการพัฒนาอาชีพของประชาชน³³อนึ่งแผนทั้งหลายเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการระยะห้าปี จึงต้องมีการแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้เพราะหากประชาชน ผู้ประกอบกิจการหรือหน่วยงานของรัฐ ผู้ใดเห็นว่าแผนแม่บทดังกล่าวนี้ฉบับใดฉบับหนึ่งขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ย่อมใช้สิทธิในการฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ โดยให้ถือว่าแผนแม่บท เป็น “กฎ” ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีทางปกครอง

³² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช (2560). มาตรา 257 (ข) (1) (2)

³³ คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี. (2562, 25 กรกฎาคม). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :

https://library2.parliament.go.th/giventake/content_na/2562/dna072562-01.pdf. (วันที่ค้นข้อมูล : 10 สิงหาคม 2562). หน้า 44.

แผนภาพที่ 5 : นโยบายและแผนระดับชาติที่เกี่ยวข้อง

3.1.1 แผนระดับชาติ

3.1.1.1 แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 – 2580)

แผนฉบับนี้จัดเป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมียุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐเป็นด้านหนึ่งในทั้งหมดหกด้าน ที่มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” โดยยึดหลักธรรมาภิบาล และการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่าและปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกัน และเปิดโอกาสทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส ดังปรากฏในมาตรา 65 บัญญัติว่า

“รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว

การจัดทำ การกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงด้วย

ยุทธศาสตร์ชาติ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้”

จะเห็นได้ว่ามาตรา 65 อยู่ในหมวด 6 ว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานของรัฐ กำหนดให้รัฐมี ยุทธศาสตร์ชาติเป็นเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 12 แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตลอดจนแผนระดับหน่วยงานของ กสทช. โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนบริหารคลื่นความถี่ แผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ แผนบริหาร สิทธิในการเข้าใช้วงโคจรต้องสอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายใน การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาล และสอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อ เศรษฐกิจและสังคม³⁴

3.1.1.2 แผนการปฏิรูปประเทศด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ

“ดุลยภาพระหว่างเสรีภาพของหน้าที่สื่อบนความรับผิดชอบกับการกำกับที่มีความชอบธรรม”

แผนปฏิรูปประเทศด้านการสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศนี้ จึงให้ความสำคัญกับการ ปฏิรูปโครงสร้างอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยการจัดสรรคลื่นความถี่ให้เป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการส่งออกนวัตกรรม และผลผลิตจากอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนและ เทคโนโลยีสารสนเทศในเวทีระดับนานาชาติ โดยกำหนดกิจกรรมเร่งด่วน (Flagship) ไว้หลายประเด็น อัน ได้แก่ ประเด็นปฏิรูปที่ 3 ด้านการปฏิรูปโครงสร้างอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้วย การปฏิรูปการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ด้วยการปรับเปลี่ยนวิธีการประมูลคลื่นความถี่สำหรับกิจการ วิทยุและโทรทัศน์จากการใช้ราคาสูงสุดเป็นเกณฑ์ตัดสิน เป็นการใช้คุณสมบัติและข้อเสนอในเชิงคุณภาพ รายการของผู้เข้าประมูล (Beauty Contest) และปรับปรุงการบริหารจัดการโทรทัศน์ที่เป็นของรัฐ องค์กร อีสระ และรัฐวิสาหกิจ เช่น องค์กรแพร่ภาพและกระจายเสียงเพื่อสาธารณะ (ThaiPBS) บริษัท อ.ส.ม.ท. จำกัด (มหาชน) (MCOT) สถานีโทรทัศน์รัฐสภา สถานีโทรทัศน์กองทัพบก (ททบ.5) เพื่อให้เป็นการใช้คลื่น ความถี่เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะที่คุ้มค่ามากยิ่งขึ้น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (NBT) ให้เป็นสถานีระดับชาติทั้งภาคภาษาไทยและภาคภาษาอังกฤษ โดยให้สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (สทท.) ส่วนภูมิภาคเดิม 8 เขตเป็นสถานีวิทยุโทรทัศน์สาธารณะดิจิทัลประเภทท้องถิ่น 4 ภาคตามกรอบ ของกฎหมายและ ส่งเสริมสนับสนุนกิจการโทรทัศน์ของชุมชนตามวัตถุประสงค์ของแผนแม่บทฉบับที่ 1 ทั้งนี้ ประเด็นกิจกรรมดังกล่าวนี้ที่มีการกำหนดกรอบระยะเวลาดำเนินการและตัวชี้วัด แต่เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดของ แผนปฏิรูปฯ พบว่ากำหนดให้สถานีโทรทัศน์ NBT และสถานีอื่น ๆ ได้รับการปรับปรุงประสิทธิภาพและผัง รายการมีการจัดสรรช่วงเวลาให้หน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นผู้ผลิตใน รูปแบบเช่าเวลาหรือผลิตรายการร่วมกันในอัตราส่วนร้อยละ 30 หรือ 40 และตัวชี้วัดจัดตั้งสภาวิชาชีพให้แล้ว เสร็จภายในปี พ.ศ.2562 และกำหนดทิศทางและเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ฉบับที่ 2 ใหม่ให้สอดคล้องกับ เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป และเป็นไปตามสภาวะความต้องการในการใช้คลื่นความถี่ในอุตสาหกรรมวิทยุ

³⁴ มาตรา 27(1)

โทรทัศน์ในปัจจุบัน ตลอดจนการจัดตั้งโครงข่ายแห่งชาติ เพื่อบริหารจัดการโครงข่ายวิทยุ โทรทัศน์ และ โทรคมนาคมทั้งโครงข่ายเคเบิล โครงข่ายดาวเทียมและโครงข่ายภาคพื้นดิน เพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ แล้วให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งจะเป็นการลดภาระของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมวิทยุโทรทัศน์ แต่ไม่ ปรากฏตัวชี้วัดที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการประกอบกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ในระดับท้องถิ่นแต่ อย่างไม่

ประเด็นปฏิรูปที่ 2 คือ แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อเพื่อให้ทำ หน้าที่ในการเสนอข่าวที่เป็นประโยชน์สำหรับสาธารณชน ด้วยการจัดตั้งสภาผู้ประกอบการและนักวิชาชีพด้าน สื่อสารมวลชนระดับชาติในการทำหน้าที่กำกับดูแลกันเองของผู้ประกอบการและผู้ประกอบวิชาชีพ โดย คณะกรรมการในสภาวิชาชีพสื่อสารมวลชน ประกอบด้วยตัวแทนที่เสนอโดยองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนตามกลุ่ม สภาวิชาชีพหนังสือพิมพ์ กลุ่มสภาวิชาชีพวิทยุและโทรทัศน์ กลุ่มสภาวิชาชีพด้านสื่อออนไลน์ กลุ่มสภาวิชาชีพ ด้านหนังสือพิมพ์ระดับชาติ กลุ่มสภาวิชาชีพด้านวิทยุและโทรทัศน์ระดับชาติ และกลุ่มสภาวิชาชีพสื่อมวลชน ระดับท้องถิ่น โดยให้ สำนักงาน กสทช. จัดสรรเงินทุนของกองทุน กทปส. ให้แก่สภาวิชาชีพสื่อมวลชนเพื่อใช้ ในการบริหารงานตามหน้าที่อย่างเพียงพอ โดยสำนักงานคณะกรรมการสภาวิชาชีพสื่อมวลชนต้องจดทะเบียน เป็นนิติบุคคล และไม่ใช่นหน่วยงานของรัฐ ตลอดจนการกำหนดให้มีคู่มือมาตรฐานกลางทางด้านจริยธรรมของ วิชาชีพสื่อ

นอกจากนั้นยังมีประเด็นปฏิรูปที่ 4 คือ การปฏิรูปแนวทางการกำกับดูแลสื่อออนไลน์ มาจาก การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีด้านการสื่อสารที่สร้างปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงทาง เทคโนโลยี (Technology Disruption) โดยเฉพาะการเข้ามาของอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง สมาร์ททีวี โทรทัศน์ ดิจิตอล ตลอดจนการให้บริการ platform³⁵ หลักจากต่างประเทศ อาทิ Facebook Youtube Line และ Twitter ที่เป็นการเพิ่มช่องทางในการติดต่อและรับข้อมูลข่าวสารของผู้บริโภค แต่ในขณะเดียวกันก็ส่งผล กระทบต่อผู้ประกอบการสื่อสารมวลชน รวมทั้งสื่อมวลชนที่ต้องแข่งขันและเพิ่มประสิทธิภาพให้สอดคล้องกับ เทคโนโลยีดังกล่าวทั้งในแง่ของคุณภาพของเนื้อหาสาระ ต้นทุนและรายได้จากการดำเนินการและการ เปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้บริโภคสื่อกลายเป็นผู้ผลิตสื่อ³⁶ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประสานงานกับ ผู้ประกอบการสื่อออนไลน์ในต่างประเทศที่เผยแพร่เนื้อหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติและสถาบัน หลักของประเทศที่ไม่สามารถเจรจาขอความร่วมมือได้ โดยต้องมีระบบการประสานงานที่มีลักษณะเป็น Official Point of Contact เพียงหน่วยงานเดียว แต่ทั้งนี้ต้องเคารพหลักการตามมาตรา 34 แห่งรัฐธรรมนูญฯ

³⁵ ระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่สามารถขยายขีดความสามารถอย่างไม่จำกัดมีการพัฒนาฟังก์ชันหรือโมดูลใหม่ ๆ มาต่อยอดอยู่ตลอดเวลา เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ เสมอและสามารถนำไปต่อเชื่อมกับระบบอื่นได้ แพลตฟอร์มไม่ได้จำกัดอยู่แค่ ซอฟต์แวร์ แต่ยังรวมไปถึงเว็บไซต์ หรือบริการที่คนอื่นสามารถเขียนโปรแกรมมาต่อเชื่อมหรือดึงข้อมูลได้โดยอัตโนมัติ

³⁶ แผนปฏิรูปประเทศด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ,

ที่กำหนดให้บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและมาตรา 36 กำหนดให้บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารถึงกันไม่ว่าในทางใด ๆ

3.1.1.3 นโยบายและแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (พ.ศ.2561 – 2580)

สืบเนื่องจากแผนปฏิรูปประเทศพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 วรรคหนึ่งและวรรคสอง บัญญัติว่า

“ให้มีแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลเพื่อกำหนดกรอบและทิศทางการบริหารงานภาครัฐและการจัดทำบริการสาธารณะในรูปแบบของเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการพัฒนาประเทศ มีการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกันระหว่างหน่วยงานของรัฐ และมีกรอบการพัฒนาและแผนการดำเนินงานของประเทศโดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ตามมาตรา 4 ยุทธศาสตร์ชาติและแผนระดับชาติที่เกี่ยวข้อง”

ซึ่งปัจจุบันมีการจัดทำนโยบายแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาดิจิทัลของประเทศไทย จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่สร้างการมีส่วนร่วม การใช้ประโยชน์อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม และยุทธศาสตร์ปรับเปลี่ยนภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล ที่โปร่งใส อำนวยความสะดวก รวดเร็ว เชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียว ดังนั้นรัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ที่ยังคงเป็นจุดอ่อนในการแพร่กระจายและส่งผลถึงการเข้าถึงและการใช้งานในภาคประชาชน ภาคเอกชนและภาครัฐที่มีระดับต่ำ ดังจะเห็นได้จากในช่วงปี พ.ศ. 2559 การเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงของประชาชนไทยที่มีจำนวนครัวเรือนเพียงร้อยละ 29.96 หรือประชากรเพียงร้อยละ 8.99 ของประชากรทั้งหมดที่เข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงผ่านโครงข่ายประจำที่ (Fixed Broadband Penetration) แม้ว่าอัตราการเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงผ่านโครงข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่มีมากพอสมควรคือร้อยละ 52.5 ของประชากร จึงมีการกำหนดตัวชี้วัดที่สำคัญในเป้าหมายที่ 2 ให้ประชาชนทุกคนต้องสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเหมือนเป็นสาธารณูปโภคพื้นฐานประเภทหนึ่ง ซึ่งภายใต้ภูมิทัศน์ดิจิทัลหรือทิศทางการพัฒนาและเป้าหมายออกเป็น 4 ระยะ โดยเฉพาะในระยะที่ 2 นับจากปี พ.ศ.2563 ที่กำหนดเป้าหมายให้ทุกภาคส่วนของประเทศไทยมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลตามแนวประชารัฐ ในมิติด้านโครงสร้างพื้นฐานกำหนดให้ประเทศไทยมีโครงข่ายความเร็วสูงแบบใช้สายและแบบไร้สาย เข้าถึงทุกหมู่บ้านและครอบคลุมทั่วประเทศ นอกจากนั้นเน้นย้ำว่าการแพร่ภาพและกระจายเสียงทางวิทยุและโทรทัศน์จะต้องเปลี่ยนผ่านจากระบบแอนะล็อกเป็นระบบดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ โดยมีโครงข่ายแพร่สัญญาณภาพและกระจายเสียงระบบดิจิทัลที่ครอบคลุมพื้นที่บริการได้อย่างทั่วถึง ซึ่งจะทำให้ระยะที่ 3 ในปี พ.ศ.2573 ที่ประเทศไทยจะมีโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่ทันสมัยทัดเทียมประเทศที่พัฒนาแล้ว และโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงจะกลายเป็นสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานเหมือนเช่นกับถนน ไฟฟ้าและประปา ด้วยโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงแบบใช้สายที่เข้าถึงทุกบ้าน และรองรับการ

หลอมรวมมีบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (Broadband Internet)³⁷ ที่สามารถเข้าถึงได้ในทุกสถานที่ ทุกเวลา

เป้าหมายตามยุทธศาสตร์พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลประสิทธิภาพสูงให้ครอบคลุมทั่วประเทศ ได้แก่ โครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเข้าถึงทุกหมู่บ้าน โดยกำหนดให้ร้อยละ 90 ของผู้ใช้ในเขตเทศบาลเมืองทุกจังหวัดและพื้นที่เศรษฐกิจสามารถเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วไม่ต่ำกว่า 100 Mbps และมีโครงข่ายแพร่สัญญาณภาพโทรทัศน์และกระจายเสียงวิทยุระบบดิจิทัลครอบคลุมทั่วประเทศ โดยมีแผนงานให้ผู้ประกอบการใช้โครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคม โครงข่ายที่ใช้ในกิจการแพร่ภาพและกระจายเสียง และสิ่งอำนวยความสะดวกร่วมกัน เพื่อให้เกิดการบูรณาการใช้งานทรัพยากรสื่อสาร ลดปัญหาความซ้ำซ้อนในการลงทุน พร้อมทั้งวางรูปแบบสถาปัตยกรรมโครงข่ายให้สามารถเชื่อมต่อถึงกันได้ ในลักษณะโครงข่ายเชื่อมต่อแบบเปิด (Open Network/Open Access)³⁸ ให้เป็นโครงข่ายเดี่ยว สามารถให้บริการประชาชนอย่างมีคุณภาพและทั่วถึง ตลอดจนส่งเสริมการแข่งขันในตลาดของผู้ประกอบการรายใหม่ในส่วนบริการปลายทาง (Last Mile Access)³⁹ ทั้งแบบใช้สายและแบบไร้สาย และกำหนดให้มีนโยบายการบริหารกิจการดาวเทียมของประเทศ ซึ่งครอบคลุมถึงการใช่วงโคจรดาวเทียมและบริการข้อมูลผ่านดาวเทียม เพื่อให้มีการแข่งขันในการเข้าถึงวงโคจรดาวเทียมค้างฟ้าและพัฒนากิจการบริการข้อมูลผ่านดาวเทียมที่ถูกกฎหมาย ตลอดจนปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายในเรื่องการกำกับดูแลเพื่อให้เกิดเครือข่ายที่เป็นกลาง (Net Neutrality) รองรับการหลอมรวม (Convergence) ของเทคโนโลยีสื่อ และบริการให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ทั้งด้านการสื่อสารโทรคมนาคมและการแพร่ภาพกระจายเสียง

³⁷ การสื่อสารข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง สามารถรับส่งข้อมูลจำนวนมากด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารที่ไม่จำกัดรูปแบบทั้งที่เป็นสายใช้สาย หรือสายไร้สายซึ่งความเร็วของการรับส่งข้อมูลตามที่ Federal Communications Commission; FCC แห่งสหรัฐอเมริกา ปี (พ.ศ.2553) ได้กำหนดให้ มีความเร็วสูงอย่างน้อย 4 Mbps ในการรับข้อมูลและความเร็ว 1 Mbps ในการส่งข้อมูลในปี พ.ศ.2558 FCC ได้กำหนดความเร็วในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตใหม่ ให้มีความเร็วสูงอย่างน้อย 25 Mbps ในการรับข้อมูลและความเร็ว 3 Mbps ในการส่งข้อมูลสำหรับความเร็วของการเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตในที่นี่กำหนดให้มีความเร็วอย่างน้อย 4 Mbps ในระยะแรก (2 ปี) และตั้งเป้าหมายให้มีความเร็วอย่างน้อย 25 Mbps ในระยะต่อไป

³⁸ เป็นรูปแบบการเข้าถึงและเชื่อมต่อโครงข่ายที่มีการวางรูปแบบสถาปัตยกรรมโครงข่ายให้สามารถเชื่อมต่อเข้าถึงกันได้แบบเท่าเทียมและเป็นกลางระหว่างโครงข่ายที่เป็นของผู้ให้บริการมากกว่าหนึ่งรายให้เสมือนเป็นโครงข่ายเดียวในการให้บริการอย่างมีคุณภาพ

³⁹ การเข้าถึงโครงข่ายในช่วงปลายที่เป็นระยะสุดท้าย หรือช่วง “หนึ่งไมล์สุดท้าย” เพื่อเชื่อมต่อโครงข่ายหลักกับผู้ใช้งานปลายทาง ซึ่งสามารถใช้เทคโนโลยีสื่อสารหลายประเภททั้งที่เป็นสายแบบใช้สาย หรือสายไร้สาย การเชื่อมต่อโครงข่ายหลักกับผู้ใช้งานปลายทางถือเป็นส่วนที่ยากที่สุด โดยเฉพาะในเรื่องความคุ้มค่าในการลงทุนโครงข่ายเนื่องจากต้องกระจายออกจากโครงข่ายหลักไปสู่ผู้ใช้จำนวนมาก

อนึ่ง ภายใต้ พรบ.การพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ.2560 ยังได้กำหนดให้มีการจัดตั้ง “กองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม” ขึ้นในสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้จ่ายเกี่ยวกับการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมและแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล

การจัดทำแผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่ ตารางกำหนดคลื่นความถี่แห่งชาติ แผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ แผนแม่บทกิจการโทรคมนาคม แผนความถี่วิทยุ แผนการบริหารสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียมและแผนเลขหมายโทรคมนาคมต้องสอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

3.1.2 แผนระดับหน่วยงาน

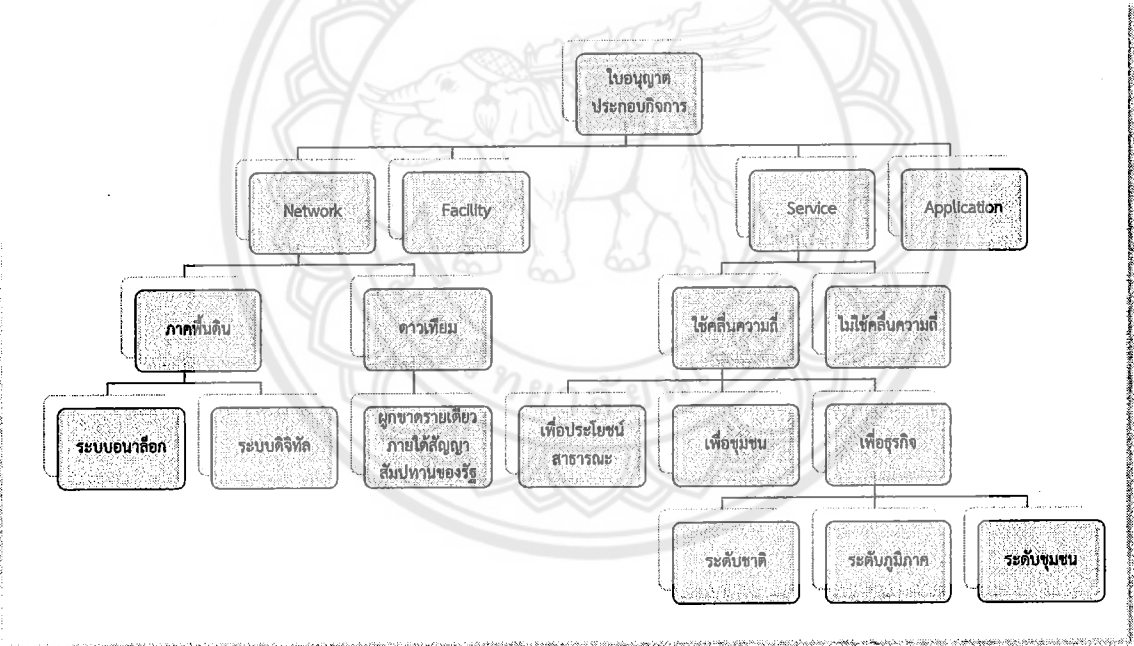
คณะอนุกรรมการเพื่อศึกษาและเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงตารางกำหนดคลื่นความถี่แห่งชาติ⁴⁰ มีข้อสรุปในการปรับปรุงตารางกำหนดคลื่นความถี่แห่งชาติให้สอดคล้องกับตารางกำหนดคลื่นความถี่ ในเขตภูมิภาคที่ 3 ของข้อบังคับวิทยุ (พ.ศ.2555) ตามที่ ITU กำหนดไว้สำหรับทั้งเพื่อกิจการเคลื่อนที่ กิจการวิทยุนำร่อง กิจการเคลื่อนที่เพื่อพาณิชย์ กิจการประจำที่ กิจการมาตรฐาน และเพิ่มนโยบายในการใช้คลื่นความถี่โดยใช้สิทธิในการจัดทำเชิงอรรถเฉพาะสำหรับประเทศไทยที่เรียกโดยย่อว่า T-PX เพื่อเป็นแนวทางในการใช้คลื่นความถี่ในอนาคต โดยคำนึงถึงการใช้งานคลื่นความถี่ในปัจจุบัน ความจำเป็นในการใช้คลื่นความถี่ และแนวโน้มของเทคโนโลยีในอนาคต อาทิเช่น การเพิ่มเชิงอรรถ T-P1 ซึ่งระบุว่า กสทช. มีนโยบายที่จะปรับปรุงการใช้น่านความถี่ 526.5-1 606.5 kHz โดยจะดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในปี 2563 นี้ เพื่อให้การใช้งานในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์เป็นกิจการหลักเพียงกิจการเดียวอย่างสมบูรณ์ และกำหนดเชิงอรรถเฉพาะ T-P2 ย่านความถี่ 87-108 MHz โดยกำหนดให้ channel spacing ใหม่เป็นจำนวนเท่าของ 0.1 MHz ภายในปี 2563 เช่นกันเพื่อเพิ่มจำนวนช่องความถี่สำหรับกิจการกระจายเสียง ระบบ F.M. โดยมีการตั้งข้อสังเกตในการปรับปรุงครั้งนั้นว่า ต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายในการปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ภาคส่ง เครื่องส่ง เสาอากาศ สายอากาศและอุปกรณ์อื่นที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายในการปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ภาครับของประชาชน ในส่วนของเครื่องรับสัญญาณวิทยุกระจายเสียง และการปรับ channel spacing นี้จะต้องใช้ความระมัดระวังในการรบกวนกันของคลื่นความถี่ ที่ทำให้ความกว้างระหว่างช่องความถี่แคบลงด้วย นอกจากนี้มีการเพิ่มเชิงอรรถ T-P4 เพิ่มคลื่นความถี่สำหรับกิจการกระจายเสียงและ

⁴⁰ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, รายงานสรุปผลการดำเนินงาน, คณะอนุกรรมการเพื่อศึกษาและเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงตารางกำหนดคลื่นความถี่แห่งชาติ, ตุลาคม 2551.

กิจการโทรทัศน์เป็นกิจการหลักสำหรับกิจการโทรทัศน์ภาคพื้นดินในระบบดิจิทัลในย่านความถี่ 470-510 MHz

3.1.2.1 แผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์แห่งชาติ

แผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2555- 2559) เป็นแนวทางในการอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่และอนุญาตให้ประกอบกิจการ รวมถึงการกำกับดูแลการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ของคณะกรรมการ กสทช. โดยมีหลักการหนึ่งที่สำคัญ คือ มาตรการจัดให้ภาคประชาชนได้ใช้คลื่นความถี่สำหรับกิจการบริการชุมชน ที่มุ่งส่งเสริมภาคประชาชนที่มีความพร้อมให้เป็นผู้มีคุณสมบัติในการขอรับใบอนุญาตในการใช้คลื่นความถี่ประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ประเภทบริการชุมชน ในสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของคลื่นความถี่ในแต่ละพื้นที่ของการอนุญาตประกอบกิจการ ทั้งนี้ โดยสอดคล้องแผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่ และไม่แสวงหากำไรในทางธุรกิจในการประกอบกิจการบริการชุมชน ตลอดจนการสนับสนุนผู้ประกอบการกิจการบริการชุมชนให้มีคุณภาพ

แผนภาพที่ 6 : ประเภทใบอนุญาตในกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ภายใต้แผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2555- 2559)

“ชุมชน” หมายความว่า กลุ่มประชาชนมีพื้นที่อาศัยในแหล่งเดียวกันไม่ว่าจะในเมือง หรือในชนบท และให้หมายความรวมถึงกลุ่มประชาชนที่มีความสนใจร่วมกันและอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน หรือสื่อสาร

ถึงกันได้ โดยมีผลประโยชน์ด้านสังคมและวัฒนธรรมเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันทำกิจกรรมอันชอบด้วยกฎหมาย และศีลธรรมร่วมกัน มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการจัดการและการแสดงเจตนาแทนกลุ่มได้⁴¹

3.1.2.2 แผนบริหารความถี่

แผนบริหารจัดการคลื่นความถี่ ฉบับ พ.ศ.2555 – 2559 ซึ่งถูกขยายบังคับใช้ต่อจนถึงปัจจุบัน มีการกำหนดกลยุทธ์ที่ 6 ในการเปลี่ยนแปลงกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์จาก “ระบบอนาล็อก” สู่ “ระบบดิจิทัล” เพื่อรองรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล ฉบับ พ.ศ.2559 - พ.ศ.2561 ที่กำหนดเป้าหมายในกลยุทธ์ที่ 1 ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ที่กำหนดให้มีการปรับสเปกตรัมวิทยุโทรทัศน์ดิจิทัลและวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลครอบคลุมทั่วประเทศภายใน 3 ปี

การจัดสรรทรัพยากรคลื่นความถี่เป็นอำนาจของคณะกรรมการ “กสทช.” ที่ต้องจัดทำแผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่ ตารางกำหนดคลื่นความถี่แห่งชาติ แผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ โดยแผนดังกล่าวนี้ต้องสอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม⁴² คลื่นความถี่ที่กำหนดให้ใช้ในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ปรากฏตามตารางกำหนดคลื่นความถี่แห่งชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคลื่นความถี่ที่กำหนดให้ใช้ในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ และคลื่นความถี่ที่กำหนดให้ใช้ในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม ที่ประกาศไว้ในแผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2560) ซึ่งสอดคล้องกับข้อบังคับวิทยุ ค.ศ.2559 (Radio Regulations Edition 2016) และสอดคล้องกับนโยบายการใช้คลื่นความถี่ในปัจจุบันและอนาคตของประเทศ แผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2560)⁴³ มีรายการรายละเอียดเกี่ยวกับคลื่นความถี่ที่กำหนดให้ใช้ในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ และจัดเป็นแผนแม่บทหลักเพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเบื้องต้นในการอนุญาตและการดำเนินกิจการที่เกี่ยวข้องกับการใช้คลื่นความถี่ ซึ่งแผนแม่บทฉบับนี้ต้องมีการติดตาม ประเมินผลและปรับปรุงแผน เพื่อประโยชน์ในการบริหารคลื่นความถี่ให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้แผนนี้ต้องผ่านการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนผู้ประกอบกิจการที่ใช้ประโยชน์คลื่นความถี่ และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำแผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่ และแผนนี้ ต้องคำนึงถึงการใช้งานด้านความมั่นคงของรัฐตามความจำเป็น

แผนความถี่วิทยุรายการกิจการ อันได้แก่ แผนความถี่วิทยุกิจการกระจายเสียงทั้งระบบ เอฟ.เอ็ม. และเอ.เอ็ม. และแผนความถี่วิทยุกิจการโทรทัศน์ภาคพื้นดินระบบดิจิทัลมีการกำหนดเงื่อนไขการใช้คลื่น

⁴¹ มาตรา 4

⁴² ม

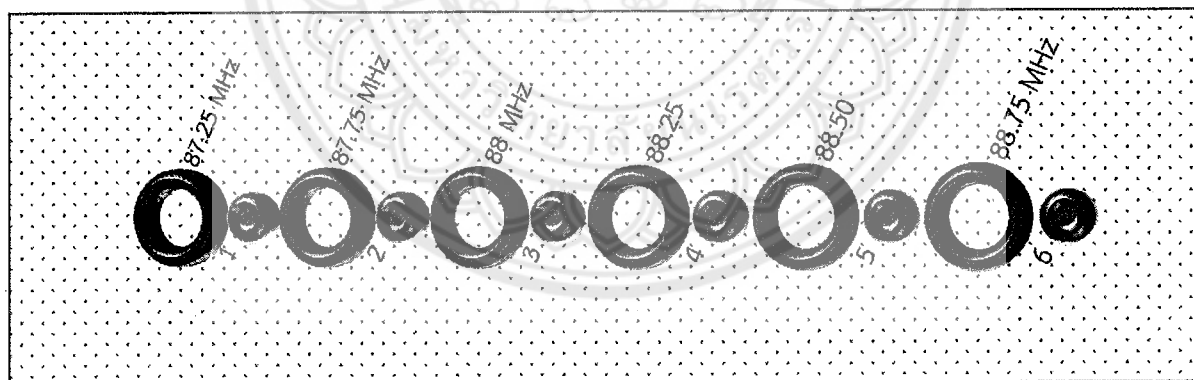
⁴³ ประกาศคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง แผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2560. (2560, 6 กันยายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 134 ตอนพิเศษ 220 ง.

ความถี่ไว้หลายประการ ได้แก่ การใช้คลื่นความถี่ต้องได้รับใบอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่ตามมาตรา 41 แห่ง พรบ.องค์การจัดสรรคลื่นความถี่ฯ พ.ศ.2553 และการใช้คลื่นเพื่อประกอบกิจการกระจายเสียงต้องได้รับ ใบอนุญาตตามพรบ.การประกอบกิจการกระจายเสียงฯ พ.ศ.2551 ตลอดจนเครื่องส่งวิทยุกระจายเสียงต้องมี ลักษณะทางเทคนิคเป็นไปตามประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงฯ ตลอดระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต ข้อสำคัญคือการใช้งานต้องไม่ก่อให้เกิดการรบกวนการใช้คลื่นความถี่ในกิจการวิทยุการบิน และผู้ได้รับ ใบอนุญาตต้องให้ความร่วมมือในการประสานงานความถี่วิทยุบริเวณชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้ง ต้องปฏิบัติตามข้อตกลงในการประสานงานความถี่วิทยุบริเวณชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านที่เกี่ยวข้อง

ก. แผนความถี่วิทยุกิจการกระจายเสียง ระบบ เอฟ.เอ็ม⁴⁴

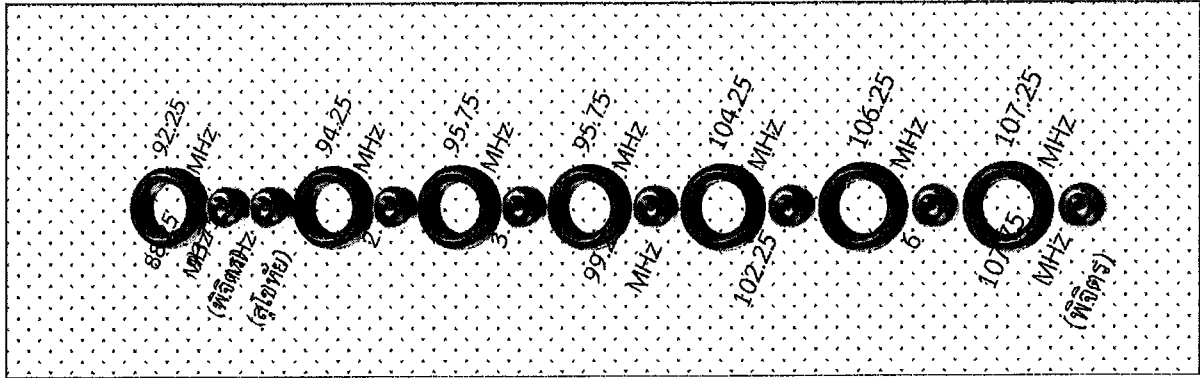
แผนเดิมฉบับปี พ.ศ.2528 ถูกยกเลิกและแทนที่ด้วยแผนความถี่วิทยุฉบับใหม่ปี พ.ศ.2560 เพื่อให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปและป้องกันการรบกวนการใช้คลื่นความถี่ที่ อาจเกิดขึ้นได้ และต้องสอดคล้องกับแผนบริหารความถี่วิทยุแห่งชาติ ทั้งนี้ยังคงคุ้มครองสิทธิเดิมที่ หน่วยงานส่วนราชการต่าง ๆ หรือผู้ได้รับอนุญาต หรือผู้ได้รับสัมปทาน หรือจากสัญญาเดิมที่มีอยู่ก่อนนี้ตาม พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ฉบับเดิม พ.ศ.2551 ให้ยังคงมีสิทธิในการ ประกอบกิจการเดิมและถือครองคลื่นความถี่ได้ตามขอบเขตและสิทธิเดิม

แผนนี้ครอบคลุมการกำหนดช่องความถี่วิทยุและเงื่อนไขการใช้งานความถี่วิทยุสำหรับกิจการ โดยจะอยู่ในช่วงย่านความถี่ 87 – 108 M Hz มีจำนวนทั้งหมด 82 ช่องความถี่วิทยุ โดยให้แต่ละช่องห่าง ระหว่างคลื่นพามีค่า 250 kHz

แผนภาพที่ 6 : แผนผังช่องคลื่นความถี่วิทยุระดับประเทศ

⁴⁴ ประกาศคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง แผนความถี่วิทยุ กิจการกระจายเสียงระบบ เอฟ.เอ็ม. (2560, 17 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 134 ตอนพิเศษ 134 ง.

แผนภาพที่ 7 : แผนผังช่องคลื่นความถี่วิทยุจังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดโดยรอบ

โดยแผนกำหนดให้การยอมรับสัญญาณรบกวนไว้สำหรับช่วงเวลาการรับฟังที่ปราศจากการรบกวนแบบต่อเนื่องร้อยละ 50 ของช่วงเวลาการรับฟัง และสำหรับช่วงเวลาการรับฟังที่ปราศจากการรบกวนแบบโทรโปสเฟียร์ ร้อยละ 90 ของช่วงเวลาการรับฟัง

ข. แผนความถี่วิทยุกิจการกระจายเสียง ระบบ เอ.เอ็ม⁴⁵

แผนฉบับปี พ.ศ.2535 ถูกยกเลิกและแทนที่ด้วยแผนความถี่วิทยุฉบับใหม่ปี พ.ศ.2561 เพื่อให้การใช้คลื่นความถี่เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับมาตรฐานสากล และป้องกันการรบกวนการใช้คลื่นความถี่ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ และต้องสอดคล้องกับแผนบริหารความถี่วิทยุแห่งชาติ ทั้งนี้ยังคงคุ้มครองสิทธิเดิมที่หน่วยงานส่วนราชการต่าง ๆ หรือผู้ได้รับอนุญาต หรือผู้ได้รับสัมปทาน หรือจากสัญญาเดิมที่มีอยู่ก่อนนี้ตามพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ฉบับเดิม พ.ศ.2551 ให้ยังคงมีสิทธิในการประกอบกิจการเดิมและถือครองคลื่นความถี่ได้ตามขอบเขตและสิทธิเดิมจนกว่าครบกำหนดระยะเวลาการคืนคลื่นความถี่ตามที่ กสทช. กำหนด

แผนนี้ครอบคลุมการกำหนดช่องความถี่วิทยุและเงื่อนไขการใช้งานความถี่วิทยุสำหรับกิจการ โดยจะอยู่ในช่วงย่านความถี่ 526.5 – 1606.5 k Hz มีจำนวนทั้งหมด 82 ช่องความถี่วิทยุ โดยให้แต่ละช่องห่างระหว่างคลื่นพหุมีค่า 9 kHz

ค. แผนความถี่วิทยุกิจการโทรทัศน์⁴⁶

ปัจจุบันมีการประกาศใช้แผนความถี่วิทยุสำหรับกิจการโทรทัศน์ภาคพื้นดินในระบบดิจิตอลฉบับ พ.ศ.2562 ซึ่งใช้แทนที่ฉบับเดิมซึ่งเลือกใช้ระบบ Digital Video Broadcasting-Second Generation Terrestrial (DVB-T2) บนย่านความถี่สูงยิ่ง (Ultra High Frequency; UHF) สำหรับสถานีหลักและสถานีเสริม ใช้ย่านความถี่ 470 – 694 M Hz

⁴⁵ ประกาศคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง แผนความถี่วิทยุกิจการกระจายเสียงระบบ เอ.เอ็ม. (2561, 12 พฤศจิกายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 135 ตอนพิเศษ 284 ง.

⁴⁶ ประกาศคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง แผนความถี่วิทยุสำหรับกิจการโทรทัศน์ภาคพื้นดินในระบบดิจิตอล(2562, 25 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 135 ตอนพิเศษ 94 ง.

3.1.2.3 แผนการบริหารสิทธิในการเข้าใช้วงโคจร

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช 2560 ในมาตรา 60 กำหนดให้รัฐต้องรักษาไว้ซึ่งคลื่นความถี่และสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียม และพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560) ในมาตรา 27 (14) กำหนดบทบาทให้คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติหรือ กสทช. อยู่ในฐานะหน่วยงานอำนาจการของรัฐในกิจการสื่อสารระหว่างประเทศกับองค์กรระหว่างประเทศ หรือกับรัฐบาลและหน่วยงานต่างประเทศด้านการบริหารคลื่นความถี่ เพื่อให้เป็นไปตามแผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่ ตารางกำหนดคลื่นความถี่แห่งชาติและแผนแม่บทกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคมที่สอดคล้องกับ ITU และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประกอบกับประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตให้ใช้สิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียม ฉบับ พ.ศ.2563 ในมาตรา 12/1 กำหนดให้สำนักงาน กสทช.ทำหน้าที่ประสานงานการพิจารณาแบ่งสรรสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียมตามแผนหากมีการเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมในเวทีประชุมของ ITU เพื่อให้ประเทศไทยได้มาซึ่งสิทธิตามแผน ดังนั้นการจัดตั้งคณะทำงานและการเตรียมการประชุมเพื่อกำหนดท่าทีของรัฐบาลไทยจึงเป็นสิ่งสำคัญและต้องสอดคล้องกับสภาพตลาดบริการกิจการ BSS ในปัจจุบันและและความต้องการใช้บริการกิจการในอนาคต และประกาศดังกล่าวนี้เน้นย้ำหลักการสำคัญในการบริหารสิทธิในการเข้าใช้วงโคจร GSO และ NGSO ว่าต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับ RR และการแจ้งจดทะเบียนและบันทึกไว้ในทะเบียนความถี่หลักระหว่างประเทศ (Master International Frequency Register; MIFR) ตามที่ ITU กำหนด การอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่ใด ๆ ของหน่วยงานรัฐทั้ง กสทช. และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแก่บริการกิจการดาวเทียมในระบบ NGSO มีหน้าที่ผูกพันตามพันธกรณีระหว่างประเทศให้หลักประกันว่าการอนุญาตให้ใช้ดังกล่าวจะไม่ก่อให้เกิดการรบกวนกันอย่างรุนแรงต่อการใช้งานของบริการกิจการดาวเทียมในระบบวงโคจร GSO เพื่อการส่งและการรับสัญญาณระหว่างสถานีอวกาศและสถานีภาคพื้นดินและต้องดำเนินการแจ้งจดทะเบียนที่เรียกว่า MIFR เพื่อให้การแบ่งสรรนั้นได้รับการรับรองระหว่างประเทศ มีข้อสังเกตที่สำคัญคือ หลักเกณฑ์ที่กล่าวมาข้างต้นจะไม่ใช้บังคับในบางกรณี เช่น การใช้คลื่นความถี่ที่รัฐนั้น ๆ เชื่อมันว่าไม่ก่อให้เกิดการรบกวนกันอย่างรุนแรง หรือการใช้คลื่นความถี่ของรัฐต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับแผนจัดแบ่งทั้งในระดับภูมิภาคและระดับอนุภูมิภาค และไม่ใช้บังคับแก่รัฐที่ไม่มีสมาชิก จึงไม่มีพันธกรณีใด ที่ต้องปฏิบัติตามที่ ITU กำหนด

3.2 กฎหมาย

3.2.1 รัฐธรรมนูญ

แผนภูมิที่ 8 : เปรียบเทียบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2540 พ.ศ.2550 และ พ.ศ.2560 นโยบายของรัฐในประเด็นทรัพยากรคลื่นความถี่และการกำกับการประกอบกิจการ

แนวความคิดในการจัดตั้งองค์กรกำกับดูแลอิสระปรากฏชัดเจนเป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2540 มาตรา 40 และกฎหมายจัดตั้งฉบับปี พ.ศ.2543 ที่เลือกรูปแบบคณะกรรมการร่วม อันประกอบด้วย คณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ หรือที่เรียกโดยย่อว่า “กสช.” ทำหน้าที่กำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ และกำกับการประกอบกิจการโทรคมนาคม หรือที่เรียกโดยย่อว่า “กทช.” ซึ่งต่อมามีการประกาศยกเลิกบังคับใช้รัฐธรรมนูญฯ ฉบับนี้ และแทนที่ด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ พ.ศ.2550 มาตรา 47 กำหนดให้มืองค์กรกำกับดูแลคือคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการวิทยุโทรคมนาคม หรือที่เรียกโดยย่อว่า “กสทช.” (National Broadcasting and Television Commission; NBTC) โดยมีสาระสำคัญว่าให้มีคณะกรรมการเฉพาะด้านเป็นหน่วยย่อยภายในองค์กรแยกต่างหากจากกันเป็นสองชุดทำหน้าที่กำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ หรือที่เรียกโดยย่อว่า “กสช.” และกำกับการประกอบกิจการโทรคมนาคม หรือที่เรียกโดยย่อว่า “กทช.” เพื่อลดปัญหาความลักลั่นจากการอ้างเขตอำนาจในการกำกับดูแลทับซ้อน และกำหนดกฎเกณฑ์ในการแข่งขันที่แตกต่างกันที่อาจเกิดความไม่เสมอภาคในการแข่งขันแต่ยังคงหลักการมอบบริการสาธารณะกิจการโทรคมนาคมให้แก่เอกชนดำเนินการ

กฎหมายจัดตั้งฉบับปี พ.ศ.2553 มีสาระสำคัญว่า ให้มีคณะกรรมการเฉพาะด้านเป็นหน่วยย่อยภายในองค์กรนั้นแยกต่างหากจากกัน ทำหน้าที่กำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ให้มีอำนาจบริหาร อำนาจกึ่งนิติบัญญัติและอำนาจกึ่งตุลาการ แต่ทั้งนี้ กสทช. มีบทบาทหน้าที่จัดสรรและกำกับการทั้งที่ไม่ใช่เชิงพาณิชย์ และบทบาทกำกับการเชิงพาณิชย์ที่ต้องรู้เท่าทันตลาดการแข่งขันกิจการโทรคมนาคมและความต้องการของผู้ใช้ เพื่อออกกฎเกณฑ์ที่ยืดหยุ่นและการออกใบอนุญาตให้ใช้ที่ทันต่อพลวัตทางเทคโนโลยีและความต้องการของผู้ใช้ตามกลไกตลาดเสรีและเป็นธรรม

ในประเด็นนี้มีความเห็นของผู้เชี่ยวชาญว่า “หลักนิติธรรมในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2550” หมายความว่ารวมถึง หลักนิติธรรมทั้งในเชิงกระบวนการและเชิงเนื้อหา โดยเห็นปรากฏชัดจากมาตรา 3 วรรคแรก บัญญัติไว้ว่า “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุข ทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ” จึงเป็นที่แน่นอนว่า กฎหมายที่จะใช้บังคับจะต้องตราขึ้นโดยชอบหลักนิติธรรมในเชิงกระบวนการ และวรรคสองบัญญัติไว้ว่า “การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม” ซึ่งเมื่อพิจารณากับมาตราเดียวกันในรัฐธรรมนูญฯ ฉบับปัจจุบัน พ.ศ.2560 บัญญัติไว้ว่า “รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรอิสระ และหน่วยงานของรัฐ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม” จึงเป็นที่แน่นอนว่าการตรากฎหมายต้องชอบด้วยหลักนิติธรรมในเชิงเนื้อหาด้วย

กฎหมายจัดตั้งฉบับ พ.ศ.2553 มาตรา 47 ประกอบไปด้วยสองหน่วยงานย่อยภายในองค์กรเดียวกัน โดยแยกอำนาจหน้าที่ออกจากกัน องค์กรหนึ่งเรียกว่า “กสท.” ทำหน้าที่กำกับกิจการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ และอีกองค์กรหนึ่งกำกับกิจการประกอบกิจการโทรคมนาคม ดังนั้นในปัจจุบัน แม้ว่า กสทช. จะเป็นองค์กรอิสระทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ แต่หากเป็นการจัดสรรคลื่นความถี่เพื่อกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ กสทช. จะทำหน้าที่แทน กสทช. ตามมาตรา 35 และมาตรา 38 ดังนั้นการที่ กสท. ได้รับมอบอำนาจตามบทบัญญัติ⁴⁷

จนกระทั่งมีการยกเลิกอีกครั้งและปรับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน พ.ศ.2560 ซึ่งจัดว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่มีการกำหนดนโยบายการจัดสรรคลื่นและแยกบทบาทองค์กรกำกับดูแลออกจากกัน โดยยังคงบังคับใช้กฎหมายจัดตั้งฉบับปี พ.ศ.2553 เดิมแต่มีการแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560 และ พ.ศ.2562 โดยกำหนดให้ “กสทช.” ทำหน้าที่ในการจัดสรรคลื่นความถี่ระดับแบ่งสรร ทั้งเพื่อการใช้สำหรับกิจการพาณิชย์ (Commercial Use) และสำหรับกิจการของรัฐ (State Use) และดำเนินการจัดทำแผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่ด้วยเหตุผลที่ว่าอำนาจในการกำหนด “นโยบาย” ระดับชาติ เป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐบาลซึ่งเป็นที่มีความชอบธรรม (Legitimacy) จากการมีที่มาจากประชาชนจึงตัดออกจากหน่วยงานกำกับดูแล รัฐธรรมนูญฯ ยังกำหนดเพิ่มเติมหน้าที่ในประเด็น “การใช้สิทธิในวงโคจรดาวเทียม” ที่ถือเป็นสมบัติของชาติและรัฐต้องรักษาไว้เพื่อประโยชน์ประเทศชาติและประชาชน ซึ่งกฎหมายจัดตั้งฉบับปี พ.ศ.2553 (ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2562) กำหนดให้ “สิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียม” หมายความว่า สิทธิที่ประเทศไทยหรือหน่วยงานของรัฐได้รับหรือมีอยู่ในการส่งดาวเทียมเข้าสู่วงโคจรตามข้อบังคับวิทยุของสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ

⁴⁷ สุทธิพล ทวีชัยการ, หลักสูตร “หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 2, เอกสารวิชาการส่วนบุคคล : ปัญหาความสอดคล้องกับหลักนิติธรรมกรณีกฎหมายในการกำกับดูแลกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม”, หน้า 5

พระราชบัญญัติองค์การจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง กิจการวิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ.2553

- มาตรา 27 บัญญัติว่า
ให้ กสทช. มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้
- (1) จัดทำแผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่ ตารางกำหนดคลื่นความถี่แห่งชาติ แผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ แผนแม่บทกิจการโทรคมนาคม แผนความถี่วิทยุและแผนเลขหมายโทรคมนาคม
- ฯลฯ

พระราชบัญญัติองค์การจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง กิจการวิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่) พ.ศ.2560

- มาตรา 27 บัญญัติว่า
ให้ กสทช. มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้
- (1) จัดทำแผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่ ตารางกำหนดคลื่นความถี่แห่งชาติ แผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ แผนแม่บทกิจการโทรคมนาคม แผนความถี่วิทยุและแผนเลขหมายโทรคมนาคม และดำเนินการให้เป็นไปตามแผนดังกล่าว แต่แผนดังกล่าวต้องสอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
- ฯลฯ

แผนภาพที่ 9 : อำนาจหน้าที่ของ กสทช. ในการจัดทำแผนแม่บท

จะเห็นได้ว่า กฎหมายจัดตั้งฉบับ ปี พ.ศ.2553 (ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2562) กำหนดให้ กสทช. ดำเนินการจัดทำแผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่ ตารางกำหนดคลื่นความถี่ แผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ แผนแม่บทกิจการโทรคมนาคม แผนความถี่วิทยุและแผนเลขหมายโทรคมนาคม ให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมตามมาตรา 27(14) และเพิ่มเติมหน้าที่ในประเด็น “การใช้สิทธิในวงโคจรดาวเทียม” ให้แก่ กสทช. แต่ทำหน้าที่เพียงเป็นหน่วยประสานงานและสนับสนุนกิจการของรัฐเพื่อให้มีดาวเทียมหรือให้ได้มาซึ่งสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียม ซึ่งต้องสอดคล้องกับแผนแม่บทดังกล่าวข้างต้นด้วย จึงเป็นการแยกบทบาทระหว่างหน่วยงานระดับนโยบายออกจากหน่วยงานกำกับดูแลชัดเจนเป็นครั้งแรก

<p>รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550</p> <p>มาตรา 47 บัญญัติว่า</p> <p>คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ</p> <p>ให้มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระองค์กรหนึ่งทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>การดำเนินการตามวรรคสองต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษาวัดธรรม ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะอื่น และการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม รวมทั้งต้องจัดในภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการสื่อสารมวลชนสาธารณะ</p> <p>การกำกับดูแลการประกอบกิจการตามวรรคสองต้องไม่มีมาตรการเพื่อป้องกันมิให้การควบคุม การครอบงำหรือผูกขาด หรือการครอบงำระหว่างสื่อมวลชนด้วยกันเองหรือโดยบุคคลอื่นใด จึงจะมีผลเป็นกีดขวางเสรีภาพในการรับข้อมูลข่าวสารหรือป้องกันการได้รับข้อมูลข่าวสารที่สละสลวยของประชาชน</p>	<p>รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560</p> <p>มาตรา 60 บัญญัติว่า</p> <p>รัฐต้องรักษาไว้ซึ่งคลื่นความถี่และสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียมอันเป็นสมบัติของชาติ เพื่อใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชน</p> <p>การจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง ไม่ว่าจะใช้เพื่อส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคม หรือเพื่อประโยชน์อื่นใด ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะ รวมตลอดทั้งการให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้ใช้ประโยชน์จากคลื่นความถี่ด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>รัฐต้องจัดให้มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อรับผิดชอบและกำกับการดำเนินการเกี่ยวกับคลื่นความถี่ให้เป็นไปตามวรรคสอง...ป้องกันมิให้คลื่นความถี่รบกวนกัน...ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>
---	--

แผนภาพที่ 8 : เปรียบเทียบนโยบายกฎหมายในการจัดสรรทรัพยากรคลื่นความถี่และองค์กรกำกับดูแลกิจการโทรคมนาคม ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ฉบับ พ.ศ.2550 และ ฉบับ พ.ศ.2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช 2560 ในมาตรา 60 กำหนดให้รัฐต้องรักษาไว้ซึ่งคลื่นความถี่และสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียม และพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560) ในมาตรา 27 (14) กำหนดบทบาทให้คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติหรือ กสทช. อยู่ในฐานะหน่วยงานอำนาจการของรัฐในกิจการสื่อสารระหว่างประเทศกับองค์การระหว่างประเทศ หรือกับรัฐบาลและหน่วยงานต่างประเทศด้านการบริหารคลื่นความถี่ เพื่อให้เป็นไปตามแผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่ ตารางกำหนดคลื่นความถี่แห่งชาติและแผนแม่บทกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคมที่สอดคล้องกับ ITU และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประกอบกับประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตให้ใช้สิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียม ฉบับ พ.ศ.2563 ในมาตรา 12/1 กำหนดให้สำนักงาน กสทช.ทำหน้าที่ประสานงานการพิจารณาแบ่งสรรสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียมตามแผนหากมีการเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมในเวทีประชุมของ ITU เพื่อให้ประเทศไทยได้มาซึ่งสิทธิตามแผน ดังนั้นการจัดตั้งคณะทำงานและการเตรียมการประชุมเพื่อกำหนดท่าทีของรัฐบาลไทยจึงเป็นสิ่งสำคัญและต้องสอดคล้องกับสภาพตลาดบริการกิจการ BSS ในปัจจุบัน และและความต้องการใช้บริการกิจการในอนาคต และประกาศดังกล่าวนี้เน้นย้ำหลักการสำคัญในการบริหารสิทธิในการเข้าใช้วงโคจร GSO และ NGSO ว่าต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับ RR และการแจ้งจดทะเบียนและบันทึกไว้ในทะเบียนความถี่หลักระหว่างประเทศ (Master International Frequency Register; MIFR) ผศ.จินตนา พนมชัยชยวัฒน์ ทุนอุดหนุนการวิจัยงบประมาณแผ่นดินประจำปีงบประมาณ 2562 R2562B011 41

ตามที่ ITU กำหนด การอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่ใด ๆ ของหน่วยงานรัฐทั้ง กสทช. และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแก่บริการกิจการดาวเทียมในระบบ NGSO มีหน้าที่ผูกพันตามพันธกรณีระหว่างประเทศให้หลักประกันว่าการอนุญาตให้ใช้ดังกล่าวจะไม่ก่อให้เกิดการรบกวนกันอย่างรุนแรงต่อการใช้งานของบริการกิจการดาวเทียมในระบบวงโคจร GSO เพื่อการส่งและการรับสัญญาณระหว่างสถานีอวกาศและสถานีภาคพื้นดินและต้องดำเนินการแจ้งจดทะเบียนที่เรียกว่า MIFR เพื่อให้การแบ่งสรรนั้นได้รับการรับรองระหว่างประเทศ มีข้อสังเกตที่สำคัญคือ หลักเกณฑ์ที่กล่าวมาข้างต้นจะไม่ใช้บังคับในบางกรณี เช่น การใช้คลื่นความถี่ที่รัฐนั้น ๆ เชื่อมันว่าไม่ก่อให้เกิดการรบกวนกันอย่างรุนแรง หรือการใช้คลื่นความถี่ของรัฐต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับแผนจัดแบ่งทั้งในระดับภูมิภาคและระดับอนุภูมิภาค และไม่ใช้บังคับแก่รัฐที่มีโซสมาชิก จึงไม่มีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตามที่ ITU กำหนด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช 2560 เป็นอีกหนึ่งฉบับที่ชัดเจนและต่อเนื่องในการเน้นย้ำ “วิทยุระดับท้องถิ่น” หรือที่รู้จักกันดีว่า “วิทยุชุมชน” มาตรา 51 บัญญัติว่า

“เพื่อส่งเสริมให้ภาคประชาชนได้ใช้คลื่นความถี่ตามสัดส่วนที่กำหนดไว้ในมาตรา 49 วรรคหนึ่ง ให้ กสทช. กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการส่งเสริมชุมชนที่มีความพร้อมให้เป็นผู้มีคุณสมบัติในการขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ประเภทบริการชุมชน การหารายได้ และการสนับสนุนผู้ประกอบการบริการชุมชนที่มีคุณภาพ ทั้งนี้ โดยให้รับฟังความคิดเห็นจากประชาชน และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

รายได้ของผู้ประกอบการบริการชุมชนต้องเป็นรายได้จากการบริจาค การอุดหนุนสถานหรือรายได้ทางอื่นซึ่งมิใช่การโฆษณาหรือการประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์

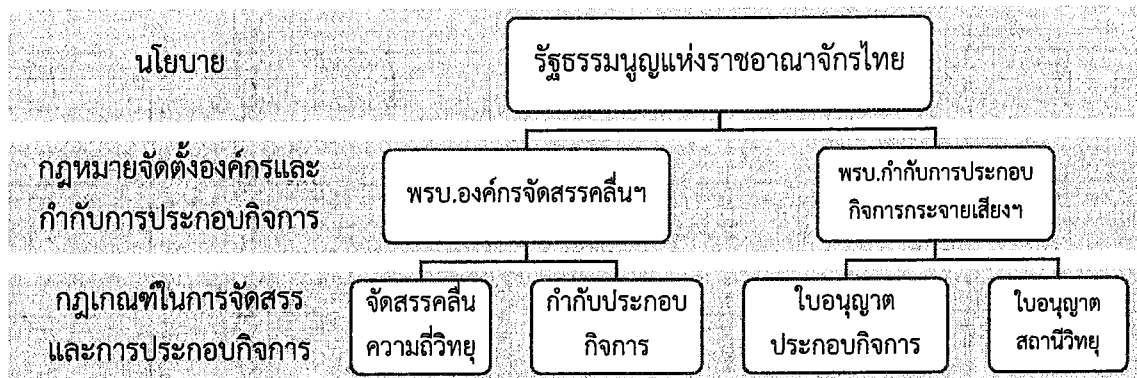
การสนับสนุนผู้ประกอบการบริการชุมชนที่มีคุณภาพต้องเป็นการอุดหนุนการดำเนินการของสถานีมิใช่เป็นการสนับสนุนรายการใดโดยเฉพาะ และมีสัดส่วนไม่เกินกึ่งหนึ่งของรายได้ทั้งหมดของผู้ประกอบการบริการชุมชน รวมทั้งต้องจัดให้มีการประเมินผลคุณภาพการให้บริการและประสิทธิภาพในการใช้จ่ายเงินที่ได้รับการอุดหนุนเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาจัดสรรเงินอุดหนุนในแต่ละคราว”

มาตรา 52 บัญญัติว่า

“ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นในสำนักงาน กสทช. เรียกว่า “กองทุนวิจัยและพัฒนากิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม เพื่อประโยชน์สาธารณะ” โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

(1) ดำเนินการให้ประชาชนได้รับบริการด้านกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม อย่างทั่วถึง ตลอดจนส่งเสริมชุมชนและสนับสนุนผู้ประกอบการบริการชุมชนตามมาตรา 51

3.2.2 พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง

แผนภาพที่ 9 : กรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการจัดสรรคลื่นความถี่และการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์

4. กฎเกณฑ์ในการจัดสรรทรัพยากรคลื่นความถี่วิทยุและสิทธิในการเข้าใช้วงโคจร

การจัดสรรทรัพยากรคลื่นความถี่วิทยุเป็น “อำนาจอธิปไตย” (Sovereignty) ตามกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ แต่ด้วยสภาพธรรมชาติ “การไร้พรมแดน” (Non-Boundary) และป้องกันปัญหาการรบกวนกันอย่างรุนแรงจากการใช้ทรัพยากรคลื่นความถี่วิทยุกระทบต่อการสื่อสารในงานบริการกิจการวิทยุคมนาคม หรือระหว่างบริการกิจการหรือบริการกิจการในแต่ละประเทศ ดังนั้นการจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุจึงต้องผ่านกระบวนการตัดสินใจที่ค่อนข้างสลับซับซ้อน มีผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจหลายฝ่าย และต้องใช้ลักษณะเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ซึ่งต้องทำการวิเคราะห์และกำหนดค่าตัวแปรต่างๆทางวิศวกรรมศาสตร์เกี่ยวกับเงื่อนไขทางเทคนิคในการใช้คลื่นความถี่ การตัดสินใจต้องคำนึงถึงบริบทของสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองตลอดจนสภาพแวดล้อมของการพัฒนาทางเทคโนโลยีบริการโทรคมนาคม จึงมีความสัมพันธ์กับอุปสงค์และอุปทานในการใช้ความถี่วิทยุเป็นสำคัญ ในขณะที่ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีวิทยุคมนาคมได้ก่อให้เกิดบริการโทรคมนาคมใหม่ๆ ที่ทันสมัย ก่อให้เกิดอุปสงค์ของการใช้ทรัพยากรคลื่นความถี่วิทยุสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว กิจการโทรคมนาคมที่แตกต่างกันจึงมีความจำเป็นต้องใช้คลื่นความถี่วิทยุร่วมกันและเพื่อตอบสนองอุปสงค์ของการใช้คลื่นความถี่วิทยุที่สูงขึ้น การเลือกใช้เทคโนโลยีที่ก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพมากขึ้นจึงสำคัญควบคู่กันไป ด้วยเหตุนี้หลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่สำคัญ อันได้แก่ นโยบาย กฎระเบียบของรัฐ แผนแม่บท บริหารความถี่ ตารางกำหนดความถี่แห่งชาติ ตลอดจนกฎเกณฑ์การใช้คลื่นความถี่วิทยุจึงมีความสำคัญ

4.1 โครงสร้างและบทบาทของสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศกับการจัดสรรทรัพยากรคลื่นความถี่วิทยุ

สหภาพโทรคมนาคม (International Telecommunication Union ; ITU) ก่อตั้งขึ้นโดยกรมสาร
สองฉบับ ได้แก่ ธรรมนูญว่าด้วยสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ (Constitution of International
Telecommunication Union ; CS) และอนุสัญญาว่าด้วยสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ
(Convention of International Telecommunication Union ; CV) ที่ผูกพันประเทศไทยที่ในฐานะ
ประเทศสมาชิก ITU นับตั้งแต่ปี ค.ศ.1882 และยังมีระเบียบบริหาร (Administrative Regulation) อัน
ประกอบด้วยกฎระเบียบด้านโทรคมนาคมระหว่างประเทศ (International Telecommunication
Regulation) และโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อบังคับวิทยุ (Radio Regulation ; RR) ที่ผูกพันประเทศไทยเช่นกัน
RR จัดเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรคลื่นความถี่เพื่อใช้ในบริการดาวเทียมใน
ระบบวงโคจร โดยกำหนดสิทธิและหน้าที่ให้ประเทศสมาชิกทั้งหลายต้องเคารพหลักเกณฑ์การใช้ทรัพยากรที่
กำหนดไว้ใน RR ทั้งนี้การจัดสรรคลื่นความถี่ให้แก่บริการกิจการวิทยุคมนาคมทั้งหลาย จะปรากฏในตาราง
จัดสรรคลื่นความถี่วิทยุ (Table of Frequency Allocation) ทั้งนี้มีลำดับการบังคับใช้กฎเกณฑ์ทั้งหมดของ
ITU คือ หากเนื้อหาของกฎเกณฑ์ในอนุสัญญาฯ (CV) ไม่สอดคล้องกับธรรมนูญฯ (CS) หรือระเบียบบริหารให้
ยึดถือ CV เป็นหลักและในกรณีที่ CS ไม่สอดคล้องกับระเบียบบริหารดังเช่น RR ให้ยึดถือตาม CS
นอกจากนั้น องค์การย่อยๆ ของ ITU ต่างมีข้อเสนอแนะ (recommendation) และข้อมติ (resolution) ที่แม้จะ
ไม่มีสภาพบังคับดังเช่น CV, CS และ RR แต่มีผลผูกพันต่อรัฐสมาชิกทั้งหลายในทางปฏิบัติ เพราะในท้ายที่สุด
จะนำไปสู่การปรับปรุงเพิ่มเติมกฎเกณฑ์ต่างๆ ต่อไป

ทั้งนี้ โครงสร้างของ ITU ประกอบด้วยการประชุมผู้มีอำนาจเต็ม (Plenipotentiary Conference)
เป็นองค์กรสูงสุด ที่มีลักษณะเป็นการเจรจาทางการเมือง เสมือนแขนขาของ ITU ประกอบด้วยรัฐสมาชิก
ทั้งหลายที่มีสิทธิเข้าประชุมร่วมกันทุกๆ 4 ปี มีบทบาทหลักในการกำหนดนโยบายของ ITU เพื่อให้บรรลุตาม
เป้าหมายที่กำหนดไว้ในอารัมภบทของธรรมนูญฯ ก่อตั้ง ทั้งนี้ นับจากการปฏิรูปครั้งสำคัญและบังคับใช้กรรม
สารสุดท้ายฉบับปี ค.ศ.1992 ได้มีการแก้ไขและเพิ่มเติมเนื้อหาของธรรมนูญฯ ในการประชุมผู้มีอำนาจเต็ม
(Kyoto, 1994) ที่เรียกกันว่า “PP-94” การประชุมผู้มีอำนาจเต็ม (Minneapolis, 1998) ที่เรียกกันว่า “PP-
98” การประชุมผู้มีอำนาจเต็ม (Marrakesh, 2002) ที่เรียกกันว่า “PP-02” การประชุมผู้มีอำนาจเต็ม
(Antalya, 2006) ที่เรียกกันว่า “PP-06” การประชุมผู้มีอำนาจเต็ม (Guadalajara, 2010) ที่เรียกกันว่า “PP-
10” และการประชุมผู้มีอำนาจเต็ม (Busan, 2014) ที่เรียกกันว่า “PP-14” ซึ่งการประชุมดังกล่าวได้นี้ มีส่วนที่
เกี่ยวข้องกับการจัดสรรคลื่นความถี่เพื่อใช้ในกิจการดาวเทียมทั้งแบบวงโคจรค้างฟ้า (Geostationary Orbit;
GSO) และแบบที่มีวงโคจรค้างฟ้า (Non-Geostationary Orbit; NGSO) ที่มีอิทธิพลต่อการปรับปรุง เพิ่มเติม
กฎเกณฑ์ใน CV และโดยเฉพาะอย่างยิ่งใน CS

อนึ่ง ประเทศไทยเป็นรัฐสมาชิกต้องปฏิบัติตามพันธกรณีที่ให้ไว้ตามหลัก pacta sunt servanda จึง
ผูกพันหน่วยงานของรัฐ ดังนั้น กสทช. และกระทรวงเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล ต้องออกกฎระเบียบให้สถานี
วิทยุคมนาคมทั้งหลายที่ให้บริการวิทยุคมนาคมระหว่างประเทศที่อาจก่อให้เกิดการรบกวนกันอย่างรุนแรง
(Harmful Interference) ต้องดำเนินการตามขั้นตอนและสอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งธรรมนูญฯ ข้างต้น แต่
ผศ.จินตนา พนมชัยวัฒน์ ทนอดหนุนการวิจัยงบประมาณแผ่นดินประจำปีงบประมาณ 2562 R2562B011 44

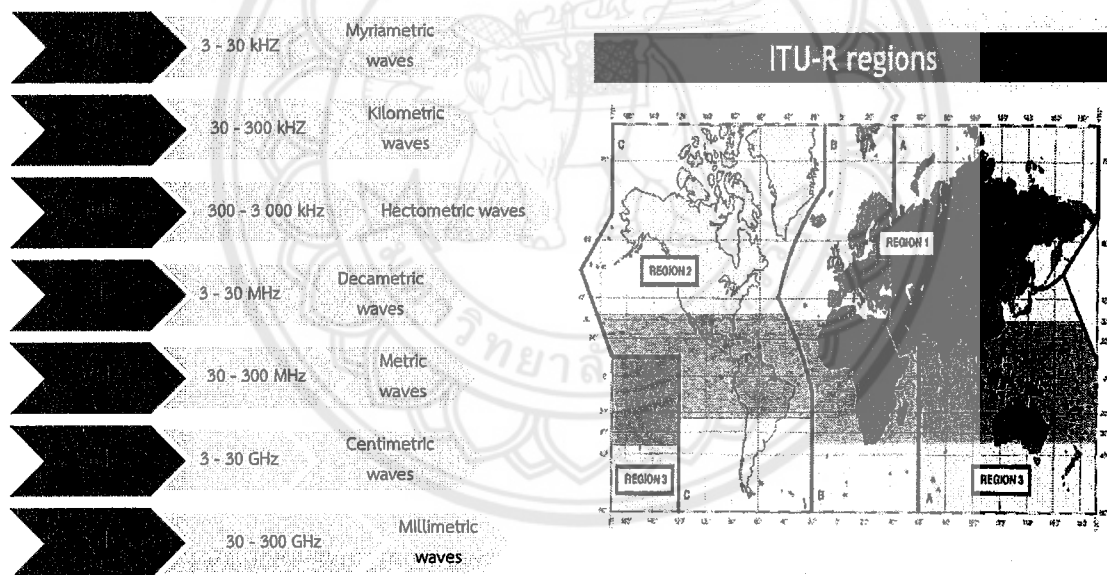
ทั้งนี้ประเทศไทยยังคงรักษาเสรีภาพทั้งหมดของตนในเรื่องเกี่ยวกับการติดตั้งวิทยุคมนาคมด้านการทหาร ทั้งนี้เป็นไปตามข้อ 6 แห่งธรรมนูญฯ และประเทศไทยยังสงวนสิทธิที่จะตัดสัญญา หรือระงับสัญญาอันสิ้นความถี่ใดที่กระทบต่อกฎหมายไทย หรืออาจเป็นอันตรายต่อความมั่นคงหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประเทศ

การทำงานของ ITU โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคการวิทยุคมนาคม (Radiocommunication Sector) จะมีบทบาทสำคัญในการให้หลักประกันแก่บริการวิทยุคมนาคมทั้งหลาย และการใช้คลื่นความถี่สำหรับบริการกิจการดาวเทียมในวงโคจรดาวเทียมค้างฟ้าและดาวเทียมในวงโคจรอื่นๆว่าจะใช้คลื่นความถี่วิทยุอย่างสมเหตุสมผล เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล โดยใช้กลไกต่างๆ โดยเฉพาะการประชุมวิทยุคมนาคมระดับโลก (World Radiocommunication Conference ; WRC) ซึ่งจะจัดขึ้นทุกๆ 2-4 ปี นอกจากนั้นยังมีการประชุมวิทยุคมนาคมระดับภูมิภาค (Regional Radiocommunication Conferences; RRC) ซึ่งผลของการประชุม WRC และ RRC มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการปรับปรุง เพิ่มเติมกฎเกณฑ์ใน RR ซึ่งผลจากที่ประชุม WRC จะเรียกกันว่า “กรรมสารสุดท้าย” (Final Acts) ท้ายที่สุดจะถูกนำไปผนวกเข้ากับ RR และผูกพันรัฐสมาชิกในฐานะ “สนธิสัญญา”

โดยที่ประชุม WRC จะแต่งตั้งผู้อำนวยการและกรรมการในคณะกรรมการข้อบังคับวิทยุ (Radio Regulations Board ; RRB) ซึ่งเป็นคณะกรรมการที่แม้ไม่มีอำนาจตุลาการ แต่มีอำนาจกึ่งตุลาการ (quasi-judicial) ประกอบด้วยผู้แทนจากทั้ง 5 ภูมิภาคที่มีประสบการณ์และผ่านอบรมทางด้านเทคนิค RRB จะทำหน้าที่ตีความข้อบังคับ RR และคำตัดสินของ RRB มีอิทธิพลต่อการปรับหรือเพิ่มเติมข้อบังคับ RR ในครั้งต่อไป นอกจากนั้นยังมีสมัชชาวิทยุคมนาคม (Radiocommunication Assemblies ; RA) กลุ่มศึกษาวิทยุคมนาคม (Radiocommunication Study Groups ; RSG) และกลุ่มให้คำปรึกษาวิทยุคมนาคม (Radio-communication Advisory Group) โดยกลุ่มศึกษาวิทยุคมนาคมและสมัชชาวิทยุคมนาคมจะพัฒนาคู่มือรายงานและข้อเสนอแนะในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิทยุคมนาคมที่มีลักษณะป้องกัน (Preventive) เมื่อมีประเด็นการใช้งานวิทยุคมนาคมใหม่ๆ เกิดขึ้น

ITU ทำหน้าที่กำกับดูแลและจัดการเกี่ยวกับกิจการโทรคมนาคมทั้งหมดภายใต้กรรมสารหลักทั้งสองฉบับและระเบียบบริหารดังกล่าวข้างต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุ (Allocation) การใช้คลื่นความถี่สำหรับบริการกิจการดาวเทียมในวงโคจร (Orbit) จัดทำขั้นตอน แผนและมาตรการทางเทคนิคที่จำเป็นในกิจการโทรคมนาคม ทั้งนี้เพื่อให้การใช้คลื่นความถี่เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่ ITU กำหนดทั้งนี้กรรมสารก่อตั้งทั้งสองฉบับของ ITU มีการแก้ไขปรับปรุงเป็นระยะๆ เพื่อให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี โดยเฉพาะในปี ค.ศ.1998 มีการเพิ่มเติมเนื้อหาใน ข้อ 1, 2 (a) ของธรรมนูญว่าด้วยสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ (CS/Art.1, 2(a)) จากการประชุมระดับโลกว่าด้วยวิทยุคมนาคมปี ค.ศ.1998 ที่สะท้อนให้เห็นถึงความสนใจและเพิ่มเติมความว่า “effect allocation of bands of the radio-frequency spectrum, the allotment of radio frequencies and the registration of radio-frequency assignments and, for space services, of any associated orbital position in the geostationary-

satellite orbit or of any associated characteristics of satellites in other orbits, in order to avoid harmful interference between radio stations of different countries” ซึ่งเป็นการเน้นย้ำให้เห็นถึงการจัดสรรคลื่นความถี่ (Allocation) เพิ่มเติมและการจัดแบ่ง (Allotment) คลื่นความถี่วิทยุและจดทะเบียนการใช้คลื่นความถี่ที่ได้รับการแบ่งสรรสำหรับบริการกิจการอวกาศ (Space Service) เพื่อการใช้งานสำหรับการให้บริการพื้นที่ของตำแหน่งวงโคจรที่เกี่ยวข้องในวงโคจรดาวเทียมค้างฟ้าหรือการใช้วงโคจรอื่นๆ ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงการรบกวนที่เป็นอันตรายระหว่างสถานีวิทยุของประเทศต่างๆ และในข้อ 1, 2 (b) ของธรรมนูญฯ ความว่า “coordinate efforts to eliminate harmful interference between radio stations of different countries and to improve the use made of the radio-frequency spectrum for radiocommunication services and of the geostationary-satellite and other satellite orbits” จะเห็นได้ว่า ITU ให้ความสำคัญเพิ่มเติมกับความพยายามในการประสานสถานีวิทยุคมนาคมต่างๆ ที่ใช้ในแต่ละประเทศ เพื่อขจัดสัญญาณรบกวนอย่างรุนแรงที่เป็นอันตรายระหว่างสถานีวิทยุของแต่ละประเทศและปรับปรุงการใช้ประโยชน์จากคลื่นวิทยุความถี่วิทยุสำหรับบริการวิทยุคมนาคมและดาวเทียมในวงโคจรค้างฟ้าและวงโคจรอื่น ๆ

ที่มา : <https://slideslayer.com/slide/14748422/>

แผนภาพที่ 10 : การจัดสรรคลื่นความถี่ (allocation) ให้แก่บริการกิจการโทรคมนาคมต่างๆ ทั้งสามภูมิภาคทั่วโลก

หากพิจารณาบทบาทของ ITU นับจากการประชุมครั้งแรกในปี ค.ศ.1973 (the Administrative Radio Conference) ตลอดจนการประชุมครั้งล่าสุดที่ผ่านมาในการประชุมวิทยุคมนาคมระดับโลก (the World Radiocommunication Conference ; WRC) ในปี ค.ศ.2015 เพื่อร่วมกันกำหนดหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้คลื่นความถี่วิทยุและวงโคจรให้แก่สถานีบริการวิทยุคมนาคมดาวเทียมหลายครั้งด้วยกัน ที่เรียกว่า “การจัดสรรคลื่นความถี่” (Allocation) ซึ่งเป็นกลไกทางกฎหมายในระดับระหว่างประเทศ และจะ

ผศ.จินตนา พนมชัยชยวัฒน์ | ศูนย์วิทยุวิทยุคมนาคม | 2562 | R2562B011 | 46

ปรากฏอยู่ในตารางจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุ ซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานประการหนึ่งของกระบวนการจัดการคลื่นความถี่วิทยุ โดยแต่ละย่านความถี่ที่ได้รับการจัดสรร ต้องมีการจัดช่องความถี่วิทยุหรือย่านความถี่ย่อยลง ที่เรียกว่า กระบวนการจัดแบ่งคลื่นความถี่วิทยุ (Allotment) ซึ่งเกิดจากการประชุมระดับภูมิภาคว่าด้วยวิทยุคมนาคมระหว่างประเทศ (Regional Radio Conference; RRC) โดยการจัดแบ่งนี้ต้องสอดคล้องกับการจัดสรรที่ WRC กำหนดและการแบ่งสรร (Assignment) แม้จะเป็นกลไกการบริหารคลื่นความถี่ในระดับประเทศขึ้นอยู่กับกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ แต่ต้องสอดคล้องกับตารางจัดสรรคลื่นของ ITU และหลักเกณฑ์ของ ITU ซึ่งทั้งหมดนี้ปรากฏในตารางจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุ (Table of Frequency Allocation) และข้อบังคับวิทยุ (Radio Regulations ; RR) รวมถึงข้อบังคับการประชุม (Rules of Procedure ; ROP) ที่จะถูกปรับปรุงหรือขยายเพิ่มเติมด้วยการประชุม WRC

ในการประชุม WRC ที่เกิดขึ้นทุกๆ สี่ปีและ WRC ในปี 2019 ที่กำลังจะจัดขึ้น มีวาระการประชุมที่เกี่ยวข้องกับกิจการดาวเทียม ทั้งในประเด็นการจัดสรรคลื่นความถี่เพิ่มเติมสำหรับการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงผ่านดาวเทียมบนแพลตฟอร์มที่เคลื่อนไหว เช่น เรือ เครื่องบินหรือรถไฟ หรือ การตั้งค่าเงื่อนไขการปฏิบัติงานของระบบดาวเทียมที่ไม่ใช่ระบบวงโคจร GSO โดยเฉพาะในช่วงคลื่นความถี่ 50/40 GHz หรือการจัดสรรคลื่นความถี่เพิ่มเติมในช่วงคลื่นความถี่ 50/40 GHz สำหรับระบบดาวเทียมในวงโคจรค้างฟ้า เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพิจารณาเรื่องการทำกับกิจการดาวเทียมที่ไม่ใช่ ระบบวงโคจร GSO เพื่อป้องกันการใช้คลื่นความถี่วิทยุเพื่อกิจการอื่นๆ ทั้งหมด

ดังนั้นเวทีการประชุม WRC และ RRC นี้มีความสำคัญต่อการปรับเปลี่ยน เพิ่มหรือย้ายช่องความถี่วิทยุภายใต้การตกลงร่วมกัน เพื่อลดการรบกวนกันของคลื่นความถี่ (Harmful Interference) ตลอดจนการจัดสรรใหม่เพื่อบริการกิจการวิทยุคมนาคมใหม่ที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคสมัย รวมถึงการตั้งข้อสงวนเพื่อรักษาหรือปกป้องผลประโยชน์ของแต่ละรัฐสมาชิกในการประชุมแต่ละครั้ง ซึ่งมีการประชุมทั้งสองเวทีดังกล่าวนี้ทุกๆ 3-4 ปี และทุกครั้งที่มีการประชุมอาจมีการเพิ่มเติมบางประการเพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี โดยจัดทำเป็นเชิงอรรถ (Footnote) ซึ่งมีทั้งเชิงอรรถทั่วไปและเชิงอรรถของแต่ละประเทศ ซึ่งมีผลบังคับใช้ได้และแก้ไขไว้ในตารางจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุ ตามมาตรา 5 แห่งข้อบังคับวิทยุระหว่างประเทศ (Radio Regulation ; RR)⁴⁸

RR จะถูกปรับปรุง เพิ่มเติม แก้ไขหรือยกเลิกการบังคับใช้บางข้อด้วยผลจากการประชุม WRC ในแต่ละครั้ง ซึ่งรัฐสมาชิกทั้งหลายต้องปรับปรุงกฎระเบียบของตนให้สอดคล้องตามไปด้วย ประเทศไทยก็เช่นกัน กฎเกณฑ์ทั้งหลายที่ออกโดย กสทช. หรือกระทรวงฯ ย่อมต้องสอดคล้องกับ RR และมีการปรับปรุงให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การส่งดาวเทียมใดๆ ในช่องวงโคจร NGSO ที่ต้องใช้คลื่นความถี่ เพราะโดยสภาพธรรมชาติของการใช้งานในกิจการดาวเทียมต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับ RR เพื่อป้องกันการรบกวนกันอย่างรุนแรงของคลื่นความถี่วิทยุที่ใช้ในกิจการดาวเทียมทั้งหลาย ด้วยเหตุนี้ การให้บริการกิจการดาวเทียม

⁴⁸ ข้อ 4. ธรรมนูญว่าด้วยสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ (ฉบับแก้ไข พ.ศ.2015)

NGSO ไม่ว่าจะดำเนินการโดยรัฐหรือรัฐมอบให้เอกชนทำ ก็ต้องดำเนินการทั้งตามกฎหมายภายในและกฎหมายระหว่างประเทศควบคู่กันไป

4.2 ข้อบังคับวิทยุกับหลักเกณฑ์ในการจัดสรรทรัพยากรคลื่นความถี่วิทยุและช่องวงโคจร

RR เป็นข้อผูกพันทางกฎหมายระหว่างประเทศที่สำคัญต่อการดำเนินการให้บริการกิจการโทรคมนาคมรวมถึงบริการกิจการผ่านดาวเทียมทั้งหลายด้วย ที่ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับข้อ 1 ของ CS เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่สำคัญดังนี้

- ก. เพื่อเอื้ออำนวยให้รัฐต่างๆ เข้าถึงทรัพยากรคลื่นความถี่และช่องวงโคจรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างเท่าเทียมและมีการใช้ทรัพยากรอย่างสมเหตุสมผล
- ข. เพื่อให้หลักประกันการให้บริการกิจการต่างๆ จะปราศจากการรบกวนกันอย่างรุนแรงและป้องกันการรบกวนกันอย่างรุนแรงในการใช้คลื่นความถี่เพื่อวัตถุประสงค์ด้านความปลอดภัยและภัยต่างๆ
- ค. เพื่อให้คำแนะนำในการป้องกันและหาข้อยุติในกรณีที่มีการรบกวนกันอย่างรุนแรงระหว่างบริการต่างๆ ของแต่ละรัฐ
- ง. เพื่อเอื้ออำนวยให้บริการกิจการวิทยุคมนาคมทั้งหลายดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล
- จ. เพื่อให้มีการกำกับการใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีวิทยุคมนาคมใหม่ (ถ้าจำเป็น)

RR มีการจัดแบ่งบริการวิทยุคมนาคมปรากฏในตารางจัดสรรคลื่นความถี่ (Table of Frequency Allocation) ด้วยการพิจารณาประเด็นต่อไปนี้ประกอบ อันได้แก่

1. ประเภทของการเชื่อมต่อ เช่น ภาคพื้นดินและอวกาศ (พื้นดิน-อวกาศ, อวกาศ-พื้นดิน, อวกาศ-อวกาศ)
2. ประเภทของสถานี เช่น ประจำที่และเคลื่อนที่
3. ประเภทของพื้นที่ให้บริการ เช่น ทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ
4. ประเภทของการใช้งาน เช่น การสื่อสาร การแพร่ภาพและกระจายเสียง การนำทาง พยากรณ์อากาศ วิทยาศาสตร์ ดาราศาสตร์ มาตรฐานเวลา สโมสรเล่น เป็นต้น

ตารางการจัดสรรคลื่นความถี่ที่ได้มีการปรับปรุงล่าสุด ได้จัดสรรให้แก่บริการกิจการดาวเทียมต่างๆ นับตั้งแต่ช่วงคลื่นความถี่ระหว่าง 7 00 KHz – 3 000 GHz โดยมีหลักการสำคัญๆ ในการจัดสรรคลื่นความถี่ดังนี้

- (ก) การจัดสรรคลื่นความถี่เพื่อบริการกิจการค้นคว้าวิจัยอวกาศ (space service) กิจการวิทยุดาราศาสตร์ (กิจการวิทยุดาราศาสตร์) และการสำรวจโลก (กิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียม)

(ข) การจัดลำดับความสำคัญของบริการเป็น 2 ระดับคือ ระดับ primary service จะได้รับปกป้องจากการรบกวนกันอย่างรุนแรง และระดับ secondary basis ที่มีหน้าที่ระมัดระวังไม่ให้เกิดการรบกวนกันอย่างรุนแรงต่อบริการกิจการที่เป็น primary basis ทั้งที่ได้รับจัดสรรแล้วและอาจได้รับจัดสรรทีหลัง และไม่สามารถเรียกร้องการปกป้องการรบกวนกันอย่างรุนแรงจากบริการกิจการที่เป็น primary basis ทั้งที่ได้รับจัดสรรแล้วและอาจได้รับจัดสรรทีหลัง แต่สามารถเรียกร้องการปกป้องการรบกวนกันอย่างรุนแรงจากบริการกิจการที่เป็นระดับเดียวกันได้ที่อาจได้รับจัดสรรทีหลัง

ทั้งนี้มีการจัดสรรให้แก่บริการกิจการดาวเทียมต่างๆ และมีการเพิ่มเติมเรื่องกระบวนการวิธีข้อบังคับบางอย่างเพิ่มเติมสำหรับบริการกิจการบางประเภท เพื่อเป็นการป้องกันการรบกวนกันอย่างรุนแรงในบริการกิจการที่สำคัญและคำนึงถึงหลักการ equitable access และ first-come, first-served ตามข้อมติที่ได้จากการประชุม WRC-92 จนถึง WRC-15 ที่เน้นการกำกับดูแลบริการกิจการดาวเทียม ทั้งในระบบวงโคจร GSO และ NGSO ให้สอดคล้องกับการใช้งานจริงและเทคโนโลยีล่าสุด จึงมีการจัดทำเชิงอรรถ (footnote) เพิ่มเติมรายละเอียดหรือข้อจำกัดหรือข้อสงวนของแต่ละประเทศ

ตารางการจัดสรรคลื่นความถี่ที่ได้มีการปรับปรุงล่าสุด ได้จัดสรรให้แก่บริการกิจการดาวเทียมต่างๆ นับตั้งแต่ช่วงคลื่นความถี่ระหว่าง 7 000 kHz – 3 000 GHz โดยมีหลักการสำคัญๆ ในการจัดสรรคลื่นความถี่ดังนี้

1. การจัดสรรคลื่นความถี่เพื่อบริการกิจการค้นคว้าวิจัยอวกาศ กิจการวิทยุดาราศาสตร์ กิจการเพื่อความปลอดภัยและสาธารณสุข และกิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียม จะได้รับการปกป้องจากการรบกวนจากรบกวนกันอย่างรุนแรงจากกิจการอื่นๆ⁴⁹

2. การจัดลำดับความสำคัญของบริการเป็น 2 ระดับคือ ระดับ primary service จะได้รับปกป้องจากการรบกวนอย่างรุนแรง และระดับ secondary basis ที่มีหน้าที่ระมัดระวังไม่ให้เกิดการรบกวนอย่างรุนแรงต่อบริการกิจการที่เป็น primary basis ทั้งที่ได้รับจัดสรรแล้วและอาจได้รับจัดสรรทีหลัง และไม่สามารถเรียกร้องการปกป้องการรบกวนกันอย่างรุนแรงจากบริการกิจการที่เป็น primary basis ทั้งที่ได้รับจัดสรรแล้วและอาจได้รับจัดสรรทีหลัง แต่สามารถเรียกร้องการปกป้องการรบกวนกันอย่างรุนแรงจากบริการกิจการที่เป็นระดับเดียวกันได้ที่อาจได้รับจัดสรรทีหลัง⁵⁰

ทั้งนี้มีการจัดสรรให้แก่บริการกิจการดาวเทียมต่างๆ และมีการเพิ่มเติมเรื่องกระบวนการวิธีข้อบังคับบางอย่างเพิ่มเติมสำหรับบริการกิจการบางประเภท เพื่อเป็นการป้องกันการรบกวนกันอย่างรุนแรงในบริการกิจการที่สำคัญและคำนึงถึงหลักการ equitable access และ first-come, first-served ตามข้อมติที่ได้จากการประชุม WRC-92 จนถึง WRC-15 ที่เน้นการกำกับดูแลบริการกิจการดาวเทียม ทั้งในระบบวงโคจร GSO

⁴⁹ ข้อ 4 การจัดสรรและการใช้คลื่นความถี่วิทยุ ข้อบังคับวิทยุ (แก้ไขเพิ่มเติม 2016)

⁵⁰ ข้อ 5 การจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุ ข้อบังคับวิทยุ (แก้ไขเพิ่มเติม 2016)

และ NGSO ให้สอดคล้องกับการใช้งานจริงและเทคโนโลยีล่าสุด จึงมีการจัดทำเชิงอรรถ (footnote) เพิ่มเติม รายละเอียดหรือข้อจำกัดหรือข้อสงวนของแต่ละประเทศ ดังสรุปและมีข้อสังเกตสำหรับการใช้งานสำคัญ โดยเน้นที่ภูมิภาค 3 และที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางการจัดสรรคลื่นความถี่ที่ได้มีการปรับปรุงล่าสุดของ RR

ช่วงคลื่นความถี่	ประเภทบริการกิจการ	ข้อสังเกตสำหรับการใช้งาน	
7 000 – 7 450 kHz	บริการกิจการวิทยุสมัครเล่นผ่านดาวเทียม	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service	- ไม่มีเชิงอรรถเพิ่มเติม
13 360 – 18 030 kHz	บริการกิจการวิทยุสมัครเล่นผ่านดาวเทียม	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service	- ไม่มีเชิงอรรถเพิ่มเติม
18 030 – 23 350 kHz	บริการกิจการวิทยุสมัครเล่นผ่านดาวเทียม	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service	- ไม่มีเชิงอรรถเพิ่มเติม
27.5 – 40.98 MHz	บริการกิจการวิทยุสมัครเล่นผ่านดาวเทียม	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service	- ไม่มีเชิงอรรถเพิ่มเติม
75.2–137.175 MHz	กิจการดาวเทียมอตุณิยมวิทยา (อวกาศสูพื้นดิน) กิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม (อวกาศสูพื้นดิน) กิจการค้นคว้าวิจัยอวกาศ (อวกาศสูพื้นดิน)	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service	- ไม่มีเชิงอรรถเพิ่มเติม
		- ประเทศไทยได้ตั้งข้อสงวนไว้ใช้สำหรับกิจการมือถือและประจำที่เป็น primary basis ดังนั้นกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียมจึงเป็น secondary basis (WRC-07) - การแบ่งสรรคลื่นความถี่เพื่อสถานีอวกาศในกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียมนี้อาจต้องระมัดระวังสัญญาณการรบกวนกันอย่างรุนแรงต่อกิจการวิทยุดาราศาสตร์ (WRC-07) - การใช้คลื่นความถี่นี้เพื่อกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียมในช่วง 137.025 - 137.175 MHz จำกัดให้ใช้เฉพาะดาวเทียมในระบบ NGSO (WRC-97) - การใช้คลื่นความถี่นี้เพื่อกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียมในช่วง 137.025 - 137.175 MHz ต้องดำเนินการประสานงานตามข้อบังคับวิทยุ ข้อ 9 (9.11A) (WRC-97)	
137.175 – 148MHz	กิจการดาวเทียมอตุณิยมวิทยา (อวกาศสูพื้นดิน) กิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม (อวกาศสูพื้นดิน)	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service	- ประเทศไทยได้ตั้งข้อสงวนช่วงคลื่นความถี่ 137.825 - 138 MHz ไว้ใช้สำหรับกิจการมือถือและประจำที่เป็น primary basis ดังนั้นกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียมจึงเป็น secondary basis (WRC-07)

ช่วงคลื่น ความถี่	ประเภทบริการกิจการ	ข้อสังเกตสำหรับการใช้งาน	
	กิจการค้นคว้าวิจัยอวกาศ (อวกาศสู่พื้นดิน)	<ul style="list-style-type: none"> - การแบ่งสรรคลื่นความถี่เพื่อสถานีอวกาศในกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียมนี้ต้องระมัดระวังสัญญาณการรบกวนกันอย่างรุนแรงต่อกิจการวิทยุดาราศาสตร์ (WRC-07) - การใช้คลื่นความถี่นี้เพื่อกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียมในช่วง จำกัดให้ใช้เฉพาะดาวเทียมในระบบ NGSO (WRC-97) - การใช้คลื่นความถี่นี้เพื่อกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียมในช่วง 137.825 - 138 MHz ต้องดำเนินการประสานงานตามข้อบังคับวิทยุข้อ 9 (9.11A) (WRC-97) 	
148- 161.9375 MHz	- กิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ)	<ul style="list-style-type: none"> - จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service 	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้คลื่นความถี่ 148 - 149.9 MHz และ 149.9 - 150.05 MHz นี้เพื่อกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียมจำกัดให้ใช้เฉพาะดาวเทียมในระบบ NGSO (WRC-97)
161.9375 - 223 MHz	<ul style="list-style-type: none"> - กิจการเคลื่อนที่เพื่อการเดินเรือผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ) - กิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ) 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ secondary service ยกเว้นภูมิภาคที่ 2 ที่ กิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียมจัดอยู่ในสถานะ primary service - จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค 	- ไม่มีเชิงอรรถเพิ่มเติม
220 - 335.4 MHz	<ul style="list-style-type: none"> - กิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ) - กิจการปฏิบัติการทางอวกาศ (อวกาศสู่พื้นดิน) 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ secondary service 	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้คลื่นความถี่ 267 - 272 MHz เพื่อกิจการปฏิบัติการทางอวกาศ (อวกาศสู่พื้นดิน) และคลื่นความถี่ 312 - 315 MHz เพื่อกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียมนี้ ต้องดำเนินการตามข้อ 9.21 ภายใต้เงื่อนไขที่สถานีกิจการนี้ต้องไม่ก่อให้เกิดการรบกวนกันอย่างรุนแรงต่อการให้กิจการอื่นๆ ที่ให้บริการอยู่เดิมหรือที่มีอยู่แผนจัดแบ่ง (WRC-03) - การใช้งานเพื่อกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียมนี้ถูกนำไปใช้กับดาวเทียมในระบบ NGSO ต้องมีการประสานงานตามข้อบังคับวิทยุ ข้อ 9 (9.11A)

ช่วงคลื่น ความถี่	ประเภทบริการกิจการ	ข้อสังเกตสำหรับการใช้งาน	
335.4 – 410 MHz	กิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม (อวกาศสู่พื้นดิน) กิจการดาวเทียมอดุนิยมวิทยา (อวกาศสู่พื้นดิน) กิจการค้นคว้าวิจัยอวกาศ (อวกาศสู่พื้นดิน) กิจการปฏิบัติการทางอวกาศ (อวกาศสู่พื้นดิน) กิจการสำรวจพิภพผ่าน ดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ)	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค	
		- สถานะ primary service ยกเว้นกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม (อวกาศสู่พื้นดิน) ในช่วงคลื่นความถี่ 387 -390 MHz และกิจการ ปฏิบัติการทางอวกาศ (อวกาศสู่พื้นดิน) ในช่วงคลื่นความถี่ 400.15 - 401 MHz ที่จัดอยู่ในสถานะ secondary service	
410 – 460 MHz	กิจการค้นคว้าวิจัยอวกาศ (อวกาศสู่อวกาศ) กิจการสำรวจพิภพผ่าน ดาวเทียม กิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ)	- การแบ่งสรรคลื่นความถี่เพื่อสถานีอวกาศในกิจการเคลื่อนที่ผ่าน ดาวเทียมในช่วงคลื่นความถี่ 387 -390 MHz นี้ต้องมีระดับระวาง สัญญาณการรบกวนกันอย่างรุนแรงต่อกิจการวิทยุดาราศาสตร์ (WRC- 07)	
		- การใช้คลื่นความถี่ 387 -390 MHz , 399.9 - 400.05 MHz และ 400.15 - 401 MHz นี้เพื่อกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียมจำกัดให้ใช้ เฉพาะดาวเทียมในระบบ NGSO (WRC-97)	
460 – 890 MHz	กิจการดาวเทียมอดุนิยมวิทยา (อวกาศสู่พื้นดิน) กิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ)	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค ยกเว้นกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม (พื้นดิน สู่อวกาศ) ในช่วงคลื่นความถี่ 455 – 456 MHz และ 459 - 460 MHz จัดสรรให้ภูมิภาคที่ 2 เท่านั้น	
		- สถานะ primary service ยกเว้นกิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียม ในช่วงคลื่นความถี่ 432 - 438 MHz ที่จัดอยู่ในสถานะ secondary service	
890 – 1 300 MHz		- การใช้ช่วงคลื่นความถี่ 455 – 456 MHz และ 459 - 460 MHz ที่ จัดสรรให้ภูมิภาคที่ 2 เท่านั้นเพื่อกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียมจำกัด ให้ใช้เฉพาะดาวเทียมในระบบ NGSO (WRC-97)	
		- การใช้คลื่นความถี่นี้เพื่อกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียมในช่วง 455 – 456 MHz ต้องดำเนินการประสานงานตามข้อบังคับวิทยุ ข้อ 9 (9.11A) (WRC-97)	
460 – 890 MHz	กิจการดาวเทียมอดุนิยมวิทยา (อวกาศสู่พื้นดิน) กิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ)	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค	
		- ไม่มีเชิงอรรถเพิ่มเติม	
890 – 1 300 MHz		ยกเว้นกิจการเคลื่อนที่ผ่าน ดาวเทียม เฉพาะภูมิภาคที่ 2 เท่านั้น	
		- สถานะ secondary service	
890 – 1 300 MHz		- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค	
		- สถานะ secondary service	

ช่วงคลื่น ความถี่	ประเภทบริการกิจการ	ข้อสังเกตสำหรับการใช้งาน
	กิจการวิทยุนำทางผ่านดาวเทียม(อวกาศสู่พื้นดิน) และ (อวกาศสู่อวกาศ) กิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียม กิจการค้นคว้าวิจัยอวกาศ	- การใช้ช่วงคลื่นความถี่ 1 164 - 1 300 MHz เพื่อกิจการวิทยุนำทางผ่านดาวเทียมไม่สามารถเรียกร้องสิทธิปกป้องการรบกวนกันอย่างรุนแรงจากกิจการวิทยุนำทางเพื่อการบินได้ - ประเทศไทยจัดสรรให้แก่กิจการวิทยุนำทาง และจำกัดใช้เฉพาะในกิจการนำทางเพื่อการบินเท่านั้น (WRC-12)
1 300 – 1 525 MHz	กิจการวิทยุนำทางผ่านดาวเทียม(พื้นดินสู่อวกาศ) กิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียม กิจการค้นคว้าวิจัยอวกาศ กิจการแพร่ภาพและกระจายเสียงผ่านดาวเทียม กิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม (อวกาศสู่พื้นดิน)	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ secondary service - การใช้คลื่นความถี่ 1 518 MHz - 1 525 MHz เพื่อกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียมนี้ ต้องดำเนินการตามกระบวนการวิธีข้อบังคับประสานงานตามข้อบังคับวิทยุ ข้อ 9 (9.11A) และไม่อาจเรียกร้องการป้องกันการรบกวนกันจากกิจการประจำที่ได้ (WRC-03)
1 525 – 1 610 MHz	กิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม (อวกาศสู่พื้นดิน) กิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียม กิจการวิทยุนำทางผ่านดาวเทียม(อวกาศสู่พื้นดิน) และ(อวกาศสู่พื้นดิน)	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service ยกเว้นกิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียมในช่วงคลื่นความถี่ 1 530 - 1 535 MHz ที่จัดอยู่ในสถานะ secondary service - การใช้ช่วงคลื่นความถี่ 1 525 - 1 559 MHz เพื่อกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียมนี้ ต้องมีการประสานงานตามข้อบังคับวิทยุ ข้อ 9 (9.11A) - ช่วงคลื่นความถี่ 1 525 - 1 535 MHz ในกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียมเป็นไปตามข้อมติที่ 212 และ 225 (WRC-07) - กิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียมช่วงคลื่นความถี่ 1 525 - 1 535 MHz และ 1 535 - 1 559 MHz นี้ให้ลำดับความสำคัญเพื่อกิจการฉุกเฉิน กิจการสาธารณสุขและกิจการด้านความปลอดภัยในระบบสาธารณสุขภัยและความปลอดภัยเพื่อการเดินเรือระดับโลก (GMDSS) - กิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียมช่วงคลื่นความถี่ 1 525 - 1 535 MHz และ 1 535 - 1 559 MHz เพื่อกิจการอื่นๆ จะต้องไม่เป็นเหตุให้เกิดการรบกวนกันในระดับที่ยอมรับ (unacceptable interference) ไม่ได้ต่อระบบ GMDSS และไม่อาจเรียกร้องสิทธิได้รับการปกป้องว่าการรบกวนกันอย่างรุนแรงจากกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียมในระบบ GMDSS

ช่วงคลื่น ความถี่	ประเภทบริการกิจการ	ข้อสังเกตสำหรับการใช้งาน
1 610 – 1 660 MHz	กิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ) กิจการวิทยุตรวจการณ์และ ค้นหาผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ) กิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม (อวกาศสู่พื้นดิน)	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service ยกเว้นกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม (อวกาศสู่พื้นดิน) ในช่วงคลื่นความถี่ 1 613.8 - 1 626.5 MHz สำหรับทุกภูมิภาคและกิจการวิทยุตรวจการณ์และค้นหาผ่านดาวเทียม ในช่วงคลื่นความถี่ 1 610 - 1 610.5 MHz สำหรับภูมิภาคที่ 3 ที่จัดอยู่ในสถานะ secondary service - ช่วงคลื่นความถี่ 1 610 - 1 626.5 MHz ในกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียมและกิจการวิทยุตรวจการณ์และค้นหาผ่านดาวเทียม ต้องมีการประสานงานตามข้อบังคับวิทยุ ข้อ 9 (9.11A) - ช่วงคลื่นความถี่ 1 610 - 1 626.5 MHz ในกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียมและกิจการวิทยุตรวจการณ์และค้นหาผ่านดาวเทียม (สถานีภาคพื้นดิน) จะต้องไม่ก่อให้เกิดเหตุรบกวนกันอย่างรุนแรงต่อกิจการวิทยุนำร่องเพื่อการบิน - ช่วงคลื่นความถี่ 1 610.6 - 1 646.5 MHz ในกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียมและกิจการวิทยุตรวจการณ์และค้นหาผ่านดาวเทียม จะต้องไม่ก่อให้เกิดเหตุรบกวนกันอย่างรุนแรงต่อกิจการวิทยุดาราศาสตร์
1 660 – 1 710 MHz	กิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ) กิจการค้นคว้าวิจัยอวกาศ กิจการดาวเทียมอตุณิยมวิทยา (อวกาศสู่พื้นดิน)	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service - ช่วงคลื่นความถี่ 1 668 - 1 675 MHz ในกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียมเป็นไปตามข้อมติที่ 212 และ 225 (WRC-07) - ช่วงคลื่นความถี่ 1 660 – 1 660.5 MHz และ 1 668 – 1 675 MHz เพื่อกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียมนี้ ต้องมีการประสานงานตามข้อบังคับวิทยุ ข้อ 9 (9.11A) - สถานีภาคพื้นดินของกิจการเคลื่อนที่ช่วงคลื่นความถี่ 1 660 – 1 660.5 MHz ต้องดำเนินการโดยไม่ก่อให้เกิดเหตุรบกวนกันอย่างรุนแรงต่อกิจการวิทยุดาราศาสตร์ (WRC-97) - ช่วงคลื่นความถี่ 1 668.4 - 1 675 MHz ในกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียมเป็นไปตามข้อมติที่ 744 (WRC-07)
1 710 – 2 170 MHz	กิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ) (อวกาศสู่พื้นดิน) กิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ)	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service ยกเว้นกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ) ในช่วงคลื่นความถี่ 1 930 – 1 970 MHz สำหรับภูมิภาคที่ 2 และกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม (อวกาศสู่พื้นดิน) ในช่วงคลื่นความถี่ 2 120 – 2 170 MHz สำหรับภูมิภาคที่ 2 ที่จัดอยู่ในสถานะ secondary service

ช่วงคลื่น ความถี่	ประเภทบริการกิจการ	ข้อสังเกตสำหรับการใช้งาน
	กิจการค้นคว้าวิจัยอวกาศ (พื้นดินสู่อวกาศ)	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้เพื่อกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม ต้องมีการประสานงานตามข้อบังคับวิทยุ ข้อ 9 (9.11A) (WRC-2000) - ช่วงคลื่นความถี่ 1 885 - 2 025 MHz และ 2 110 - 2 000 MHz รัฐร่วมกันปรับใช้เพื่อการสื่อสารโทรคมนาคมระหว่างประเทศ (International Mobile Telecommunication; IMT) ในกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียมเป็นไปตามข้อมติที่ 212 (WRC-15) - รัฐร่วมกันปรับใช้ช่วงคลื่นความถี่นี้เพื่อการสื่อสารโทรคมนาคมระหว่างประเทศ (International Mobile Telecommunication; IMT) ในกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียมเป็นไปตามข้อมติที่ 212 (WRC-15)
2 170 – 2 520 MHz	กิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม (อวกาศสู่พื้นดิน) กิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียม (อวกาศสู่พื้นดิน) กิจการค้นคว้าวิจัยอวกาศ (อวกาศสู่พื้นดิน) กิจการวิทยุตรวจการณ์และค้นหาผ่านดาวเทียม (อวกาศสู่พื้นดิน) กิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม (อวกาศสู่พื้นดิน)	<ul style="list-style-type: none"> - จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service ยกเว้นกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ) ในช่วงคลื่นความถี่ 1 930 – 1 970 MHz สำหรับภูมิภาคที่ 2 และกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม (อวกาศสู่พื้นดิน) ในช่วงคลื่นความถี่ 2 120 – 2 170 MHz สำหรับภูมิภาคที่ 2 ที่จัดอยู่ในสถานะ secondary service - ช่วงคลื่นความถี่ 2 110 - 2 200 MHz รัฐร่วมกันปรับใช้เพื่อการสื่อสารโทรคมนาคมระหว่างประเทศ (International Mobile Telecommunication; IMT) ในกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียมเป็นไปตามข้อมติที่ 212 (WRC-15) - การใช้ช่วงคลื่นความถี่ 2 500 - 2 520 MHz เพื่อกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม(อวกาศสู่พื้นดิน)นี้ ต้องมีการประสานงานตามข้อบังคับวิทยุ ข้อ 9 (9.11A) (WRC-07) - ช่วงคลื่นความถี่ 2 500 - 2 520 MHz เพื่อกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมในภูมิภาคที่ 2 และ 3 ถูกจำกัดใช้เฉพาะระบบภายในประเทศและภูมิภาค ภายใต้ข้อตกลงตามข้อบังคับวิทยุ ข้อ 9 (9.21) (WRC-07)
2 520 – 2 700 MHz	กิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม (อวกาศสู่พื้นดิน) และ (พื้นดินสู่อวกาศ) กิจการแพร่ภาพและกระจายเสียงผ่านดาวเทียม กิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียม	<ul style="list-style-type: none"> - จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service ยกเว้นกิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียม ในช่วงคลื่นความถี่ 2 655 – 2 690 MHz ที่จัดอยู่ในสถานะ secondary service - กิจการแพร่ภาพและกระจายเสียงผ่านดาวเทียมที่ใช้คลื่นความถี่ระหว่าง 2 500 - 2 690 MHz รัฐต่างๆ จะพยายามทุกวิถีทางในการ

ช่วงคลื่น ความถี่	ประเภทบริการกิจการ	ข้อสังเกตสำหรับการใช้งาน
	กิจการค้นคว้าวิจัยอวกาศ	ปกป้องกิจการวิทยุดาราศาสตร์ที่ใช้คลื่นความถี่ระหว่าง 2 690 - 2 700 MHz - กิจการแพร่ภาพและกระจายเสียงผ่านดาวเทียมที่ใช้คลื่นความถี่ระหว่าง 2 520 - 2 670 MHz ที่ได้รับอนุญาตตามกรอบระเบียบภายในของรัฐต่างๆ และระดับภูมิภาค ภายใต้ข้อตกลงตามข้อบังคับวิทยุ ข้อ 9 (9.21) WRC-07 - คลื่นความถี่ระหว่าง 2 520 - 2 535 MHz ภายใต้ข้อตกลงตามข้อบังคับวิทยุ ข้อ 9 (9.21) เพื่อบริการกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม (อวกาศสู่พื้นดิน) ที่ให้บริการจำกัดเฉพาะภายในเขตแดนของรัฐ ทั้งนี้ต้องดำเนินการตามข้อบังคับวิทยุ ข้อ 9 (9.11A) ด้วย (WRC-2000)
2 700- 3 600 MHz	กิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม (อวกาศสู่พื้นดิน) กิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียม	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service ยกเว้นกิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียมในช่วงคลื่นความถี่ 3 100 - 3 300 MHz ที่จัดอยู่ในสถานะ secondary service
3 600 - 4 800 MHz	กิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม (อวกาศสู่พื้นดิน)	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service - การใช้ช่วงคลื่นความถี่ 4 500 - 4 800 MHz เพื่อกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมต้องดำเนินการตามภาคผนวก 30B
4 800 - 5 250 MHz	กิจการเคลื่อนที่เพื่อการบินผ่านดาวเทียม กิจการวิทยุนำทางผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ) และ (อวกาศสู่พื้นดิน) กิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ)	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service - การใช้เพื่อกิจการเคลื่อนที่เพื่อการบินผ่านดาวเทียมนี้ ช่วงคลื่นความถี่ 5 000 - 5 030 MHz , 5 010 - 5 030 MHz และ 5 091 - 5 150 MHz ต้องเป็นไปตามข้อตกลงตามข้อบังคับวิทยุ ข้อ 9 (9.11A) และในช่วงคลื่นความถี่ 5 030 - 5 091 MHz ต้องเป็นไปตามข้อตกลงตามข้อบังคับวิทยุข้อ 9 (9.21) และต้องเป็นไปตามมาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยระบบการบินด้วย (WRC-12) - การใช้แถบคลื่นความถี่ที่จัดสรรเพื่อกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมประจำในช่วงคลื่นความถี่ 5 091 - 5 150 MHz จำกัดเพื่อเป็น feeder link ของดาวเทียมระบบวงโคจร NGSO ในกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียมนี้ ต้องมีการประสานงานกันตามข้อบังคับวิทยุ ข้อ 9 (9.11A) และยิ่งกว่านั้น การประสานจำเป็นอย่างยิ่ง feeder link สำหรับสถานีภาคพื้นดินที่มีขอบเขตพื้นที่ให้บริการในระยะทางน้อยกว่า 450 กิโลเมตรจากสถานีภาคพื้นดินของกิจการวิทยุนำทางเพื่อ

ช่วงคลื่น ความถี่	ประเภทบริการกิจการ	ข้อสังเกตสำหรับการใช้งาน
		การบินเพื่อให้หลักประกันว่าจะไม่ก่อให้เกิดการรบกวนกันอย่างรุนแรงต่อกิจการวิทยุนำทางเพื่อการบิน - การใช้แถบคลื่นความถี่ที่จัดสรรเพื่อกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมประจำในช่วงคลื่นความถี่ 5 150 – 5 250 MHz จำกัดเพื่อเป็น feeder link ของดาวเทียมระบบวงโคจร NGSO ในกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียมนี้ ต้องมีการประสานงานกันตามข้อบังคับวิทยุ ข้อ 9 (9.11A) (WRC-15)
5 250 – 5 570 MHz	กิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียม กิจการค้นคว้าวิจัยอวกาศ	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service - กิจการทั้งสองนี้จะต้องไม่ก่อให้เกิดการรบกวนกันอย่างรุนแรงต่อกิจการวิทยุนำทางเพื่อการบินในช่วงคลื่นความถี่ 5 350 – 5 460 MHz
5 570 – 6 700 MHz	กิจการวิทยุสมัครเล่นผ่านดาวเทียม (อวกาศสู่พื้นดิน) กิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ)	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service ยกเว้นกิจการวิทยุสมัครเล่นผ่านดาวเทียมในช่วงคลื่นความถี่ 5 830 – 5 850 MHz ที่จัดอยู่ในสถานะ secondary service - มีการกำหนดคุณลักษณะทางเทคนิค (WRC-15)
6 700 – 7 250 MHz	กิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ) และ (อวกาศสู่พื้นดิน) กิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ)	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service - กิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมต้องดำเนินการตามภาคผนวก 30B (WRC-2000) - สถานีภาคพื้นดินที่สนับสนุนยานอวกาศในกิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียมนี้ทั้งที่ใช้ระบบวงโคจร NGSO และ GSO ต้องรักษาระยะห่าง 10 – 50 กิโลเมตร ของเขตแดนประเทศเพื่อนบ้านข้างเคียง ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันว่าจะไม่ก่อให้เกิดการรบกวนกันอย่างรุนแรงของการใช้งานดาวเทียมในบริการกิจการนี้ต่อกิจการประจำที่และกิจการเคลื่อนที่ ทั้งที่ใช้อยู่และในอนาคต (WRC-15)
7 250 – 8 500 MHz	กิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม (อวกาศสู่พื้นดิน) และ (พื้นดินสู่อวกาศ) กิจการเคลื่อนที่เพื่อการเดินเรือผ่านดาวเทียม (อวกาศสู่พื้นดิน)	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service - การใช้ช่วงคลื่นความถี่ 7 450 – 7 550 MHz เพื่อกิจการดาวเทียมอุตุนิยมวิทยาจำกัดเฉพาะเพื่อดาวเทียมในระบบวงโคจร GSO เท่านั้น ยกเว้นเฉพาะกรณี NGSO ที่จัดแจ้งก่อน 30 พย.1997 ให้ใช้ได้จนกว่าจะหมดอายุ (WRC-12)

ช่วงคลื่น ความถี่	ประเภทบริการกิจการ	ข้อสังเกตสำหรับการใช้งาน	
	กิจการดาวเทียมอุตุนิยมวิทยา (พื้นดินสู่อวกาศ) กิจการสำรวจพิภพผ่าน ดาวเทียม (อวกาศสู่พื้นดิน) กิจการค้นคว้าวิจัยอวกาศ (อวกาศสู่พื้นดิน)	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้เพื่อกิจการเคลื่อนที่เพื่อการเดินเรือผ่านดาวเทียมจำกัดเฉพาะเพื่อดาวเทียมในระบบวงโคจร GSO เท่านั้น (WRC-15) - การใช้ช่วงคลื่นความถี่ 7 750 – 7 900 MHz เพื่อกิจการดาวเทียมอุตุนิยมวิทยาจำกัดเฉพาะเพื่อดาวเทียมในระบบวงโคจร NGSO เท่านั้น (WRC-12) - การใช้ช่วงคลื่นความถี่ 7 375 – 7 750 MHz สำหรับสถานีภาคพื้นดินในกิจการเคลื่อนที่เพื่อการเดินเรือผ่านดาวเทียม ไม่สามารถเรียกร้องการปกป้องจากการรบกวนกันอย่างรุนแรงจากกิจการประจำที่และกิจการเคลื่อนที่ (WRC-15) - การใช้ช่วงคลื่นความถี่ 8 025 – 8 440 MHz เพื่อกิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียม ในภูมิภาคที่ 2 และ 3 ในดาวเทียมระบบวงโคจร GSO มีจำกัดมาตรฐานทางเทคนิค 	
8 500 – 10 000 MHz	กิจการสำรวจพิภพผ่าน ดาวเทียม	<ul style="list-style-type: none"> - จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service 	
10 – 10.7 GHz	กิจการสำรวจพิภพผ่าน ดาวเทียม กิจการวิทยุสมัครเล่นผ่าน ดาวเทียม กิจการค้นคว้าวิจัยอวกาศ	<ul style="list-style-type: none"> - จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service 	- ไม่มีเชิงอรรถเพิ่มเติม
10.7 – 11.7 GHz	กิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม (อวกาศสู่พื้นดิน)	<ul style="list-style-type: none"> - จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service - กิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมในระบบวงโคจร GSO ต้องดำเนินการตามภาคผนวก 30B (WRC-2000) - การใช้ช่วงคลื่นความถี่ 10.7 – 10.95 GHz , 11.2 – 11.45 GHz และ 12.2 – 12.75 GHz ของกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมในระบบวงโคจร NGSO ต้องดำเนินการประสานงานตามข้อบังคับวิทยุ ข้อ 9 (9.12) เพื่อประสานงานกับกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมที่ใช้ระบบวงโคจร NGSO อื่นๆ และกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมในระบบวงโคจร NGSO ไม่มีสิทธิเรียกร้องการป้องกันการรบกวนกันจากกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมในระบบวงโคจร GSO ที่ดำเนินการตาม RR ได้ ทั้งนี้ การให้บริการกิจการในระบบวงโคจร NGSO ต้องดำเนินการโดยไม่ให้เกิดสัญญาณรบกวนใดๆ ในระดับที่ยอมรับไม่ได้ และถ้าหากเกิดขึ้น ต้องดำเนินการจัดการรบกวนกันโดยเร็วที่สุด (WRC-2000) 	

ช่วงคลื่น ความถี่	ประเภทบริการกิจการ	ข้อสังเกตสำหรับการใช้งาน
11.7 – 13.4 GHz	กิจการแพร่ภาพและกระจายเสียงผ่านดาวเทียม	<ul style="list-style-type: none"> - จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service
	กิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม (อวกาศสู่พื้นดิน)	<ul style="list-style-type: none"> - กิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมในระบบวงโคจร GSO ต้องดำเนินการตามภาคผนวก 30B (WRC-2000) - การใช้ช่วงคลื่นความถี่ 10.7 – 10.95 GHz , 11.2 – 11.45 GHz และ 12.2 – 12.75 GHz ของกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมในระบบวงโคจร NGSO ต้องดำเนินการประสานงานตามข้อบังคับวิทยุ ข้อ 9 (9.12) เพื่อประสานงานกับกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมที่ใช้ระบบวงโคจร NGSO อื่นๆ และกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมในระบบวงโคจร NGSO ไม่มีสิทธิเรียกร้องการป้องกันการรบกวนกันจากกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมในระบบวงโคจร GSO ที่ดำเนินการตาม RR ได้ ทั้งนี้ การให้บริการกิจการในระบบวงโคจร NGSO ต้องดำเนินการโดยไม่ให้เกิดสัญญาณรบกวนใดๆ ในระดับที่ยอมรับไม่ได้ และถ้าหากเกิดขึ้น ต้องดำเนินการจัดการรบกวนกันโดยเร็วที่สุด (WRC-2000) - การใช้ช่วงคลื่นความถี่ 11.7 - 12.2 GHz ในกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมในระบบวงโคจร GSO ของภูมิภาคที่ 2 ต้องประสานงานกับสถานีให้บริการภาคพื้นดินของภูมิภาคที่ 1 , 2 และ 3 ตามข้อบังคับวิทยุ ข้อ 9 (9.14) (WRC-03) - การใช้ช่วงคลื่นความถี่ 11.7 - 12.5 GHz ในกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม ของภูมิภาคที่ 1 และ 3 ต้องไม่ก่อให้เกิดการรบกวนกันอย่างรุนแรงต่อสถานีให้บริการกิจการแพร่ภาพและกระจายเสียงตามแผนจัดแบ่งของภูมิภาคที่ 1 และ 3 ที่ดำเนินการตามภาคผนวกที่ 30 (WRC-03)
	กิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียม	การใช้ช่วงคลื่นความถี่ 13.25 - 13.4 GHz เพื่อกิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียมต้องไม่ก่อให้เกิดการรบกวนกันอย่างรุนแรงต่อกิจการวิทยุนำทางเพื่อการบิน (WRC-97)

ช่วงคลื่น ความถี่	ประเภทบริการกิจการ	ข้อสังเกตสำหรับการใช้งาน
13.4 – 14 GHz	<p>กิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียม</p> <p>กิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ) และ (อวกาศสู่พื้นดิน)</p> <p>กิจการกำหนดสัญญาณเวลาและมาตรฐานความถี่ผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ)</p> <p>กิจการค้นคว้าวิจัยอวกาศ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service ยกเว้นกิจการกำหนดสัญญาณเวลาและมาตรฐานความถี่ผ่านดาวเทียมที่จัดอยู่ในสถานะ secondary service - ช่วงคลื่นความถี่ 13.4 – 13.65 GHz สำหรับกิจการค้นคว้าวิจัยอวกาศ จำกัดสถานะ primary service เฉพาะระบบดาวเทียมที่ปฏิบัติการ (อวกาศสู่อวกาศ) เพื่อส่งข้อมูลจากสถานีอวกาศในระบบ GSO ที่เชื่อมโยงสถานีอวกาศในระบบ NGSO ที่ตีพิมพ์ตั้งแต่ 27 พ.ย. 2015 และระบบดาวเทียมที่ใช้ในการส่งข้อมูลระหว่างสถานีอวกาศในระบบ GSO ที่เชื่อมโยงกับสถานีภาคพื้นดิน นอกเหนือจากนี้จัดเป็นสถานะ secondary service (WRC-15) - การใช้ช่วงคลื่นความถี่ 13.75 – 14 GHz ของกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมในระบบวงโคจร NGSO ต้องดำเนินการประสานงานตามข้อบังคับวิทยุ ข้อ 9 (9.12) เพื่อประสานงานกับกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมที่ใช้ระบบวงโคจร NGSO อื่นๆ และกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมในระบบวงโคจร NGSO ไม่มีสิทธิเรียกร้องการปกป้องการรบกวนกันจากกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมในระบบวงโคจร GSO ที่ดำเนินการตาม RR ได้ ทั้งนี้การให้บริการกิจการในระบบวงโคจร NGSO ต้องดำเนินการโดยไม่ให้เกิดสัญญาณรบกวนใดๆ ในระดับที่ยอมรับไม่ได้ และถ้าหากเกิดขึ้น ต้องดำเนินการขจัดการรบกวนกันโดยเร็วที่สุด (WRC-2000) - ช่วงคลื่นความถี่ 13.4 – 13.65 GHz สำหรับกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม (อวกาศสู่พื้นดิน) จำกัดเฉพาะระบบวงโคจร GSO ต้องดำเนินการประสานงานตามข้อบังคับวิทยุ ข้อ 9(9.21) โดยต้องคำนึงถึงระบบดาวเทียมที่ปฏิบัติการ (อวกาศสู่อวกาศ) เพื่อส่งข้อมูลจากสถานีอวกาศในระบบ GSO ที่เชื่อมโยงสถานีอวกาศในระบบ NGSO ที่ตีพิมพ์ตั้งแต่ 27 พ.ย.2015 (WRC-15) - ช่วงคลื่นความถี่ 13.4 – 13.65 GHz เฉพาะระบบดาวเทียมที่สำหรับกิจการค้นคว้าวิจัยอวกาศ (อวกาศสู่พื้นดิน) และ (อวกาศสู่อวกาศ) ไม่สามารถเรียกร้องการปกป้องจากการรบกวนกันอย่างรุนแรงจากกิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียม (WRC-15) - การใช้ช่วงคลื่นความถี่ 13.75 – 14 GHz สำหรับกิจการค้นคว้าวิจัยอวกาศในระบบ GSO ที่ดำเนินการ API ตั้งแต่ก่อน 31 มกราคม 1992 ให้บริการในสถานะเดียวกันกับกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม แต่หลังจากวันดังกล่าว สถานีอวกาศใหม่ของกิจการนี้จัดอยู่ในสถานะ

ช่วงคลื่น ความถี่	ประเภทบริการกิจการ	ข้อสังเกตสำหรับการใช้งาน
		secondary service ทั้งนี้มีการจำกัดมาตรฐานทางเทคนิคของกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม (WRC-03)
14 – 14.5 GHz	กิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ) กิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ) กิจการวิทยุนำทางผ่านดาวเทียม กิจการค้นคว้าวิจัยอวกาศ	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service ยกเว้นกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ) และ กิจการวิทยุนำทางเพื่อการเดินเรือผ่านดาวเทียมที่จัดอยู่ในสถานะ secondary service - การใช้เพื่อกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมในระบบวงโคจร NGSO ต้องดำเนินการประสานงานตามข้อบังคับวิทยุ ข้อ 9 (9.12) เพื่อประสานงานกับกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมที่ใช้ระบบวงโคจร NGSO อื่นๆ และกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมในระบบวงโคจร NGSO ไม่มีสิทธิเรียกร้องการปกป้องการรบกวนกันจากกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมในระบบวงโคจร GSO ที่ดำเนินการตาม RR ได้ ทั้งนี้ การให้บริการกิจการในระบบวงโคจร NGSO ต้องดำเนินการโดยไม่ให้เกิดสัญญาณรบกวนใดๆ ในระดับที่ยอมรับไม่ได้ และถ้าหากเกิดขึ้นต้องดำเนินการขจัดการรบกวนกันโดยเร็วที่สุด (WRC-2000) - การใช้ช่วงคลื่นความถี่ 14 – 14.5 GHz สำหรับเป็น feeder link (ยกเว้นยุโรป) สำหรับกิจการแพร่ภาพและกระจายเสียง ต้องดำเนินการประสานงานกับเครือข่ายอื่นๆ ของกิจการประจำที่ (พื้นดินสู่อวกาศ)
14.5 – 15.4 GHz	กิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ) กิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียม กิจการค้นคว้าวิจัยอวกาศ	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service - การใช้แถบคลื่นความถี่ 14.5 – 14.75 GHz สำหรับสถานีภาคพื้นดินในกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม ต้องเป็นไปตามมาตรฐานทางเทคนิค และต้องมีระยะห่างจากพื้นที่ประเทศข้างเคียงไม่น้อยกว่า 500 กิโลเมตร เว้นแต่จะตกลงกันเป็นอย่างอื่นในประเทศที่มีชายแดนร่วมกัน (WRC-15)
15.4 – 18.4 GHz		- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service

ช่วงคลื่น ความถี่	ประเภทบริการกิจการ	ข้อสังเกตสำหรับการใช้งาน
	<p>กิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ) และ (อวกาศสู่พื้นดิน)</p> <p>กิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียม</p> <p>กิจการค้นคว้าวิจัยอวกาศ</p> <p>กิจการแพร่ภาพและกระจายเสียงผ่านดาวเทียม</p>	<p>- การใช้ช่วงคลื่นความถี่ 17.3 – 18.1 GHz เพื่อกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมในระบบวงโคจร GSO ที่ใช้เป็น feeder link ของกิจการแพร่ภาพและกระจายเสียงผ่านดาวเทียม ต้องดำเนินการประสานงานตามข้อบังคับวิทยุ ข้อ 9 (9.12) เพื่อประสานงานกับกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมที่ใช้ระบบวงโคจร NGSO อื่นๆ และกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมในระบบวงโคจร NGSO ไม่มีสิทธิเรียกร้องการป้องกันการรบกวนกันจากกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมในระบบวงโคจร GSO ที่ดำเนินการตาม RR ได้ ทั้งนี้การให้บริการกิจการในระบบวงโคจร NGSO ต้องดำเนินการโดยไม่ให้เกิดสัญญาณรบกวนใดๆ ในระดับที่ยอมรับไม่ได้ และถ้าหากเกิดขึ้น ต้องดำเนินการจัดการรบกวนกันโดยเร็วที่สุด (WRC-2000)</p> <p>- การใช้ช่วงคลื่นความถี่ 18.1 – 18.4 GHz ในกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม เพื่อที่ใช้เป็น feeder link กิจการแพร่ภาพและกระจายเสียงผ่านดาวเทียมในระบบวงโคจร GSO เท่านั้น (WRC-2000)</p> <p>- การใช้แถบคลื่นความถี่นี้สำหรับกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม ต้องเป็นไปตามมาตรฐานทางเทคนิค (WRC-03)</p>
18.4 – 22 GHz	<p>กิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม (อวกาศสู่พื้นดิน)</p> <p>กิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียม</p> <p>กิจการแพร่ภาพและกระจายเสียงผ่านดาวเทียม</p>	<p>- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค</p> <p>- สถานะ primary service</p> <p>- การใช้แถบคลื่นความถี่นี้สำหรับกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม ต้องเป็นไปตามมาตรฐานทางเทคนิค (WRC-03)</p> <p>- การใช้เพื่อกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมในระบบวงโคจร NGSO ต้องดำเนินการประสานงานตามข้อบังคับวิทยุ ข้อ 9 (9.12) เพื่อประสานงานกับกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมที่ใช้ระบบวงโคจร NGSO อื่นๆ และกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมในระบบวงโคจร NGSO ไม่มีสิทธิเรียกร้องการป้องกันการรบกวนกันจากกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมในระบบวงโคจร GSO ที่ดำเนินการตาม RR ได้ ทั้งนี้การให้บริการกิจการในระบบวงโคจร NGSO ต้องดำเนินการโดยไม่ให้เกิดสัญญาณรบกวนใดๆ ในระดับที่ยอมรับไม่ได้ และถ้าหากเกิดขึ้น ต้องดำเนินการจัดการรบกวนกันโดยเร็วที่สุด (WRC-2000)</p> <p>- การใช้ช่วงคลื่นความถี่ 18.6 – 18.8 GHz ในกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมจำกัดให้เฉพาะระบบ GSO และระบบนั้นต้องมีวงโคจรระยะมากกว่า 20 000 กิโลเมตร (WRC-2000)</p>

ช่วงคลื่น ความถี่	ประเภทบริการกิจการ	ข้อสังเกตสำหรับการใช้งาน
		- การใช้ช่วงคลื่นความถี่ 18.8 – 19.3 GHz เพื่อเครือข่ายกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมทั้งในระบบวงโคจร GSO และ NGSO ต้องดำเนินการประสานงานตามข้อบังคับวิทยุ ข้อ 9 (9.11A) และกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมในระบบวงโคจร NGSO ต้องดำเนินการโดยไม่ให้เกิดสัญญาณรบกวนใดๆ ในระดับที่ยอมรับไม่ได้ต่อกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมในระบบวงโคจร GSO ที่ดำเนินการตามภาคผนวก 4 RR ได้ (WRC-2000)
22 – 24.75 GHz	กิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียม กิจการค้นคว้าวิจัยอวกาศ กิจการวิทยุสมัครเล่นผ่านดาวเทียม กิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ) กิจการระหว่างดาวเทียม	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service ยกเว้นกิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียมในช่วงคลื่นความถี่ 24.05 – 24.25 GHz ที่จัดอยู่ในสถานะ secondary service - การใช้คลื่นความถี่ 24.65 – 24.75 GHz สำหรับกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมในภูมิภาคที่ 3 สถานีภาคพื้นดินต้องเป็นไปตามมาตรฐานทางเทคนิค (WRC-12)
24.75 – 29.9 GHz	กิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ) กิจการระหว่างดาวเทียม กิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียม (อวกาศสู่พื้นดิน) กิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ)	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service - สถานี feeder link ในบริการกิจการแพร่ภาพและกระจายเสียงได้รับสิทธิ์ที่ดีกว่าการใช้ในกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ) การใช้บริการกิจการอื่นๆ ต้องป้องกันและไม่สามารถเรียกร้องการป้องกันการรบกวนกันอย่างรุนแรงต่อบริการกิจการแพร่ภาพและกระจายเสียงที่ดำเนินการโดยเครือข่าย feeder link ทั้งที่มีอยู่ในปัจจุบันและในอนาคต
29.9 – 34.2 GHz	กิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ) กิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ) กิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ) กิจการกำหนดสัญญาณเวลาและมาตรฐานความถี่ผ่านดาวเทียม (อวกาศสู่พื้นดิน)	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service ยกเว้นกิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียมในช่วงคลื่นความถี่ 29.9 – 30 GHz และกิจการกำหนดสัญญาณเวลาและมาตรฐานความถี่ผ่านดาวเทียม (อวกาศสู่พื้นดิน) ที่จัดอยู่ในสถานะ secondary service - การใช้ช่วงคลื่นความถี่ 29.9 – 30 GHz ของกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมในระบบวงโคจร NGSO ต้องดำเนินการประสานงานตามข้อบังคับวิทยุ ข้อ 9 (9.12) เพื่อประสานงานกับกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมที่ใช้ระบบวงโคจร NGSO อื่นๆ และไม่มีสิทธิเรียกร้องการปกป้องการรบกวนกันจากกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมในระบบวงโคจร GSO ที่ดำเนินการตาม RR ได้ ทั้งนี้การให้บริการกิจการระบบวง

ช่วงคลื่น ความถี่	ประเภทบริการกิจการ	ข้อสังเกตสำหรับการใช้งาน
		<p>โคจร NGSO ต้องดำเนินการโดยไม่ให้เกิดสัญญาณรบกวนใดๆ ในระดับที่ยอมรับไม่ได้ และถ้าหากเกิดขึ้น ต้องดำเนินการจัดการรบกวนกันโดยเร็วที่สุด</p> <p>- การใช้แถบคลื่นความถี่นี้สำหรับบริการกิจการประจำที่จำกัดให้ใช้เฉพาะ feeder link ของระบบวงโคจร NGSO ในกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียมทั้งนี้ต้องมีการประสานงานตามข้อบังคับวิทยุ ข้อ 9 (9.11A) (WRC-15)</p>
34.2 – 40 GHz	<p>กิจการค้นคว้าวิจัยอวกาศ</p> <p>กิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียม</p> <p>กิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม (อวกาศสู่พื้นดิน)</p> <p>กิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม (อวกาศสู่พื้นดิน)</p>	<p>- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค</p> <p>- สถานะ primary service ยกเว้นกิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียม ในช่วงคลื่นความถี่ 37.5 – 40 GHz ที่จัดอยู่ในสถานะ secondary service</p>
40 – 47.5 GHz	<p>กิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียม (อวกาศสู่พื้นดิน)</p> <p>กิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ) และ (อวกาศสู่พื้นดิน)</p> <p>กิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม (อวกาศสู่พื้นดิน)</p> <p>กิจการแพร่ภาพและกระจายเสียงผ่านดาวเทียม</p> <p>กิจการวิทยุนำทางผ่านดาวเทียม</p> <p>กิจการวิทยุสมัครเล่นผ่านดาวเทียม</p> <p>กิจการค้นคว้าวิจัยอวกาศ</p>	<p>- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค</p> <p>- สถานะ primary service ยกเว้นกิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียม ในช่วงคลื่นความถี่ 40 – 40.5 GHz กิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม ในช่วงคลื่นความถี่ 40.5 – 41 GHz ในภูมิภาคที่ 2 ที่จัดอยู่ในสถานะ secondary service</p> <p>- การใช้แถบคลื่นความถี่นี้สำหรับบริการกิจการประจำที่จำกัดให้ใช้เฉพาะ feeder link ของระบบวงโคจร NGSO ในกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียมทั้งนี้ต้องมีการประสานงานตามข้อบังคับวิทยุ ข้อ 9 (9.11A) (WRC-15)</p> <p>- การใช้คลื่นความถี่ 42.5 – 43.5 GHz นี้สำหรับสถานีอวกาศในกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียมระบบวงโคจร NGSO และการใช้คลื่นความถี่ 42 – 42.5 GHz นี้สำหรับการให้บริการกิจการการแพร่ภาพและกระจายเสียงผ่านดาวเทียมต้องเป็นไปตามมาตรฐานทางเทคนิค (WRC-15)</p>
47.5 – 51.4 GHz	<p>กิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ) และ (อวกาศสู่พื้นดิน)</p>	<p>- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค</p> <p>- สถานะ primary service ยกเว้นกิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม ในช่วงคลื่นความถี่ 50.4 – 41.4 GHz ที่จัดอยู่ในสถานะ secondary service</p>

ช่วงคลื่น ความถี่	ประเภทบริการกิจการ	ข้อสังเกตสำหรับการใช้งาน
	กิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ) กิจการค้นคว้าวิจัยอวกาศ กิจการสำรวจพิภพผ่าน ดาวเทียม	- การใช้ช่วงคลื่นความถี่ 47.5 – 47.9 GHz , 48.2 - 48.54 GHz และ 49.44 – 50.2 GHz ในกิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม (อวกาศสู่พื้นดิน) เฉพาะในระบบวงโคจร GSO เท่านั้น (WRC-03)
51.4 – 55.78 GHz	กิจการสำรวจพิภพผ่าน ดาวเทียม กิจการระหว่างดาวเทียม กิจการค้นคว้าวิจัยอวกาศ	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service
55.78 – 66 GHz	กิจการสำรวจพิภพผ่าน ดาวเทียม กิจการระหว่างดาวเทียม กิจการค้นคว้าวิจัยอวกาศ	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service
66 – 81 GHz	กิจการวิทยุนำทางผ่าน ดาวเทียม กิจการค้นคว้าวิจัยอวกาศ กิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม (อวกาศสู่พื้นดิน) กิจการแพร่ภาพและกระจาย เสียงผ่านดาวเทียม กิจการวิทยุสมัครเล่นผ่าน ดาวเทียม กิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม (อวกาศสู่พื้นดิน) กิจการระหว่างดาวเทียม	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service ยกเว้นกิจการค้นคว้าวิจัยอวกาศ และกิจการวิทยุสมัครเล่นผ่านดาวเทียมที่จัดอยู่ในสถานะ secondary service
81 –86 GHz	กิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ) กิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ) กิจการค้นคว้าวิจัยอวกาศ	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service ยกเว้นกิจการค้นคว้าวิจัยอวกาศ ที่จัดอยู่ในสถานะ secondary service - การใช้ช่วงคลื่นความถี่ 84 –86 GHz ในกิจการประจำที่ผ่าน ดาวเทียม เฉพาะ feeder link ของบริการกิจการแพร่ภาพและ กระจายเสียงในระบบวงโคจร GSO เท่านั้น (WRC-2000)
86 – 111.8 GHz	กิจการสำรวจพิภพผ่าน ดาวเทียม	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service

ช่วงคลื่น ความถี่	ประเภทบริการกิจการ	ข้อสังเกตสำหรับการใช้งาน
	กิจการวิทยุนำทางผ่านดาวเทียม กิจการค้นคว้าวัดวิทยุอวกาศ	
1 1 1 . 8 - 119.98 GHz	กิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียม กิจการค้นคว้าวัดวิทยุอวกาศ กิจการระหว่างดาวเทียม	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service
1 1 9 . 9 8 - 151.5 GHz	กิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียม กิจการระหว่างดาวเทียม กิจการค้นคว้าวัดวิทยุอวกาศ กิจการวิทยุสมัครเล่นผ่านดาวเทียม	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service ยกเว้นกิจการวิทยุสมัครเล่นผ่านดาวเทียมในช่วงคลื่นความถี่ 136 - 141 GHz ที่จัดอยู่ในสถานะ secondary service
151.5 - 158.5 GHz	กิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียม กิจการค้นคว้าวัดวิทยุอวกาศ	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service
158.5 - 200 GHz	กิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียม กิจการระหว่างดาวเทียม กิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม (อวกาศสู่พื้นดิน) กิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม (อวกาศสู่พื้นดิน) กิจการค้นคว้าวัดวิทยุอวกาศ กิจการวิทยุนำทางผ่านดาวเทียม	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service
200 - 248 GHz	กิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียม กิจการระหว่างดาวเทียม กิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ) และ (อวกาศสู่พื้นดิน) กิจการวิทยุนำทางผ่านดาวเทียม	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service ยกเว้นกิจการวิทยุสมัครเล่นผ่านดาวเทียมที่จัดอยู่ในสถานะ secondary service

ช่วงคลื่น ความถี่	ประเภทบริการกิจการ	ข้อสังเกตสำหรับการใช้งาน
	กิจการวิทยุสมัครเล่นผ่านดาวเทียม กิจการค้นคว้าวิจัยอวกาศ	
243 - 3 000 GHz	กิจการวิทยุสมัครเล่นผ่านดาวเทียม กิจการสำรวจพิภพผ่านดาวเทียม กิจการเคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ) กิจการประจำที่ผ่านดาวเทียม (พื้นดินสู่อวกาศ) กิจการค้นคว้าวิจัยอวกาศ	- จัดสรรให้แก่ทุกภูมิภาค - สถานะ primary service

4.3 กฎหมายไทยที่เกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรคลื่นความถี่

การประกาศบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2540 และฉบับ พ.ศ.2550 ยังนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงแนวความคิดพื้นฐานที่สำคัญว่า “การจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุอันเป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติ (National Resource) เพื่อประโยชน์สาธารณะ (Public Interest)”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540

มาตรา 40 บัญญัติว่า

คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และวิทยุโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ

ให้มืองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และการกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการวิทยุโทรคมนาคม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การดำเนินการตามวรรคสองต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะอื่นรวมทั้งการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550

มาตรา 47 บัญญัติว่า

คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และวิทยุโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ

ให้มืองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระองค์กรหนึ่งทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การดำเนินการตามวรรคสองต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ และการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม รวมทั้งต้องจัดให้มีคณะกรรมการดำเนินการกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม

การกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมเป็นอำนาจของรัฐและต้องจัดให้มีเป็นอิสระจากหน่วยงานอื่นของรัฐและเอกชน

การดำเนินการตามวรรคสองต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ และการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม รวมทั้งต้องจัดให้มีคณะกรรมการดำเนินการกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม

แผนภาพที่ 11 : เปรียบเทียบนโยบายกฎหมายในการจัดสรรทรัพยากรคลื่นความถี่และองค์กรกำกับดูแลกิจการโทรคมนาคมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ฉบับ พ.ศ.2540 และ ฉบับ พ.ศ.2550

การ “จัดสรรคลื่นความถี่” หมายความว่า การอนุญาตให้สถานีวิทยุกระจายเสียง สถานีวิทยุโทรทัศน์ หรือสถานีวิทยุคมนาคมใช้ความถี่วิทยุหรือช่องความถี่วิทยุตามตารางกำหนดคลื่นความถี่หรือแผนความถี่วิทยุ เพื่อใช้งานภายใต้เงื่อนไขที่ กสทช. กำหนด ซึ่งจัดเป็น “การแบ่งสรรคลื่นความถี่วิทยุ (assignment) อันเป็นการจัดการในระดับประเทศที่อยู่ภายใต้อำนาจแห่งกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ จะต้องไม่ขัดหรือแย้งกับ “ตารางการจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุ “ (Table of Frequency Allocation) ที่จัดทำขึ้นโดย ITU จนกระทั่งฉบับปัจจุบัน พ.ศ.2560 ได้แก้ไขเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับความต้องการใช้ทรัพยากรเพื่อกิจการโทรคมนาคมในอนาคต นั่นคือ สิทธิในการใช้วงโคจร (Slot Orbit) และเพิ่มเติมคำนิยามในกฎหมายจัดตั้งฉบับปี พ.ศ.2553 (แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 3 พ.ศ.2562) ว่าหมายถึง สิทธิที่ประเทศไทยหรือหน่วยงานของรัฐที่ได้รับหรือมีอยู่ในการส่งดาวเทียมเข้าสู่วงโคจรตาม RR

5. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์

ผู้ประกอบการเอกชนรายใดที่ต้องการขออนุญาตประกอบกิจการกระจายเสียงก็ดี กิจการโทรทัศน์ก็ดี ต้องยื่นขอรับใบอนุญาตในการใช้คลื่นความถี่ ตามความในมาตรา 41 ซึ่งถือว่าผู้ประกอบการใดที่ได้รับอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่แล้ว ถือว่าได้รับการอนุญาตประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ด้วย และในส่วนของสถานีก็ถือว่าได้รับอนุญาตให้มีและใช้เครื่องวิทยุคมนาคมและตั้งสถานีวิทยุคมนาคมตามกฎหมายว่าด้วยวิทยุคมนาคมด้วย การติดต่อสื่อสารใดๆ ที่ส่งและรับเสียง หรือส่งและรับภาพนิ่งหรือภาพเคลื่อนไหวในลักษณะที่ไม่ถาวรโดยใช้คลื่นแฮตเซียน จัดว่าเป็น “วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์” ตามความหมายในกฎหมายเดิม แม้ จะมีการแก้ไขและเพิ่มเติมคำนิยาม “วิทยุกระจายเสียง” หรือ “วิทยุโทรทัศน์” ในกฎหมายจัดตั้งฉบับปี พ.ศ.2543 ให้หมายถึง การส่งหรือแพร่เสียงหรือทั้งภาพและเสียงที่เน้นเพื่อให้บุคคลทั่วไปรับได้โดยตรง และในเวลาต่อมา กฎหมายฉบับนี้ถูกยกเลิกและแทนที่ด้วยกฎหมายจัดตั้งฉบับปี พ.ศ.2553 ที่ได้เพิ่มเติมคำนิยามเพียงเล็กน้อย แต่ยังไม่มีการให้คำนิยามคำว่า “กระจายเสียง” และ “กระจายโทรทัศน์” คืออะไร ขณะที่พัฒนาการทางเทคโนโลยีสามารถใช้ระบบอื่นที่มีใช้ด้วยคลื่นแฮตเซียนหรือคลื่นความถี่วิทยุเพียงอย่างเดียวในการแพร่ภาพและกระจายเสียงได้ แต่หากผู้ใดมีความประสงค์จะให้บริการกิจการกระจายเสียงกลับมีการให้คำนิยามไว้ในกฎหมายจัดตั้งฉบับปี พ.ศ.2553 ดังนี้

พระราชบัญญัติ วิทยุกระจายเสียงและวิทยุ โทรทัศน์ พ.ศ.2498	กฎหมายจัดตั้ง ฉบับปี พ.ศ.2543	กฎหมายจัดตั้ง ฉบับปี พ.ศ.2553
"วิทยุกระจายเสียง" หมายความว่า การส่งหรือการรับเสียงด้วยคลื่นแอสตร เซียน (มาตรา 4 วรรค 3)	"วิทยุกระจายเสียง" หมายความว่า การส่งหรือแพร่เสียงด้วยคลื่นความถี่ เพื่อให้บุคคลทั่วไปรับได้โดยตรง (มาตรา 4 วรรค 4)	"วิทยุกระจายเสียง" หมายความว่า วิทยุคมนาคมที่ส่งหรือแพร่เสียงเพื่อให้ บุคคลทั่วไปรับได้โดยตรง (มาตรา 4 วรรค 5)
"วิทยุโทรทัศน์" หมายความว่า การส่งหรือการรับภาพนิ่ง หรือ ภาพเคลื่อนไหวในลักษณะไม่ถาวร ด้วยคลื่นแอสตรเซียน (มาตรา 4 วรรค 3)	"วิทยุโทรทัศน์" หมายความว่า การส่ง หรือแพร่ภาพและเสียงด้วยคลื่นความถี่ เพื่อให้บุคคลทั่วไปรับได้โดยตรง (มาตรา 4 วรรค 5)	"วิทยุกระจายเสียง" หมายความว่า วิทยุคมนาคมที่ส่งหรือแพร่เสียงเพื่อให้ บุคคลทั่วไปรับได้โดยตรง (มาตรา 4 วรรค 5)

แผนภาพที่ 12 : นิยามคำว่า "วิทยุกระจายเสียง" และ "วิทยุโทรทัศน์" ตามพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.2498 และกฎหมายจัดตั้งฉบับปี พ.ศ.2543 และ พ.ศ.2553

"กิจการกระจายเสียง" หมายความว่า กิจการวิทยุกระจายเสียงและกิจการกระจายเสียงซึ่งให้บริการส่งข่าวสารสาธารณะหรือรายการไปยังเครื่องรับที่สามารถรับฟังการให้บริการนั้นๆ ได้ ไม่ว่าจะส่งโดยผ่านระบบคลื่นความถี่ ระบบสาย ระบบแสง ระบบแม่เหล็กไฟฟ้า หรือระบบอื่น ระบบใดระบบหนึ่ง หรือหลายระบบรวมกัน หรือกิจการอื่นทำนองเดียวกันที่ กสทช. กำหนดให้เป็นกิจการกระจายเสียง (มาตรา 4 วรรค 7 กฎหมายจัดตั้งฉบับปี พ.ศ.2553) ทั้งนี้การขออนุญาตการประกอบกิจการกระจายเสียง มี 4 ประเภท อันได้แก่ การให้บริการโครงข่าย การให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก การให้บริการการกระจายเสียงหรือโทรทัศน์ และการให้บริการแบบประยุกต์⁵¹ กิจการกระจายเสียงแยกเป็นสองรูปแบบ ได้แก่ กิจการกระจายเสียงที่ไม่ต้องขอรับการจัดสรรคลื่นความถี่ และที่ต้องขอรับการจัดสรรคลื่นความถี่ที่เดิมใช้คำว่า "กิจการวิทยุกระจายเสียง" นั้นเอง ซึ่งปัจจุบันมีผู้ได้รับการจัดสรรคลื่นความถี่ในการดำเนินกิจการวิทยุกระจายเสียงดังนี้

⁵¹ ประกาศคณะกรรมการประกอบกิจการกระจายเสียง โทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง กำหนดลักษณะและประเภทของกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 129 (2555, 20 กรกฎาคม) ตอนพิเศษ 116

ประเภท หน่วยงาน	หน่วยงาน/เอกชน ที่ให้บริการกิจการ กระจายเสียง	คลื่นความถี่ที่ได้รับจัดสรร				
		พื้นที่ กทม.		พื้นที่ภูมิภาค		ทั้งหมด
		AM	FM	AM	FM	
หน่วยงานรัฐ	สำนักพระราชวัง		1			1
	กรมประชาสัมพันธ์	5	6	52	82	145
	กระทรวงกลาโหม	1	1	1		3
	กองบัญชาการกองทัพไทย	1	2	6	5	14
	กองทัพบกไทย	12	12	66	37	127
	กองทัพเรือไทย	1	3	6	11	21
	กองทัพอากาศไทย	3	1	15	17	36
	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	2	1	5	36	44
	กระทรวงการต่างประเทศ	1	-	-	-	1
	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	1	-	-	-	1
	กระทรวงศึกษาธิการ	1	2	-	-	3
	สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา	-	1	-	6	7
	สำนักงาน กสทช.	2	2	4	4	12
	กรมอุตุนิยมวิทยา	1	-	-	5	6
	กรมประมง	-	-	-	3	3
	กรมเจ้าท่า	-	-	-	1	1
	สำนักงาน กทม.	1	-	-	-	1
	สำนักงานรัฐสภา	1	1		14	16
	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	1	-	3	-	4
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	1	-	-	-	1	
หน่วยงาน เอกชน	บริษัท อสมท.จำกัด (มหาชน)	2	7	-	53	62
รวม		37	40	158		

ตารางที่ 2 : ข้อมูลผู้ให้บริการวิทยุกระจายเสียงที่ได้รับการจัดสรรคลื่นความถี่ในประเทศไทย ณ ปี พ.ศ.2560

จะเห็นได้ว่า กิจการวิทยุกระจายเสียงยังคงอยู่ในการครอบครองของหน่วยงานของภาครัฐทั้งสิ้น ถึงแม้จะมีการถือครองและดำเนินกิจการโดยบริษัท อสมท. จำกัด (มหาชน) ก็ตาม แต่มีกระทรวงการคลังเป็นผู้ถือหุ้น 65.80% บริษัทฯ นี้จึงยังคงมีสถานะเป็นรัฐวิสาหกิจประเภทหนึ่งตามกฎหมายนั่นเอง

“กิจการโทรทัศน์” หมายความว่า กิจการวิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรทัศน์ซึ่งให้บริการส่งข่าวสาร สารสนเทศหรือรายการไปยังเครื่องรับที่สามารถรับชมและฟังการให้บริการนั้นๆ ได้ ไม่ว่าจะส่งโดยผ่านระบบ คลื่นความถี่ ระบบสาย ระบบแสง ระบบแม่เหล็กไฟฟ้า หรือระบบอื่น ระบบใดระบบหนึ่ง หรือหลายระบบ รวมกัน หรือกิจการอื่นทำนองเดียวกันที่ กสทช. กำหนดให้เป็นกิจการโทรทัศน์ (มาตรา 4 วรรค 8 กฎหมาย จัดตั้งฉบับปี พ.ศ.2553) กิจการโทรทัศน์จึงแยกเป็นสองรูปแบบ ได้แก่ กิจการโทรทัศน์ที่ไม่ต้องขอรับการ จัดสรรคลื่นความถี่ และที่ต้องขอรับการจัดสรรคลื่นความถี่ที่เดิมใช้คำว่า “กิจการวิทยุโทรทัศน์” นั่นเอง

ทั้งนี้ ผู้ใดประสงค์ประกอบกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ ทั้งที่ใช้คลื่นความถี่และระบบอื่น ระบบใดระบบหนึ่งหรือหลายระบบรวมกัน ต้องได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ.2551 มาตรา 7 วรรค 1 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดประกอบกิจการกระจายเสียงหรือ กิจการโทรทัศน์ต้องได้รับใบอนุญาตจากคณะกรรมการตามความในหมวดนี้” โดยผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบ กิจการโทรทัศน์ จะต้องให้บริการโทรทัศน์ตามผังรายการโดยมีเนื้อหาเดียวกันทุกช่องทางทั้งในระบบ ภาคพื้นดินและระบบผ่านดาวเทียมอย่างต่อเนื่องซึ่งจะต้องไม่มีลักษณะการปิดกั้นช่องทางการให้บริการ ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ทั้งนี้ หากเป็นการให้ “บริการโทรทัศน์ที่เป็นการทั่วไป” หมายความว่า บริการ โทรทัศน์ที่ใช้คลื่นความถี่ที่ผู้ใช้บริการสามารถรับชมได้เป็นการทั่วไป โดยไม่กำหนดเงื่อนไขในการให้บริการ ทั้งหมด ซึ่งจะประกอบด้วยบริการโทรทัศน์ประเภทบริการสาธารณะ บริการโทรทัศน์ประเภทกิจการทางธุรกิจ หรือบริการโทรทัศน์อื่นใดที่ กสทช. กำหนด โดยต้องไม่เรียกเก็บค่าบริการ ค่าตอบแทน ค่าดำเนินการ หรือ ค่าใช้จ่ายอื่นใดจากประชาชนผู้ใช้บริการไม่ได้⁵² จึงแตกต่างจาก “บริการโทรทัศน์แบบบอกรับสมาชิก” หมายความว่า บริการโทรทัศน์ประเภทที่ผู้ใช้บริการประสงค์จะรับบริการดังกล่าวตามเงื่อนไขที่ผู้ให้บริการ กำหนด โดยผู้ให้บริการไม่ประสงค์จะให้บริการเป็นการทั่วไป ซึ่งจะมีค่าบริการหรือไม่ก็ได้ ซึ่งปัจจุบันมีผู้ ให้บริการการให้บริการกระจายเสียงหรือโทรทัศน์ที่ไม่ต้องขอรับการจัดสรรคลื่นความถี่ มีการอนุญาตในการ ประกอบกิจการจำนวน 612 ช่องรายการ ซึ่งออกอากาศผ่านสายเคเบิลจำนวน 122 ช่องรายการ ผ่าน ดาวเทียมจำนวน 389 ช่องรายการ และผ่านระบบ Internet Protocol Television (IPTV) จำนวน 101 ช่อง รายการ⁵³

⁵² ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง โทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การ เผยแพร่กิจการโทรทัศน์ที่ให้บริการเป็นการทั่วไป, *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 129 (2555, 24 กรกฎาคม) ตอนพิเศษ 118 ง., ข้อ 4.

⁵³ จิตสุภา ฤทธิผลสิน, การประเมินผลแผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ฉบับที่ 1, วารสารวิชาการ กสทช. ประจำปี 2561, หน้า 138.

ก) กิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ที่ไม่ใช้คลื่นความถี่

ได้แก่ โทรทัศน์ระบบเคเบิล (Cable TV) และโทรทัศน์ระบบดาวเทียม (Satellite TV) ซึ่งพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ.2551 ไม่ได้กำหนดประเภทของใบอนุญาตไว้ แต่ก็ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลไว้ในส่วนที่ 2 หมวด 1 การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

ทั้งนี้ กิจการโทรทัศน์ที่แพร่ภาพผ่านระบบดาวเทียมถือเป็นกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ที่ไม่ใช้คลื่นความถี่ เนื่องจากกิจการดังกล่าวไม่ต้องขอจัดสรรคลื่นความถี่ ดังนั้นในกรณีที่คนต่างด้าวซึ่งประกอบกิจการดาวเทียมในประเทศไทยมีความประสงค์ที่จะขอรับใบอนุญาตเพื่อประกอบกิจการโทรทัศน์ที่แพร่ภาพผ่านระบบดาวเทียม คนต่างด้าวจะต้องขอใบอนุญาตประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ที่ไม่ใช้คลื่นความถี่

ข) กิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ที่ใช้คลื่นความถี่

สำหรับประเภทของใบอนุญาตการประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ที่ใช้คลื่นความถี่ ซึ่งได้แก่ โทรทัศน์ระบบภาคพื้นดิน (Terrestrial TV) ได้ถูกกำหนดไว้ในส่วนที่ 1 หมวด 1 การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ สามารถแบ่งออกได้ดังนี้

- ใบอนุญาตประกอบกิจการบริการสาธารณะ
- ใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชน
- ใบอนุญาตประกอบกิจการทางธุรกิจ

“ชุมชน” หมายความว่า กลุ่มประชาชนมีพื้นที่อาศัยในแหล่งเดียวกันไม่ว่าจะในเมือง หรือในชนบท และให้หมายความรวมถึงกลุ่มประชาชนที่มีความสนใจร่วมกันและอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน หรือสื่อสารถึงกันได้ โดยมีผลประโยชน์ด้านสังคมและวัฒนธรรมเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันทำกิจกรรมอันชอบด้วยกฎหมายและศีลธรรมร่วมกัน มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการจัดการและการแสดงเจตนาแทนกลุ่มได้

1) ใบอนุญาตประกอบกิจการ

การดำเนินการให้บริการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ประกอบด้วย สิทธิในการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (Broadcasting Right) สิทธิในการใช้คลื่นความถี่วิทยุ (Spectrum Right) และสิทธิในการให้บริการประกอบกิจการ (Operation Right)

แผนภาพที่ 13 : กรอบกฎเกณฑ์ในการอนุญาตเพื่อประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์

ใบอนุญาตประเภทที่ใช้คลื่นความถี่ เพื่อบริการสาธารณะ ในประเภทที่ 1 หมายถึง การให้บริการเพื่อส่งเสริมความรู้ การศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เกษตรกรรม และการเพิ่มพูนทักษะอาชีพ สุขภาพ อนามัย กีฬาหรือส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่วนในประเภทที่ 2 หมายถึง สำหรับกิจการเพื่อความมั่นคงและความปลอดภัยของชาติ และประเภทที่ 3 หมายถึง

“โครงข่าย” หมายความว่า ระบบการเชื่อมโยงของกลุ่มเครื่องส่งหรือถ่ายทอดสัญญาณเสียงหรือภาพ ที่ผู้ประกอบการกระจายเสียงและหรือกิจการโทรทัศน์ใช้ในการส่งข่าวสารสาธารณะหรือรายการจากสถานีไปยังเครื่องรับ ไม่ว่าจะโดยสื่อตัวนำที่เป็นสาย คลื่นความถี่ แสง คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าหรือสื่อตัวนำอื่นใด

“เจ้าของโครงข่าย” หมายความว่า บุคคลที่มีโครงข่ายเป็นของตนเองหรือผู้มีสิทธิในการดำเนินการโครงข่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์หรือไม่ก็ตาม

“สถานี” หมายความว่า สถานที่ที่ใช้สำหรับการส่งข่าวสารสาธารณะหรือรายการของการประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ ไม่ว่าจะเป็นการส่งผ่านโครงข่ายของตนเองหรือของผู้อื่นก็ตาม

ช่วงคลื่นความถี่วิทยุ	ประเภทบริการกิจการ	นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้คลื่นความถี่	ข้อสังเกต
MF Band (ต่ำกว่า 30 MHz)	AM Long Wave (30 – 300 kHz)		
	AM Medium Wave (300 – 3000 kHz)	○ ต้องคืนคลื่นความถี่วิทยุ AM (526.5 kHz – 1606.5 kHz) เมื่อครบกำหนดระยะเวลาการอนุญาตในปี พ.ศ.2565 เพื่อนำไปจัดสรรใหม่ แต่ไม่ปรับปรุงจนถึงปี พ.ศ.2566	
	AM Short Wave (3 MHz – 30 MHz)		
VHF Band (30 – 300 MHz)	TV Analog	○ โทรทัศน์ในระบบแอนะล็อก (47 – 68 MHz)	○ มีการใช้เพื่อกิจการอื่นและกิจการดาวเทียมประจำที่ ○ มีข้อตกลงระหว่างประเทศ ○ สามารถปรับใช้หลักการการใช้ร่วมกันได้ระหว่างกิจการเคลื่อนที่ กิจการประจำที่ กิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ และกิจการวิทยุสมัครเล่น
	FM Radio Band (87 – 108 MHz)	○ ต้องคืนคลื่นความถี่วิทยุ FM (87 – 108 MHz) เมื่อครบกำหนดระยะเวลาการอนุญาตในปี พ.ศ.2565 เพื่อนำไปจัดสรรใหม่ แต่ไม่ปรับปรุงจนถึงปี พ.ศ.2566	
	TV Analog (174 – 230 MHz)	○ โทรทัศน์ในระบบแอนะล็อก (174 – 230 MHz)	
	Broadcasting	○ กิจการกระจายเสียง (190 – 230 MHz)	
UHF Band (300 MHz – 3 GHz)	TV Digital (510 – 790 MHz)		○ เป็นย่านความถี่ที่มีการใช้หนาแน่น มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง ○ ใช้ในกิจการโทรคมนาคมเคลื่อนที่สากล (IMT) ย่าน

			<p>ความถี่ 900 MHz 1800 MHz 2100 MHz</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ มีแนวทางปรับปรุงแผนความถี่วิทยุสำหรับดิจิทัลทีวี 470 – 694 MHz โดยคำนึงถึงสัดส่วนและจำนวนช่องรายการของโทรทัศน์ภาคพื้นดินในระบบดิจิทัลที่เหมาะสมกับสภาพตลาดพฤติกรรมผู้รับชม ○ ยุติการรับส่งสัญญาณกิจการโทรทัศน์ในระบบแอนะล็อก (ภายในปี พ.ศ.2563) ○ มีแนวทางโยกย้ายคลื่นความถี่ดิจิทัลทีวีเดิมและจ่ายเงินค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงการใช้คลื่นความถี่
	<p>TV MCOT (2536 – 2700 MHz)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ บริษัท อ.ส.ม.ท. จำกัด (มหาชน) เป็นผู้ถือครองคลื่นความถี่ ซึ่งมีกำหนดสิ้นสุดอายุ พ.ศ.2565 	<ul style="list-style-type: none"> ○ มีแผนปรับปรุงการใช้คลื่นความถี่แถบนี้ เพื่อให้บริการโทรทัศน์แบบบอกรับสมาชิก โดยใช้เทคโนโลยี Broadband Wireless Access

ตารางที่ 3 : การจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุตามแนวทางแผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่ ฉบับที่ 4 (ฉบับประชาสัมพันธ์)

ทั้งนี้ ใบอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่ดังกล่าวนี้มีอายุ 5 ปีโดยมีผู้ประกอบการกิจการวิทยุกระจายเสียงที่แสดงความประสงค์ทดลองให้บริการจำนวนมาก ใบอนุญาตประเภทกลุ่มธุรกิจ 3,102 ราย ใบอนุญาตเพื่อสาธารณะ 705 รายและใบอนุญาตเพื่อชุมชน 191 ราย

ตลาดวิทยุในประเทศไทยเป็นตลาดที่แตกเป็นตลาดย่อยกว่า 520 สถานี โดยมีทั้งผู้ประกอบการที่เป็นหน่วยงานของรัฐและผู้รับสัมปทานเอกชน อุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดวิทยุในประเทศไทยคือ ระบบสัญญาสัมปทานซึ่งมีอายุสั้นมาก และมีความเสี่ยงสูงเนื่องจากหน่วยงานภาครัฐเจ้าของคลื่นสามารถบอกเลิกสัญญาได้ฝ่ายเดียว นอกจากนี้กระบวนการได้มาซึ่งสัมปทานยังขาดความโปร่งใสและแทบไม่มีมาตรฐานในการคิดค่าสัมปทาน ทำให้เอื้อต่อระบบอุปถัมภ์และการคอร์รัปชัน ตลาดวิทยุเริ่มมีแนวโน้มกระจุกตัวสูงขึ้น และมีแนวโน้มมุ่งไปสู่การเป็นเครือข่ายวิทยุระดับประเทศ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประกอบการที่มีเครือข่ายได้เปรียบในการหาโฆษณาและการลดต้นทุนในการผลิตรายการ ในขณะที่เดียวกันโครงสร้างตลาดวิทยุก็มีการผนวกกับธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่อง โดยเฉพาะธุรกิจเพลงเนื่องจากผู้ผลิตเพลงเข้ามาประมูลคลื่นวิทยุเสียเอง และใช้คลื่นวิทยุเปิดเพลงในค่ายของตน ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการเข้าสู่ตลาดของศิลปินอิสระที่ไม่สังกัดบริษัทสื่อครบวงจรดังกล่าว และยังพบพฤติกรรมกีดกันกำหนดเวลาและมีการโฆษณาแฝง⁵⁴

พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 มาตรา 41 วรรคแรก “ผู้ใดประสงค์จะใช้คลื่นความถี่เพื่อกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ต้องได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้” โดยการอนุญาตต้องให้ใช้วิธีคัดเลือกทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่น โดยให้แยกกันในแต่ละระดับ โดย กสทช. ต้องแจ้งการอนุญาตไปยังคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมทราบอีกด้วย

2) คำตอบแทนใบอนุญาต

ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่และค่าธรรมเนียมใบอนุญาตประกอบกิจการ ต้องชำระเมื่อได้รับใบอนุญาตและต้องชำระเป็นรายปีในอัตราที่เหมาะสมกับประเภทของใบอนุญาต

มาตรา 43 “ใบอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่เพื่อกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์เป็นสิทธิเฉพาะตัวของผู้ได้รับใบอนุญาต จะโอนแก่กันมิได้

ผู้ได้รับใบอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่เพื่อกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ต้องประกอบกิจการด้วยตนเอง จะมอบการบริหารจัดการทั้งหมดหรือบางส่วนหรือยินยอมให้บุคคลอื่นเป็นผู้มีอำนาจประกอบกิจการแทนมิได้ แต่การให้บุคคลอื่นเข้าเวลาดำเนินรายการบางช่วงเวลาอาจกระทำได้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข กสทช. กำหนด”

มาตรา 44 “ผู้ได้รับใบอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่เพื่อกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ผู้ใดมิได้ประกอบกิจการที่ใช้คลื่นความถี่นั้นภายในระยะเวลาที่ กสทช. กำหนดหรือนำคลื่นความถี่ไปใช้ใน

⁵⁴

กิจการนอกวัตถุประสงค์ หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการประกอบกิจการที่ใช้คลื่นความถี่ หรือกระทำการอันมีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดในมาตรา 27(11) และ (17) หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 43 ให้ กสทช. ดำเนินการเพื่อให้มีการแก้ไขให้ถูกต้องหรือมีคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่นั้นทั้งหมดหรือบางส่วน”

มาตรา 49 “ในการกำกับดูแลการประกอบกิจการ ให้ กสทช. จัดให้มีแผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ และแผนแม่บทกิจการโทรคมนาคม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการระยะห้าปี โดยในแผนดังกล่าวต้องสอดคล้องกับแผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่และอย่างน้อยต้องมีแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรมระหว่างผู้ประกอบการแนวทางการอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่และการอนุญาตให้ประกอบกิจการ โดยในส่วนกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ต้องจัดให้ภาคประชาชนได้ใช้คลื่นความถี่เพื่อประโยชน์สาธารณะและไม่แสวงหากำไรในทางธุรกิจในการประกอบกิจการบริการชุมชนไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของคลื่นความถี่ในแต่ละพื้นที่ของการอนุญาตประกอบกิจการ”

มาตรา 51 วรรคแรก “เพื่อส่งเสริมให้ภาคประชาชนได้ใช้คลื่นความถี่ตามสัดส่วนที่กำหนดไว้ในมาตรา 49 วรรคหนึ่ง ให้ กสทช. กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการส่งเสริมชุมชนที่มีความพร้อมให้เป็นผู้มีคุณสมบัติในการขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ประเภทบริการชุมชน การหารายได้ และการสนับสนุนผู้ประกอบการบริการชุมชนที่มีคุณภาพ ทั้งนี้ โดยให้รับฟังความคิดเห็นจากประชาชน และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย”

ประเภท	ค่าคงที่ของการนำไปใช้งาน (Application Constant)	ค่าตอบแทนขั้นต่ำ (Minimum Charge) ความถี่/ปี
วิทยุกระจายเสียง	ข่ายวิทยุ คม นาคม สาธารณะ	50,000
วิทยุโทรทัศน์		100,000
วิทยุโทรทัศน์ระบบบอกรับเป็นสมาชิก		100,000

ตารางที่ 4 : ค่าตอบแทนในการใช้ความถี่วิทยุ ตามตารางแนบท้ายประกาศกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร⁵⁵

กิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (Broadcasting Service) หมายความว่า กิจการวิทยุคมนาคมที่มีวัตถุประสงค์จะส่งสัญญาณเสียงหรือสัญญาณโทรทัศน์ให้สาธารณะรับได้โดยตรง ตามประกาศฉบับนี้ ต้องเสียค่าตอบแทนในการใช้ความถี่วิทยุรายปี หากผู้ใช้ความถี่วิทยุที่ได้รับการจัดสรรความถี่

⁵⁵ ประกาศกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เรื่อง กำหนดให้ผู้ใช้งานความถี่วิทยุต้องเสียค่าตอบแทนในการใช้ความถี่วิทยุ , เล่ม 121 ตอนพิเศษ 40 ง ราชกิจจานุเบกษา (9 เมษายน 2547)

วิทยุ (Frequency Assignment) เพื่อนำความถี่วิทยุไปใช้ในการให้บริการข่ายวิทยุคมนาคมสาธารณะ⁵⁶ หรือ ข่ายวิทยุคมนาคมเฉพาะกิจ⁵⁷ โดยมีข้อยกเว้นไม่ใช้บังคับแก่กรณีต่อไปนี้

1. ผู้ใช้ความถี่วิทยุที่ได้รับการจัดสรรความถี่วิทยุเพื่อใช้งานเป็นการชั่วคราวภายใน กำหนดเวลาไม่เกิน 3 เดือน
2. ผู้ใช้ความถี่วิทยุที่ได้รับการจัดสรรความถี่วิทยุในการทดลองเพื่อการศึกษาวิจัยและพัฒนา เทคโนโลยีทางด้านวิทยุคมนาคม
3. ทบวงการชำนัญพิเศษ (Specialized Agency) ภายใต้องค์การสหประชาชาติ และ สำนักงานคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ
4. สถานเอกอัครราชทูต สถานเอกอัครสมณทูต สถานกงสุลใหญ่และสถานกงสุล ของ ประเทศที่ไม่เรียกเก็บค่าตอบแทนในการใช้ความถี่วิทยุจากหน่วยงานดังกล่าวของประเทศไทย⁵⁸

จากข้อมูลประมาณการแนวโน้มการเข้าถึงการรับชมโทรทัศน์ในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2560 จนถึง พ.ศ. 2563 พบว่า การเข้าถึงการรับชมโทรทัศน์ผ่านโครงข่ายภาคพื้นดิน (Terrestrial TV Household Penetration) มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสม (Compound Average Growth Rate : CAGR) ร้อยละ 7.4 เนื่องจากการย้ายฐานผู้ชมจากระบบแอนะล็อกไปยังระบบดิจิทัล ทำให้ผู้ชมบางส่วนตัดสินใจ รับชมในโทรทัศน์ในระบบอื่นแทน ในส่วนของการรับชมโทรทัศน์ผ่านโครงข่ายเคเบิล (Cable TV Household Penetration) และการรับชมโทรทัศน์ผ่านโครงข่ายดาวเทียม (Satellite TV Household Penetration) มี อัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมร้อยละ 4.6 และร้อยละ 1.0 ตามลำดับ ซึ่งกล่าวได้ว่าตลาดโทรทัศน์กลุ่มนี้ ยังคงมี แนวโน้มเป็นบวกถึงแม้จะมีอัตราการเติบโตไม่สูงมาก ในขณะที่การรับชมโทรทัศน์ผ่านโครงข่าย IPTV และการ รับชมโทรทัศน์แบบ OTT มีแนวโน้มเติบโตสูง อัตราเติบโตเฉลี่ยสะสมที่ร้อยละ 15.4 และ 17.9 ตามลำดับ⁵⁹

⁵⁶ ข้อ 2 วรรค 8 ประกาศกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เรื่อง กำหนดให้ผู้ใช้ความถี่วิทยุต้องเสียค่าตอบแทน ในการใช้ความถี่วิทยุ , เล่ม 121 ตอนพิเศษ 40 ง ราชกิจจานุเบกษา (9 เมษายน 2547)

“ข่ายวิทยุคมนาคมสาธารณะ” หมายความว่า ข่ายสื่อสารวิทยุคมนาคมที่ใช้ความถี่วิทยุเพื่อให้บริการสาธารณะที่ประชาชน ทั่วไปสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกัน

⁵⁷ ข้อ 2 วรรค 9 ประกาศกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เรื่อง กำหนดให้ผู้ใช้ความถี่วิทยุต้องเสียค่าตอบแทน ในการใช้ความถี่วิทยุ , เล่ม 121 ตอนพิเศษ 40 ง ราชกิจจานุเบกษา (9 เมษายน 2547)

“ข่ายวิทยุคมนาคมเฉพาะกิจ” หมายความว่า ข่ายสื่อสารวิทยุคมนาคมที่ใช้ความถี่วิทยุเพื่อบุคคลใดๆ ใช้ประโยชน์ในกิจการ สื่อสารเฉพาะของตนเอง

⁵⁸ ข้อ 3 วรรค 2 ก. ประกาศกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เรื่อง กำหนดให้ผู้ใช้ความถี่วิทยุต้องเสีย ค่าตอบแทนในการใช้ความถี่วิทยุ , เล่ม 121 ตอนพิเศษ 40 ง ราชกิจจานุเบกษา (9 เมษายน 2547)

⁵⁹

บทที่ 4

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

4.1 บทสรุป

แม้การปฏิรูปประเทศด้านสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ จัดเป็นหนึ่งในสิบเอ็ดด้านการปฏิรูปประเทศที่ต้องสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนปฏิรูปด้านนี้ได้มีการประกาศใช้ตามพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ.2560 ซึ่งแผนดังกล่าวนี้ผูกพัน กสทช. ในการจัดทำแผนบริหารคลื่นความถี่ แผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ แผนบริหารสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรที่ต้องสอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลและสอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นอกจากนี้แผนทั้งหลายข้างต้นยังต้องสอดคล้องกับนโยบายคณะรัฐมนตรีที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา ดังปรากฏในประเด็นที่ 5.7.1 รักษาคลื่นความถี่และสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียมอันเป็นสมบัติของชาติให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชน และลงทุนในอินเทอร์เน็ตเกตเวย์และเทคโนโลยีสื่อสารไร้สายในระบบ 5G เพื่อให้การติดต่อสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตเป็นไปอย่างต่อเนื่องรองรับการเชื่อมต่อจำนวนมากและแอปพลิเคชันต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ สนับสนุนนโยบายทางด้านสังคม อาทิ การบริการด้านการศึกษา และการบริการด้านสาธารณสุข ตลอดจนสร้างโอกาสการพัฒนาอาชีพของประชาชน

อนึ่งแผนทั้งหลายเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการระยะห้าปี จึงต้องมีการแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของคณะรัฐมนตรี แผนฉบับนี้จัดเป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมียุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการภาครัฐเป็นด้านหนึ่งในทั้งหมดหกด้าน ที่มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” โดยยึดหลักธรรมาภิบาล และการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่าและปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกัน และเปิดโอกาสทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส แต่ไม่ปรากฏตัวชี้วัดที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการประกอบกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ในระดับท้องถิ่นแต่อย่างใด นอกจากนี้แผนทั้งหลายต้องหยุดชะงักรอความแน่นอนทางการเมืองและสะดุดหยุดอยู่รอสถานการณ์พิเศษโรคระบาดไวรัสโควิด 2019 ผู้ประกอบการธุรกิจที่วิดิทัศน์ระดับชาติต้องพบอุปสรรคทางเศรษฐกิจ กอปรกับภาครัฐยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายใด ๆ ที่เกี่ยวกับกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ตามแผนปฏิรูปแต่อย่างใด

แผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2555- 2559) เป็นแนวทางในการอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่และอนุญาตให้ประกอบกิจการ รวมถึงการกำกับดูแลการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ของคณะกรรมการ กสทช. โดยมีหลักการหนึ่งที่สำคัญ คือ มาตรการจัดให้ภาคประชาชนได้ใช้คลื่นความถี่สำหรับกิจการบริการชุมชน ที่มุ่งส่งเสริมภาคประชาชนที่มีความพร้อมให้เป็นผู้มีคุณสมบัติในการขอรับใบอนุญาตในการใช้คลื่นความถี่ประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ประเภทบริการชุมชน ในสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของคลื่นความถี่ในแต่ละพื้นที่ของการอนุญาตประกอบกิจการ ทั้งนี้ โดยสอดคล้องแผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่ และไม่แสวงหากำไรในทางธุรกิจในการประกอบกิจการบริการชุมชน ตลอดจนการสนับสนุนผู้ประกอบการกิจการบริการชุมชนให้มีคุณภาพ

แผนบริหารจัดการคลื่นความถี่ ฉบับ พ.ศ.2555 – 2559 ซึ่งถูกขยายบังคับใช้ต่อจนถึงปัจจุบัน มีการกำหนดกลยุทธ์ที่ 6 ในการเปลี่ยนแปลงกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์จาก “ระบบอนาล็อก” สู่ “ระบบดิจิทัล” เพื่อรองรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล ฉบับ พ.ศ.2559 - พ.ศ.2561 ที่กำหนดเป้าหมายในกลยุทธ์ที่ 1 ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ที่กำหนดให้มีการปรับสู่วิทยุโทรทัศน์ดิจิทัลและวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลครอบคลุมทั่วประเทศภายใน 3 ปี การจัดสรรทรัพยากรคลื่นความถี่เป็นอำนาจของคณะกรรมการ “กสทช.” ที่ต้องจัดทำแผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่ ตารางกำหนดคลื่นความถี่แห่งชาติ แผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ โดยแผนดังกล่าวนี้ต้องสอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม คลื่นความถี่ที่กำหนดให้ใช้ในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ปรากฏตามตารางกำหนดคลื่นความถี่แห่งชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคลื่นความถี่ที่กำหนดให้ใช้ในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ และคลื่นความถี่ที่กำหนดให้ใช้ในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม ที่ประกาศไว้ในแผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2560) ซึ่งสอดคล้องกับข้อบังคับวิทยุ ค.ศ.2559 (Radio Regulations Edition 2016) และสอดคล้องกับนโยบายการใช้คลื่นความถี่ในปัจจุบันและอนาคตของประเทศแผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2560) มีรายการรายละเอียดเกี่ยวกับคลื่นความถี่ที่กำหนดให้ใช้ในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ และจัดเป็นแผนแม่บทหลักเพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเบื้องต้นในการอนุญาตและการดำเนินกิจการที่เกี่ยวข้องกับการใช้คลื่นความถี่ ซึ่งแผนแม่บทฉบับนี้ต้องมีการติดตาม ประเมินผลและปรับปรุงแผน เพื่อประโยชน์ในการบริหารคลื่นความถี่ให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้แผนนี้ต้องผ่านการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนผู้ประกอบการที่ใช้ประโยชน์คลื่นความถี่ และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำแผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่ และแผนนี้ ต้องคำนึงถึงการใช้งานด้านความมั่นคงของรัฐตามความจำเป็น

แผนความถี่วิทยุรายการกิจการ อันได้แก่ แผนความถี่วิทยุกิจการกระจายเสียงทั้งระบบ เอฟ.เอ็ม. และเอ.เอ็ม. และแผนความถี่วิทยุกิจการโทรทัศน์ภาคพื้นดินระบบดิจิทัลจะมีการกำหนดเงื่อนไขการใช้คลื่นความถี่ไว้หลายประการ ได้แก่ การใช้คลื่นความถี่ต้องได้รับใบอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่ตามมาตรา 41 แห่งพรบ.องค์การจัดสรรคลื่นความถี่ฯ พ.ศ.2553 และการใช้คลื่นเพื่อประกอบกิจการกระจายเสียงต้องได้รับใบอนุญาตตาม ผศ.จินตนา พนมชัยชยวัฒน์ ทุนอุทหนุนาการวิจัยงบประมาณแผ่นดินประจำปีงบประมาณ 2562 R2562B011 80

พรบ.การประกอบกิจการกระจายเสียงฯ พ.ศ.2551 ตลอดจนเครื่องส่งวิทยุกระจายเสียงต้องมีลักษณะทางเทคนิคเป็นไปตามประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงฯ ตลอดระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต ข้อสำคัญคือการใช้งานต้องไม่ก่อให้เกิดการรบกวนการใช้คลื่นความถี่ในกิจการวิทยุการบิน และผู้ได้รับใบอนุญาตต้องให้ความร่วมมือในการประสานงานความถี่วิทยุบริเวณชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งต้องปฏิบัติตามข้อตกลงในการประสานงานความถี่วิทยุบริเวณชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านที่เกี่ยวข้อง โดยแผนความถี่วิทยุกิจการกระจายเสียง ระบบ เอฟ.เอ็ม ฉบับปี พ.ศ.2528 ถูกยกเลิกและแทนที่ด้วยแผนความถี่วิทยุฉบับใหม่ปี พ.ศ.2560 เพื่อให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปและป้องกันการรบกวนการใช้คลื่นความถี่ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ และต้องสอดคล้องกับแผนบริหารความถี่วิทยุแห่งชาติ ทั้งนี้ยังคงคุ้มครองสิทธิเดิมที่หน่วยงานส่วนราชการต่าง ๆ หรือผู้ได้รับอนุญาต หรือผู้ได้รับสัมปทาน หรือจากสัญญาเดิมที่มีอยู่ก่อนนี้ ตามพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ฉบับเดิม พ.ศ.2551 ให้ยังคงมีสิทธิในการประกอบกิจการเดิมและถือครองคลื่นความถี่ได้ตามขอบเขตและสิทธิเดิม แผนนี้ครอบคลุมการกำหนดช่องความถี่วิทยุและเงื่อนไขการใช้งานความถี่วิทยุสำหรับกิจการ โดยจะอยู่ในช่วงย่านความถี่ 87 – 108 MHz มีจำนวนทั้งหมด 82 ช่องความถี่วิทยุ โดยให้แต่ละช่องห่างระหว่างคลื่นพาหามีค่า 250 kHz

แผนความถี่วิทยุกิจการกระจายเสียง ระบบ เอฟ.เอ็ม ฉบับปี พ.ศ.2535 ถูกยกเลิกและแทนที่ด้วยแผนความถี่วิทยุฉบับใหม่ปี พ.ศ.2561 เพื่อให้การใช้คลื่นความถี่เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับมาตรฐานสากล และป้องกันการรบกวนการใช้คลื่นความถี่ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ และต้องสอดคล้องกับแผนบริหารความถี่วิทยุแห่งชาติ ทั้งนี้ยังคงคุ้มครองสิทธิเดิมที่หน่วยงานส่วนราชการต่าง ๆ หรือผู้ได้รับอนุญาต หรือผู้ได้รับสัมปทาน หรือจากสัญญาเดิมที่มีอยู่ก่อนนี้ตามพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ฉบับเดิม พ.ศ.2551 ให้ยังคงมีสิทธิในการประกอบกิจการเดิมและถือครองคลื่นความถี่ได้ตามขอบเขตและสิทธิเดิมจนกว่าครบกำหนดระยะเวลาการคืนคลื่นความถี่ตามที่ กสทช. กำหนด แผนนี้ครอบคลุมการกำหนดช่องความถี่วิทยุและเงื่อนไขการใช้งานความถี่วิทยุสำหรับกิจการ โดยจะอยู่ในช่วงย่านความถี่ 526.5 – 1606.5 kHz มีจำนวนทั้งหมด 82 ช่องความถี่วิทยุ โดยให้แต่ละช่องห่างระหว่างคลื่นพาหามีค่า 9 kHz

แผนความถี่วิทยุกิจการโทรทัศน์ปัจจุบันมีการประกาศใช้แผนความถี่วิทยุสำหรับกิจการโทรทัศน์ภาคพื้นดินในระบบดิจิตอล ฉบับ พ.ศ.2562 ซึ่งใช้แทนที่ฉบับเดิมซึ่งเลือกใช้ระบบ Digital Video Broadcasting-Second Generation Terrestrial (DVB-T2) บนย่านความถี่สูงยิ่ง (Ultra High Frequency; UHF) สำหรับสถานีหลักและสถานีเสริม ใช้น่านความถี่ 470 – 694 MHz

แผนการบริหารสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรจัดทำขึ้นภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช 2560 ในมาตรา 60 กำหนดให้รัฐต้องรักษาไว้ซึ่งคลื่นความถี่และสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียม และพระราชบัญญัติต้องคุ้มครองคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560) ในมาตรา 27 (14) กำหนดบทบาทให้คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติหรือ กสทช. อยู่ใน พ.ศ.จินตนา พนมชัยชยวัฒน์ ทุนอดุหนุนการวิจัยงบประมาณแผ่นดินประจำปีงบประมาณ 2562 R2562B011 81

ฐานะหน่วยงานอำนาจการของรัฐในกิจการสื่อสารระหว่างประเทศก็องค์การระหว่างประเทศ หรือกับรัฐบาล และหน่วยงานต่างประเทศด้านการบริหารคลื่นความถี่ เพื่อให้เป็นไปตามแผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่ ตารางกำหนดคลื่นความถี่แห่งชาติและแผนแม่บทกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคมที่ สอดคล้องกับ ITU และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประกอบกับประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตให้ใช้สิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียม ฉบับ พ.ศ.2563 ในมาตรา 12/1 กำหนดให้สำนักงาน กสทช.ทำหน้าที่ประสานงานการพิจารณาแบ่งสรรสิทธิในการเข้าใช้วงโคจร ดาวเทียมตามแผนหากมีการเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมในเวทีประชุมของ ITU เพื่อให้ประเทศไทยได้มาซึ่งสิทธิ ตามแผน ดังนั้นการจัดตั้งคณะทำงานและการเตรียมการประชุมเพื่อกำหนดท่าทีของรัฐบาลไทยจึงเป็นสิ่ง สำคัญและต้องสอดคล้องกับสภาพตลาดบริการกิจการ BSS ในปัจจุบันและและความต้องการใช้บริการกิจการ ในอนาคต และประกาศดังกล่าวนี้เน้นย้ำหลักการสำคัญในการบริหารสิทธิในการเข้าใช้วงโคจร GSO และ NGSO ว่าต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับ RR และการแจ้งจดทะเบียนและบันทึกไว้ในทะเบียนความถี่หลัก ระหว่างประเทศ (Master International Frequency Register; MIFR) ตามที่ ITU กำหนด การอนุญาตให้ ใช้คลื่นความถี่ใด ๆ ของหน่วยงานรัฐทั้ง กสทช. และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแก่บริการกิจการ ดาวเทียมในระบบ NGSO มีหน้าที่ผูกพันตามพันธกรณีระหว่างประเทศให้หลักประกันว่าการอนุญาตให้ใช้ ดังกล่าวจะไม่ก่อให้เกิดการรบกวนกันอย่างรุนแรงต่อการใช้งานของบริการกิจการดาวเทียมในระบบวงโคจร GSO เพื่อการส่งและการรับสัญญาณระหว่างสถานีอวกาศและสถานีภาคพื้นดินและต้องดำเนินการแจ้งจดทะเบียนที่เรียกว่า MIFR เพื่อให้การแบ่งสรรนั้นได้รับการรับรองระหว่างประเทศ มีข้อสังเกตที่สำคัญคือ หลักเกณฑ์ที่กล่าวมาข้างต้นจะไม่ใช้บังคับในบางกรณี เช่น การใช้คลื่นความถี่ที่รัฐนั้น ๆ เชื่อมันว่าไม่ก่อให้เกิด การรบกวนกันอย่างรุนแรง หรือการใช้คลื่นความถี่ของรัฐต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับแผนจัดแบ่งทั้งในระดับภูมิภาค และระดับอนุภูมิภาค และไม่ใช้บังคับแก่รัฐที่มีไซสมาชิก จึงไม่มีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตามที่ ITU กำหนด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน พ.ศ.2560 ซึ่งจัดว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่มีการ กำหนดนโยบายการจัดสรรคลื่นและแยกบทบาทองค์การกำกับดูแลออกจากกัน โดยยังคงบังคับใช้กฎหมาย จัดตั้งฉบับปี พ.ศ.2553 เดิมแต่มีการแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2560 และ พ.ศ.2562 โดยกำหนดให้ “กสทช.” ทำ หน้าที่ในการจัดสรรคลื่นความถี่ระดับแบ่งสรร ทั้งเพื่อการใช้สำหรับกิจการพาณิชย์ (Commercial Use) และ สำหรับกิจการของรัฐ (State Use) และดำเนินการจัดทำแผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่ด้วยเหตุผลที่ว่า อำนาจในการกำหนด “นโยบาย” ระดับชาติ เป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐบาลซึ่งเป็นมีความชอบธรรม (Legitimacy) จากการมีที่มาจากประชาชนจึงตัดออกจากหน่วยงานกำกับดูแล รัฐธรรมนูญฯ ยังกำหนด เพิ่มเติมหน้าที่ในประเด็น “การใช้สิทธิในวงโคจรดาวเทียม” ที่ถือเป็นสมบัติของชาติและรัฐต้องรักษาไว้เพื่อ ประโยชน์ประเทศชาติและประชาชน ซึ่งกฎหมายจัดตั้งฉบับ ปี พ.ศ.2553 (ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2562) กำหนดให้ “สิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียม” หมายความว่า สิทธิที่ประเทศไทยหรือหน่วยงานของรัฐได้รับหรือมีอยู่ใน การส่งดาวเทียมเข้าสู่วงโคจรตามข้อบังคับวิทยุของสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ

การจัดสรรทรัพยากรคลื่นความถี่วิทยุเป็น “อำนาจอธิปไตย” (Sovereignty) ตามกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ แต่ด้วยสภาพธรรมชาติ “การไร้พรมแดน” (Non-Boundary) และป้องกันปัญหาการรบกวนกันอย่างรุนแรงจากการใช้ทรัพยากรคลื่นความถี่วิทยุกระทบต่อการสื่อสารในงานบริการกิจการวิทยุคมนาคม หรือระหว่างบริการกิจการหรือบริการกิจการในแต่ละประเทศ ดังนั้นการจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุจึงต้องผ่านกระบวนการตัดสินใจที่ค่อนข้างสลับซับซ้อน มีผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจหลายฝ่าย และต้องใช้ลักษณะเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ซึ่งต้องทำการวิเคราะห์และกำหนดค่าตัวแปรต่างๆทางวิศวกรรมศาสตร์เกี่ยวกับเงื่อนไขทางเทคนิคในการใช้คลื่นความถี่ การตัดสินใจต้องคำนึงถึงบริบทของสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองตลอดจนสภาพแวดล้อมของการพัฒนาทางเทคโนโลยีบริการโทรคมนาคม จึงมีความสัมพันธ์กับอุปสงค์และอุปทานในการใช้คลื่นความถี่วิทยุเป็นสำคัญ ในขณะที่ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีวิทยุคมนาคมได้ก่อให้เกิดบริการโทรคมนาคมใหม่ๆ ที่ทันสมัย ก่อให้เกิดอุปสงค์ของการใช้ทรัพยากรคลื่นความถี่วิทยุสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว กิจการโทรคมนาคมที่แตกต่างกันจึงมีความจำเป็นต้องใช้คลื่นความถี่วิทยุร่วมกันและเพื่อตอบสนองอุปสงค์ของการใช้คลื่นความถี่วิทยุที่สูงขึ้น การเลือกใช้เทคโนโลยีที่ก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพมากขึ้นจึงสำคัญควบคู่กันไป ด้วยเหตุนี้หลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่สำคัญ อันได้แก่ นโยบาย กฎระเบียบของรัฐ แผนแม่บทบริหารความถี่ ตารางกำหนดความถี่แห่งชาติ ตลอดจนกฎเกณฑ์การใช้คลื่นความถี่วิทยุจึงมีความสำคัญ

อนึ่ง ประเทศไทยเป็นรัฐสมาชิกต้องปฏิบัติตามพันธกรณีที่ให้ไว้ตามหลัก *pacta sunt servanda* จึงผูกพันหน่วยงานของรัฐ ดังนั้น กสทช. และกระทรวงเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล ต้องออกกฎระเบียบให้สถานีวิทยุคมนาคมทั้งหลายที่ให้บริการวิทยุคมนาคมระหว่างประเทศที่อาจก่อให้เกิดการรบกวนกันอย่างรุนแรง (Harmful Interference) ต้องดำเนินการตามขั้นตอนและสอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งกรมสารข่างต้น แต่ทั้งนี้ประเทศไทยยังคงรักษาเสรีภาพทั้งหมดของตนในเรื่องเกี่ยวกับการติดตั้งวิทยุคมนาคมด้านการทหาร ทั้งนี้เป็นไปตามข้อ 6 แห่งธรรมนูญฯ และประเทศไทยยังสงวนสิทธิที่จะตัดสัญญา หรือระงับสัญญาคลื่นความถี่ใดที่กระทบต่อกฎหมายไทย หรืออาจเป็นอันตรายต่อความมั่นคงหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประเทศ การทำงานของ ITU โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคการวิทยุคมนาคม (Radiocommunication Sector) จะมีบทบาทสำคัญในการให้หลักประกันแก่บริการวิทยุคมนาคมทั้งหลาย และการใช้คลื่นความถี่สำหรับบริการกิจการดาวเทียมในวงโคจรดาวเทียมค้างฟ้าและดาวเทียมในวงโคจรอื่นๆ ว่าจะใช้คลื่นความถี่วิทยุอย่างสมเหตุสมผล เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล โดยใช้กลไกต่างๆ โดยเฉพาะการประชุมวิทยุคมนาคมระดับโลก (World Radiocommunication Conference ; WRC) ซึ่งจะจัดขึ้นทุกๆ 2-4 ปี นอกจากนั้นยังมีการประชุมวิทยุคมนาคมระดับภูมิภาค (Regional Radiocommunication Conferences; RRC) ซึ่งผลของการประชุม WRC และ RRC มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการปรับปรุง เพิ่มเติมกฎเกณฑ์ใน RR ซึ่งผลจากที่ประชุม WRC จะเรียกกันว่า “กรรมสารสุดท้าย” (Final Acts) ท้ายที่สุดจะถูกนำไปผนวกเข้ากับ RR และผูกพันรัฐสมาชิกในฐานะ “สนธิสัญญา”

การประกาศบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2540 และฉบับ พ.ศ.2550 ยังนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงแนวความคิดพื้นฐานที่สำคัญว่า “การจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุอันเป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติ (National Resource) เพื่อประโยชน์สาธารณะ (Public Interest)” การ “จัดสรรคลื่นความถี่” หมายความว่า การอนุญาตให้สถานีวิทยุกระจายเสียง สถานีวิทยุโทรทัศน์หรือสถานีวิทยุคมนาคมใช้ความถี่วิทยุหรือช่องความถี่วิทยุตามตารางกำหนดคลื่นความถี่หรือแผนความถี่วิทยุเพื่อใช้งานภายใต้เงื่อนไขที่กสทช. กำหนด ซึ่งจัดเป็น “การแบ่งสรรคลื่นความถี่วิทยุ (assignment) อันเป็นการจัดการในระดับประเทศที่อยู่ภายใต้อำนาจแห่งกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ จะต้องไม่ขัดหรือแย้งกับ “ตารางการจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุ “ (Table of Frequency Allocation) ที่จัดทำขึ้นโดย ITU จนกระทั่งฉบับปัจจุบัน พ.ศ.2560 ได้แก้ไขเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับความต้องการใช้ทรัพยากรเพื่อกิจการโทรคมนาคมในอนาคต นั่นคือ สิทธิในการใช้วงโคจร (Slot Orbit) และเพิ่มเติมคำนิยามในกฎหมายจัดตั้งฉบับปี พ.ศ.2553 (แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 3 พ.ศ.2562) ว่าหมายถึง สิทธิที่ประเทศไทยหรือหน่วยงานของรัฐที่ได้รับหรือมีอยู่ในการส่งดาวเทียมเข้าสู่วงโคจรตาม RR ผู้ประกอบการเอกชนรายใดที่ต้องการขออนุญาตประกอบกิจการกระจายเสียงก็ตี กิจการโทรทัศน์ก็ตีต้องยื่นขอรับใบอนุญาตในการใช้คลื่นความถี่ ตามความในมาตรา 41 ซึ่งถือว่าผู้ประกอบการใดที่ได้รับอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่แล้ว ถือว่าได้รับการอนุญาตประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ด้วย และในส่วนของสถานีก็ถือว่าได้รับอนุญาตให้มีและใช้เครื่องวิทยุคมนาคมและตั้งสถานีวิทยุคมนาคมตามกฎหมายว่าด้วยวิทยุคมนาคมด้วยการติดต่อสื่อสารใดๆ ที่ส่งและรับเสียง หรือส่งและรับภาพนิ่งหรือภาพเคลื่อนไหวในลักษณะที่ไม่ถาวรโดยใช้คลื่นแอมพลิจูด จัดว่าเป็น “วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์” ตามความหมายในกฎหมายเดิม แม้ จะมีการแก้ไขและเพิ่มเติมคำนิยาม “วิทยุกระจายเสียง” หรือ “วิทยุโทรทัศน์” ในกฎหมายจัดตั้งฉบับปี พ.ศ.2543 ให้หมายถึง การส่งหรือแพร่เสียงหรือทั้งภาพและเสียงที่เน้นเพื่อให้บุคคลทั่วไปรับได้โดยตรง และในเวลาต่อมา กฎหมายฉบับนี้ถูกยกเลิกและแทนที่ด้วยกฎหมายจัดตั้งฉบับปี พ.ศ.2553 ที่ได้เพิ่มเติมคำนิยามเพียงเล็กน้อย แต่ยังไม่มีการให้คำนิยามคำว่า “กระจายเสียง” และ “กระจายโทรทัศน์” คืออะไร ขณะที่พัฒนาการทางเทคโนโลยีสามารถใช้ระบบอื่นที่มีใช้ด้วยคลื่นแอมพลิจูดหรือคลื่นความถี่วิทยุเพียงอย่างเดียวในการแพร่ภาพและกระจายเสียงได้ แต่หากผู้ใดมีความประสงค์จะให้บริการกิจการกระจายเสียงกลับมีการให้คำนิยามไว้ในกฎหมายจัดตั้งฉบับปี พ.ศ.2553 กิจการกระจายเสียงแยกเป็นสองรูปแบบ ได้แก่ กิจการกระจายเสียงที่ไม่ต้องขอรับการจัดสรรคลื่นความถี่ และที่ต้องขอรับการจัดสรรคลื่นความถี่ที่เดิมใช้คำว่า “กิจการวิทยุกระจายเสียง” นั้นเอง และจากการศึกษาวิจัยเห็นได้ว่า กิจการวิทยุกระจายเสียงยังคงอยู่ในการครอบครองของหน่วยงานของภาครัฐทั้งสิ้น ถึงแม้จะมีการถือครองและดำเนินกิจการโดยบริษัท อสมท. จำกัด (มหาชน) ก็ตาม แต่มีกระทรวงการคลังเป็นผู้ถือหุ้น 65.80% บริษัทฯ นี้จึงยังคงมีสถานะเป็นรัฐวิสาหกิจประเภทหนึ่งตามกฎหมายนั้นเอง ส่วนกิจการโทรทัศน์จึงแยกเป็นสองรูปแบบ ได้แก่ กิจการโทรทัศน์ที่ไม่ต้องขอรับการจัดสรรคลื่นความถี่ และที่ต้องขอรับการจัดสรรคลื่นความถี่ที่เดิมใช้คำว่า “กิจการวิทยุโทรทัศน์” นั้นเอง ทั้งนี้ ผู้ใดประสงค์ประกอบกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ ทั้งที่ใช้คลื่นความถี่และระบบอื่น ระบบใดระบบหนึ่งหรือหลาย ผศ.จินตนา พนมชัยวัฒน์ ทนุอดหนุนการวิจัยงบประมาณแผ่นดินประจำปีงบประมาณ 2562 R2562B011 84

ระบบรวมกัน ต้องได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ.2551 มาตรา 7 วรรค 1 โดยผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโทรทัศน์ จะต้องให้บริการโทรทัศน์ตามผังรายการโดยมีเนื้อหาเดียวกันทุกช่องทางทั้งในระบบภาคพื้นดินและระบบผ่านดาวเทียมอย่างต่อเนื่องซึ่งจะต้องไม่มีลักษณะการปิดกั้นช่องทางการให้บริการทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ทั้งนี้ หากเป็นการให้ “บริการโทรทัศน์ที่เป็นการทั่วไป” หมายความว่า บริการโทรทัศน์ที่ใช้คลื่นความถี่ที่ผู้ใช้บริการสามารถรับชมได้เป็นการทั่วไป โดยไม่กำหนดเงื่อนไขในการให้บริการทั้งหมด ซึ่งจะประกอบด้วยบริการโทรทัศน์ประเภทบริการสาธารณะ บริการโทรทัศน์ประเภทกิจการทางธุรกิจ หรือบริการโทรทัศน์อื่นใดที่ กสทช. กำหนด โดยต้องไม่เรียกเก็บค่าบริการ ค่าตอบแทน ค่าดำเนินการ หรือค่าใช้จ่ายอื่นใดจากประชาชนผู้ใช้บริการไม่ได้ จึงแตกต่างจาก “บริการโทรทัศน์แบบบอกรับสมาชิก” หมายความว่า บริการโทรทัศน์ประเภทที่ผู้ใช้บริการประสงค์จะรับบริการดังกล่าวตามเงื่อนไขที่ผู้ให้บริการกำหนด โดยผู้ให้บริการไม่ประสงค์จะให้บริการเป็นการทั่วไป ซึ่งจะมีค่าบริการหรือไม่ก็ได้ ซึ่งปัจจุบันมีผู้ให้บริการการให้บริการกระจายเสียงหรือโทรทัศน์ที่ไม่ต้องขอรับการจัดสรรคลื่นความถี่ มีการอนุญาตในการประกอบกิจการจำนวน 612 ช่องรายการ ซึ่งออกอากาศผ่านสายเคเบิล จำนวน 122 ช่องรายการ ผ่านดาวเทียมจำนวน 389 ช่องรายการ และผ่านระบบ Internet Protocol Television (IPTV) จำนวน 101 ช่องรายการ

กิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ที่ไม่ใช้คลื่นความถี่ ได้แก่ โทรทัศน์ระบบเคเบิล (Cable TV) และโทรทัศน์ระบบดาวเทียม (Satellite TV) ซึ่งพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ.2551 ไม่ได้กำหนดประเภทของใบอนุญาตไว้ แต่ก็ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลไว้ใน ส่วนที่ 2 หมวด 1 การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ทั้งนี้ กิจการโทรทัศน์ที่แพร่ภาพผ่านระบบดาวเทียมถือเป็นกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ที่ไม่ใช้คลื่นความถี่ เนื่องจากกิจการดังกล่าวไม่ต้องขอจัดสรรคลื่นความถี่ ดังนั้นในกรณีที่คนต่างด้าวซึ่งประกอบกิจการดาวเทียมในประเทศไทยมีความประสงค์ที่จะขอรับใบอนุญาตเพื่อประกอบกิจการโทรทัศน์ที่แพร่ภาพผ่านระบบดาวเทียม คนต่างด้าวจะต้องขอใบอนุญาตประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ที่ไม่ใช้คลื่นความถี่ ส่วนกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ที่ใช้คลื่นความถี่ สำหรับประเภทของใบอนุญาตการประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ที่ใช้คลื่นความถี่ ซึ่งได้แก่ โทรทัศน์ระบบภาคพื้นดิน (Terrestrial TV) ได้ถูกกำหนดไว้ในส่วนที่ 1 หมวด 1 การดำเนินให้บริการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ประกอบด้วย สิทธิในการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (Broadcasting Right) สิทธิในการใช้คลื่นความถี่วิทยุ (Spectrum Right) และสิทธิในการให้บริการประกอบกิจการ (Operation Right) ทั้งนี้ ใบอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่ดังกล่าวนี้มีอายุ 5 ปีโดยมีผู้ประกอบการกิจการวิทยุกระจายเสียงที่แสดงความประสงค์ทดลองให้บริการจำนวนมาก ใบอนุญาตประเภทกลุ่มธุรกิจ 3,102 ราย ใบอนุญาตเพื่อสาธารณะ 705 รายและใบอนุญาตเพื่อชุมชน 191 ราย ตลาดวิทยุในประเทศไทยเป็นตลาดที่แตกเป็นตลาดย่อยกว่า 520 สถานี โดยมีทั้งผู้ประกอบการที่เป็นหน่วยงานของรัฐและผู้รับสัมปทานเอกชน อุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดวิทยุในประเทศไทยคือ ระบบสัญญาสัมปทานซึ่งมีอายุสั้นมาก และมีความเสี่ยงสูงเนื่องจากหน่วยงานภาครัฐเจ้าของคลื่นสามารถ ผศ.จินตนา พนมชัยชยวัฒน์ ทุนอดหนุนการวิจัยงบประมาณแผ่นดินประจำปีงบประมาณ 2562 R2562B011 85

บอกเลิกสัญญาได้ฝ่ายเดียว นอกจากนี้กระบวนการได้มาซึ่งสัมปทานยังขาดความโปร่งใสและแทบไม่มีมาตรฐานในการคิดค่าสัมปทาน ทำให้เอื้อต่อระบบอุปถัมภ์และการคอร์รัปชัน ตลาดวิทยุเริ่มมีแนวโน้มกระจุกตัวสูงขึ้น และมีแนวโน้มมุ่งไปสู่การเป็นเครือข่ายวิทยุระดับประเทศ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประกอบการที่มีเครือข่ายได้เปรียบในการหาโฆษณาและการลดต้นทุนในการผลิตรายการ ในขณะที่เดียวกันโครงสร้างตลาดวิทยุก็มีการผนวกกันกับธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่อง โดยเฉพาะธุรกิจเพลงเนื่องจากผู้ผลิตเพลงเข้ามาประมูลคลื่นวิทยุเสียเอง และใช้คลื่นวิทยุเปิดเพลงในค่ายของตน ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการเข้าสู่ตลาดของศิลปินอิสระที่ไม่สังกัดบริษัทสื่อครบวงจรดังกล่าว และยังพบพฤติกรรมกรรมการโฆษณาเกินกำหนดเวลาและมีการโฆษณาแฝง ในส่วนค่าธรรมเนียมใบอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่และค่าธรรมเนียมใบอนุญาตประกอบกิจการ ต้องชำระเมื่อได้รับใบอนุญาตและต้องชำระเป็นรายปีในอัตราที่เหมาะสมกับประเภทของใบอนุญาต ทั้งนี้กิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ตามประกาศฉบับนี้ ต้องเสียค่าตอบแทนในการใช้ความถี่วิทยุรายปี หากผู้ใช้ความถี่วิทยุที่ได้รับการจัดสรรความถี่วิทยุ (Frequency Assignment) เพื่อนำความถี่วิทยุไปใช้ในการให้บริการข่ายวิทยุคมนาคมสาธารณะ หรือข่ายวิทยุคมนาคมเฉพาะกิจ โดยมีข้อยกเว้นไม่ใช้บังคับแก่กรณีต่อไปนี้

1. ผู้ใช้ความถี่วิทยุที่ได้รับการจัดสรรความถี่วิทยุเพื่อใช้งานเป็นการชั่วคราวภายในกำหนดเวลาไม่เกิน 3 เดือน
2. ผู้ใช้ความถี่วิทยุที่ได้รับการจัดสรรความถี่วิทยุในการทดลองเพื่อการศึกษาวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีทางด้านวิทยุคมนาคม
3. ทบวงการชำนาญพิเศษ (Specialized Agency) ภายใต้องค์การสหประชาชาติ และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีการะหว่างประเทศ
4. สถานเอกอัครราชทูต สถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุลใหญ่และสถานกงสุล ของประเทศที่ไม่เรียกเก็บค่าตอบแทนในการใช้ความถี่วิทยุจากหน่วยงานดังกล่าวของประเทศไทย

4.2 ข้อเสนอแนะ

จากข้อมูลประมาณการแนวโน้มการเข้าถึงการรับชมโทรทัศน์ในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ.2560 จนถึง พ.ศ. 2563 พบว่า การเข้าถึงการรับชมโทรทัศน์ผ่านโครงข่ายภาคพื้นดิน (Terrestrial TV Household Penetration) มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสม (Compound Average Growth Rate : CAGR) ร้อยละ 7.4 เนื่องจากการย้ายฐานผู้ชมจากระบบแอนะล็อกไปยังระบบดิจิทัล ทำให้ผู้ชมบางส่วนตัดสินใจรับชมในโทรทัศน์ในระบบอื่นแทน ในส่วนของการรับชมโทรทัศน์ผ่านโครงข่ายเคเบิล (Cable TV Household Penetration) และการรับชมโทรทัศน์ผ่านโครงข่ายดาวเทียม (Satellite TV Household Penetration) มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมร้อยละ 4.6 และร้อยละ 1.0 ตามลำดับ ซึ่งกล่าวได้ว่าตลาดโทรทัศน์กลุ่มนี้ ยังคงมีแนวโน้มเป็นบวก ถึงแม้จะมีอัตราการเติบโตไม่สูงมาก ในขณะที่การรับชมโทรทัศน์ผ่านโครงข่าย IPTV และการรับชมโทรทัศน์แบบ OTT มีแนวโน้มเติบโตสูง อัตราเติบโตเฉลี่ยสะสมที่ร้อยละ 15.4 และ 17.9 ตามลำดับ ดังนั้นภาครัฐควร

เร่งจัดทำมาตรการทางกฎหมายในการสนับสนุนผู้ประกอบการกระจายเสียงและโทรทัศน์ในระดับท้องถิ่นให้มากขึ้น นั้นหมายถึงการอาศัยอำนาจตามกฎหมายที่อยู่และดำเนินการตามแผนปฏิรูปประเทศ ควบคู่กับแผนระดับหน่วยงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนบริหารคลื่นความถี่ ที่ควรมีการเร่งรัดในการปรับย้ายคลื่นความถี่ตามแผนบริการกิจการวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลให้สมบูรณ์ เพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกให้แก่ผู้บริโภคและเป็นช่องทางการสื่อสารในวงกว้าง ไม่อยู่ภายใต้ขีดจำกัดด้านพื้นที่ ทั้งนี้ควรพิจารณาการมีคณะกรรมการประสานงานระหว่าง กสทช. และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เพื่อเชื่อมต่อและอุดช่องว่างของการแพร่ภาพและกระจายเสียงในช่องทางออนไลน์ และเติมเต็มศักยภาพให้แก่ผู้ประกอบการระดับท้องถิ่นในช่องทางอื่น ๆ รัฐมียุทธศาสตร์ชาติเป็นเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตลอดจนแผนระดับหน่วยงานของ กสทช. โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนบริหารคลื่นความถี่ แผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ แผนบริหารสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรต้องสอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาล และสอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมด้วยเหตุนี้ แผนปฏิรูปประเทศด้านการสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศนี้ จึงให้ความสำคัญกับการปฏิรูปโครงสร้างอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยการจัดสรรคลื่นความถี่ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการส่งออกนวัตกรรม และผลผลิตจากอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศในเวทีระดับนานาชาติ โดยกำหนดกิจกรรมเร่งด่วน (Flagship) ไว้หลายประเด็น อันได้แก่ ประเด็นปฏิรูปที่ 3 ด้านการปฏิรูปโครงสร้างอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้วยการปฏิรูปการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ด้วยการปรับเปลี่ยนวิธีการประมูลคลื่นความถี่สำหรับกิจการวิทยุและโทรทัศน์จากการใช้ราคาสูงสุดเป็นเกณฑ์ตัดสิน เป็นการใช้คุณสมบัติและข้อเสนอในเชิงคุณภาพรายการของผู้เข้าประมูล (Beauty Contest) และปรับปรุงการบริหารจัดการโทรทัศน์ที่เป็นของรัฐ องค์กรอิสระ และรัฐวิสาหกิจ เช่น องค์กรแพร่ภาพและกระจายเสียงเพื่อสาธารณะ (ThaiPBS) บริษัท อ.ส.ท. จำกัด (มหาชน) (MCOT) สถานีโทรทัศน์รัฐสภา สถานีโทรทัศน์กองทัพบก (ททบ.5) เพื่อให้เป็นการใช้คลื่นความถี่เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะที่คุ้มค่ามากยิ่งขึ้น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (NBT) ให้เป็นสถานีระดับชาติทั้งภาคภาษาไทยและภาคภาษาอังกฤษ โดยให้สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (สทท.) ส่วนภูมิภาคเดิม 8 เขตเป็นสถานีวิทยุโทรทัศน์สาธารณะดิจิทัลประเภทท้องถิ่น 4 ภาคตามกรอบของกฎหมายและ ส่งเสริมสนับสนุนกิจการโทรทัศน์ของชุมชนตามวัตถุประสงค์ของแผนแม่บทฉบับที่ 1 ทั้งนี้ประเด็นกิจกรรมดังกล่าวนี้ที่มีการกำหนดกรอบระยะเวลาดำเนินการและตัวชี้วัด แต่เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดของแผนปฏิรูปฯ พบว่ากำหนดให้สถานีโทรทัศน์ NBT และสถานีอื่น ๆ ได้รับการปรับปรุงประสิทธิภาพและผังรายการมีการจัดสรรช่วงเวลาให้หน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นผู้ผลิตในรูปแบบเช่าเวลาหรือผลิตรายการร่วมกันในอัตราส่วนร้อยละ 30 หรือ 40 และตัวชี้วัดจัดตั้งสภาวิชาชีพให้แล้วเสร็จภายในปี พ.ศ.2562 และกำหนดทิศทางและเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ฉบับที่ 2 ใหม่ให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป และเป็นไปตามสภาวะความต้องการในการใช้คลื่นความถี่ใน

อุตสาหกรรมวิทยุโทรทัศน์ในปัจจุบัน ตลอดจนการจัดตั้งโครงข่ายแห่งชาติ เพื่อบริหารจัดการโครงข่ายวิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคมทั้งโครงข่ายเคเบิล โครงข่ายดาวเทียมและโครงข่ายภาคพื้นดิน เพื่อให้สามารถให้บริการที่มีอยู่แล้วให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งจะเป็นการลดภาระของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมวิทยุโทรทัศน์

เมื่อพิจารณาประเด็นปฏิรูปที่ 2 คือ แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อเพื่อให้ทำหน้าที่ในการเสนอข่าวที่เป็นประโยชน์สำหรับสาธารณชน ด้วยการจัดตั้งสภาผู้ประกอบการและนักวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชนระดับชาติในการทำหน้าที่กำกับดูแลตนเองของผู้ประกอบการและผู้ประกอบวิชาชีพ โดยคณะกรรมการในสภาวิชาชีพสื่อสารมวลชน ประกอบด้วยตัวแทนที่เสนอโดยองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนตามกลุ่มสภาวิชาชีพหนังสือพิมพ์ กลุ่มสภาวิชาชีพวิทยุและโทรทัศน์ กลุ่มสภาวิชาชีพด้านสื่อออนไลน์ กลุ่มสภาวิชาชีพด้านหนังสือพิมพ์ระดับชาติ กลุ่มสภาวิชาชีพด้านวิทยุและโทรทัศน์ระดับชาติ และกลุ่มสภาวิชาชีพสื่อมวลชนระดับท้องถิ่น โดยให้ สำนักงาน กสทช. จัดสรรเงินทุนของกองทุน กทปส. ให้แก่สภาวิชาชีพสื่อมวลชนเพื่อใช้ในการบริหารงานตามหน้าที่อย่างเพียงพอ โดยสำนักงานคณะกรรมการสภาวิชาชีพสื่อมวลชนต้องจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล และไม่เป็นหน่วยงานของรัฐ ตลอดจนการกำหนดให้มีคู่มือมาตรฐานกลางทางด้านจริยธรรมของวิชาชีพสื่อ นอกจากนี้ยังมีประเด็นปฏิรูปที่ 4 คือ การปฏิรูปแนวทางการกำกับดูแลสื่อออนไลน์ มาจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีด้านการสื่อสารที่สร้างปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงทางเทคโนโลยี (Technology Disruption) โดยเฉพาะการเข้ามาของอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง สมาร์ททีวี โทรศัพท์มือถือ ตลอดจนการให้บริการ platform หลักจากต่างประเทศ อาทิ Facebook Youtube Line และ Twitter ที่เป็นการเพิ่มช่องทางในการติดต่อและรับข้อมูลข่าวสารของผู้บริโภค แต่ในขณะเดียวกันก็ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการกิจการสื่อสารมวลชน รวมทั้งสื่อมวลชนที่ต้องแข่งขันและเพิ่มประสิทธิภาพให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีดังกล่าวทั้งในแง่ของคุณภาพของเนื้อหาสาระ ต้นทุนและรายได้จากการดำเนินการและการเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้บริโภคสื่อกลายเป็นผู้ผลิตสื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประสานงานกับผู้ประกอบการสื่อออนไลน์ในต่างประเทศที่เผยแพร่เนื้อหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติและสถาบันหลักของประเทศที่ไม่สามารถเจรจาขอความร่วมมือได้ โดยต้องมีระบบการประสานงานที่มีลักษณะเป็น Official Point of Contact เพียงหน่วยงานเดียว แต่ทั้งนี้ต้องเคารพหลักการตามมาตรา 34 แห่งรัฐธรรมนูญฯ ที่กำหนดให้บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นฯ และมาตรา 36 กำหนดให้บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารถึงกันไม่ว่าในทางใด ๆ แต่จนถึงปัจจุบันยังไม่ปรากฏชัด และดูเหมือนว่ากลุ่มสภาวิชาชีพด้านสื่อออนไลน์จะทวีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อสังคมด้วยสภาพธรรมชาติที่ไม่มีเขตแดน ทำให้สังคมการสื่อสารที่กระจายเสียงและแพร่ภาพมีลักษณะเหมือนไร้อาณาอธิปไตยดังที่ปรากฏเป็นปัญหาสังคมไทยในปัจจุบัน

ซึ่งปัจจุบันมีการจัดทำนโยบายแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาดิจิทัลของประเทศไทย จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาสร้างสังคมคุณภาพด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่สร้างการมีส่วนร่วม การใช้ประโยชน์อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม และยุทธศาสตร์ปรับเปลี่ยนภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล ที่โปร่งใส อำนวยความสะดวก รวดเร็ว เชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียว ดังนั้นรัฐบาลจึง ผศ.จินตนา พนมชัยวัฒน์ ทุนอุดหนุนการวิจัยงบประมาณแผ่นดินประจำปีงบประมาณ 2562 R2562B011 88

ให้ความสำคัญกับโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ที่ยังคงเป็นจุดอ่อนในการแพร่กระจายและส่งผลถึงการเข้าถึงและการใช้งานในภาคประชาชน ภาคเอกชนและภาครัฐที่มีระดับต่ำ ดังจะเห็นได้จากในช่วงปี พ.ศ.2559 การเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงของประชาชนไทยที่มีจำนวนครัวเรือนเพียงร้อยละ 29.96 หรือประชากรเพียงร้อยละ 8.99 ของประชากรทั้งหมดที่เข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงผ่านโครงข่ายประจำที่ (Fixed Broadband Penetration) แม้ว่าอัตราการเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงผ่านโครงข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่มีมากพอสมควรคือร้อยละ 52.5 ของประชากร จึงมีการกำหนดตัวชี้วัดที่สำคัญในเป้าหมายที่ 2 ให้ประชาชนทุกคนต้องสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเหมือนเป็นสาธารณูปโภคพื้นฐานประเภทหนึ่ง ซึ่งภายใต้ภูมิทัศน์ดิจิทัลหรือทิศทางการพัฒนาและเป้าหมายออกเป็น 4 ระยะ โดยเฉพาะในระยะที่ 2 นับจากปี พ.ศ.2563 ที่กำหนดเป้าหมายให้ทุกภาคส่วนของประเทศไทยมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลตามแนวประชารัฐ ในมิติด้านโครงสร้างพื้นฐานกำหนดให้ประเทศไทยมีโครงข่ายความเร็วสูงแบบใช้สายและแบบไร้สาย เข้าถึงทุกหมู่บ้านและครอบคลุมทั่วประเทศ นอกจากนั้นเน้นย้ำว่าการแพร่ภาพและกระจายเสียงทางวิทยุและโทรทัศน์จะต้องเปลี่ยนผ่านจากระบบแอนะล็อกเป็นระบบดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ โดยมีโครงข่ายแพร่สัญญาณภาพและกระจายเสียงระบบดิจิทัลที่ครอบคลุมพื้นที่บริการได้อย่างทั่วถึง ซึ่งจะทำให้ระยะที่ 3 ในปี พ.ศ.2573 ที่ประเทศไทยจะมีโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่ทันสมัยทัดเทียมประเทศที่พัฒนาแล้ว และโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงจะกลายเป็นสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานเหมือนเช่นกับถนน ไฟฟ้า และประปา ด้วยโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงแบบใช้สายที่เข้าถึงทุกบ้าน และรองรับการหลอมรวมมีบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (Broadband Internet) ที่สามารถเข้าถึงได้ในทุกสถานที่ ทุกเวลา ทั้งนี้แม้เป้าหมายตามยุทธศาสตร์พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลประสิทธิภาพสูงให้ครอบคลุมทั่วประเทศ ได้แก่ โครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเข้าถึงทุกหมู่บ้าน โดยกำหนดให้ร้อยละ 90 ของผู้ใช้ในเขตเทศบาลเมืองทุกจังหวัดและพื้นที่เศรษฐกิจสามารถเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วไม่ต่ำกว่า 100 Mbps และมีโครงข่ายแพร่สัญญาณภาพโทรทัศน์และกระจายเสียงวิทยุระบบดิจิทัลครอบคลุมทั่วประเทศ โดยมีแผนงานให้ผู้ประกอบการใช้โครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคม โครงข่ายที่ใช้ในกิจการแพร่ภาพและกระจายเสียง และสิ่งอำนวยความสะดวกร่วมกัน เพื่อให้เกิดการบูรณาการการใช้งานทรัพยากรสื่อสาร ลดปัญหาความซ้ำซ้อนในการลงทุน พร้อมทั้งวางรูปแบบสถาปัตยกรรมโครงข่ายให้สามารถเชื่อมต่อถึงกันได้ในลักษณะโครงข่ายเชื่อมต่อแบบเปิด (Open Network/Open Access) ให้เป็นโครงข่ายเดี่ยว สามารถให้บริการประชาชนอย่างมีคุณภาพและทั่วถึง ตลอดจนส่งเสริมการแข่งขันในตลาดของผู้ประกอบการรายใหม่ในส่วนบริการปลายทาง (Last Mile Access) ทั้งแบบใช้สายและแบบไร้สาย และกำหนดให้มีนโยบายการบริหารกิจการดาวเทียมของประเทศ ซึ่งครอบคลุมถึงการใช้วงโคจรดาวเทียมและบริการข้อมูลผ่านดาวเทียม เพื่อให้มีการแข่งขันในการเข้าถึงวงโคจรดาวเทียมค้างฟ้าและพัฒนากิจการบริการข้อมูลผ่านดาวเทียมที่ถูกกฎหมาย ตลอดจนปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายในเรื่องการกำกับดูแลเพื่อให้เกิดเครือข่ายที่เป็นกลาง (Net Neutrality) รองรับการหลอมรวม (Convergence) ของเทคโนโลยีสื่อ และบริการให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ทั้งด้านการสื่อสารโทรคมนาคมและการแพร่ภาพกระจายเสียง อนึ่ง ภายใต้ พรบ. ผลิต.จินตนา พนมชัยชยันต์ ทุนอุณหุนการวิจัยงบประมาณแผ่นดินประจำปีงบประมาณ 2562 R2562B011 89

การพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ.2560 ยังได้กำหนดให้มีการจัดตั้ง “กองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม” ขึ้นในสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้จ่ายเกี่ยวกับการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมและแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล โดยการจัดทำแผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่ ตารางกำหนดคลื่นความถี่แห่งชาติ แผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ แผนแม่บทกิจการโทรคมนาคม แผนความถี่วิทยุ แผนการบริหารสิทธิในการเข้าใช้งานโครงข่ายดาวเทียมและแผนเลขหมายโทรคมนาคมต้องสอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมดังกล่าวนี้ด้วย ซึ่งในปัจจุบันภาครัฐได้จัดทำแผนทั้งหลายมีลักษณะบูรณาการกันในเชิงทฤษฎี แต่เป็นสิ่งที่ควรเร่งนำไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม โดยการลดช่องว่างระหว่างองค์กร หน่วยงานเชิงประสานบูรณาการและใช้ข้อมูลชุดเดียวกันตามแนวทางการเป็นรัฐบาลดิจิทัล มาตรการทางกฎหมายใด ๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคตเพื่อสนับสนุนการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ในระดับท้องถิ่นจึงจะเกิดขึ้นได้จริง

สหภาพโทรคมนาคมที่ผูกพันประเทศไทยที่ในฐานะประเทศสมาชิก ITU นับตั้งแต่ปี ค.ศ.1882 และยังมีระเบียบบริหาร (Administrative Regulation) อันประกอบด้วยกฎระเบียบด้านโทรคมนาคมระหว่างประเทศ (International Telecommunication Regulation) และโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อบังคับวิทยุ (Radio Regulation ; RR) ที่ผูกพันประเทศไทยเช่นกัน RR จัดเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรคลื่นความถี่เพื่อใช้ในบริการดาวเทียมในระบบวงโคจร โดยกำหนดสิทธิและหน้าที่ให้ประเทศสมาชิกทั้งหลายต้องเคารพหลักเกณฑ์การใช้ทรัพยากรที่กำหนดไว้ใน RR ทั้งนี้การจัดสรรคลื่นความถี่ให้แก่บริการกิจการวิทยุคมนาคมทั้งหลาย จะปรากฏในตารางจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุ (Table of Frequency Allocation) ทั้งนี้มีลำดับการบังคับใช้กฎเกณฑ์ทั้งหมดของ ITU คือ หากเนื้อหากฎเกณฑ์ในอนุสัญญาฯ (CS) ไม่สอดคล้องกับธรรมนูญฯ (CV) หรือระเบียบบริหารให้ยึดถือ CV เป็นหลักและในกรณีที่ CS ไม่สอดคล้องกับระเบียบบริหารดังเช่น RR ให้ยึดถือตาม CS นอกจากนี้ องค์กรย่อยๆ ของ ITU ต่างมีข้อเสนอแนะ (recommendation) และข้อมติ (resolution) ที่แม้จะไม่มีสภาพบังคับดังเช่น CV, CS และ RR แต่มีผลผูกพันต่อรัฐสมาชิกทั้งหลายในทางปฏิบัติ เพราะในท้ายที่สุดจะนำไปสู่การปรับปรุงเพิ่มเติมกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ต่อไป ดังนั้นเวทีการประชุม WRC และ RRC นี้มีความสำคัญต่อการปรับเปลี่ยน เพิ่มหรือย้ายช่องความถี่วิทยุภายใต้การตกลงร่วมกัน เพื่อลดการรบกวนกันของคลื่นความถี่ (Harmful Interference) ตลอดจนการจัดสรรใหม่เพื่อบริการกิจการวิทยุคมนาคมใหม่ที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคสมัย รวมถึงการตั้งข้อสงวนเพื่อรักษาหรือปกป้องผลประโยชน์ของแต่ละรัฐสมาชิกในการประชุมแต่ละครั้ง ซึ่งมีการประชุมทั้งสองเวทีดังกล่าวนี้ทุกๆ 3-4 ปี และทุกครั้งที่มีการประชุมอาจมีการเพิ่มเติมบางประการเพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี โดยจัดทำเป็นเชิงอรรถ (Footnote) ซึ่งมีทั้งเชิงอรรถทั่วไปและเชิงอรรถของแต่ละประเทศ ซึ่งมีผลบังคับใช้ได้ และแก้ไขไว้ในตารางจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุ ตามมาตรา 5 แห่งข้อบังคับวิทยุระหว่างประเทศ (Radio Regulation ; RR) RR จะถูกปรับปรุง เพิ่มเติม แก้ไขหรือยกเลิกการบังคับใช้บางข้อด้วยผลจากการประชุม ผศ.จินตนา พนมชัยวัฒน์ ทนุอดทนุการวิจัยงบประมาณแผ่นดินประจำปีงบประมาณ 2562 R2562B011 90

WRC ในแต่ละครั้ง ซึ่งรัฐสมาชิกทั้งหลายต้องปรับปรุงกฎระเบียบของตนให้สอดคล้องตามไปด้วย ประเทศไทยก็เช่นกัน กฎเกณฑ์ทั้งหลายที่ออกโดย กสทช. หรือกระทรวงฯ ย่อมต้องสอดคล้องกับ RR และมี การปรับปรุงให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การส่งดาวเทียมใดๆ ในช่องวงโคจร NGSO ที่ต้องใช้คลื่นความถี่ เพราะโดยสภาพธรรมชาติของการทำงานในกิจการดาวเทียมต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับ RR เพื่อป้องกันการรบกวนกันอย่างรุนแรงของคลื่นความถี่วิทยุที่ใช้ในกิจการดาวเทียมทั้งหลาย ด้วยเหตุนี้ การให้บริการกิจการดาวเทียม NGSO ไม่ว่าจะดำเนินการโดยรัฐหรือรัฐมอบให้เอกชนทำ ก็ต้องดำเนินการทั้งตามกฎหมายภายในและกฎหมายระหว่างประเทศควบคู่กันไป

แต่ด้วยจำนวนดาวเทียมในการส่งในวงโคจร NGSO เพื่อบริการกิจการดาวเทียมใดเหล่านี้มีข้อสังเกตว่า ขั้นตอนการประสานงานต้องดำเนินการในลักษณะพหุภาคี เพราะต้องมีความเกี่ยวข้องกับรัฐต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรับและส่งสัญญาณ ที่มีใช้เพียงรัฐผู้ให้บริการรายใหม่และรายเดิมเท่านั้น แต่ต้องมีการประสานงานระหว่างผู้ให้บริการ NGSO ในบริการกิจการ BSS ด้วยกัน และผู้ให้บริการรายใหม่ใน NGSO ในบริการกิจการ BSS ยังต้องประสานงานกับผู้ให้บริการรายเดิมในบริการกิจการ BSS ในวงโคจร GSO ซึ่งประเทศไทยที่เข้าเป็นสมาชิกรับตั้งแต่วันที่ พ.ศ.2326 และนำหลักเกณฑ์ของ ITU ไปปรับใช้อย่างชัดเจนนับตั้งแต่พระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ.2498 มาตรา 11 วรรคสองที่กำหนดหลักเกณฑ์การอนุญาตให้ตั้งสถานีวิทยุคมนาคมใด ๆ ต้องใช้ความถี่คลื่นให้ถูกต้องตาม RR ตามภาคผนวกต่อท้ายอนุสัญญาฯ ที่บังคับใช้จนถึงปัจจุบัน สืบเนื่องจนถึงประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง แผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่ ฉบับปี พ.ศ.2562 ที่กำหนดหลักการสำคัญในการจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุให้แก่สถานีวิทยุคมนาคมใด ๆ ต้องสอดคล้องกับ RR และประกาศฯ เรื่อง แผนบริหารสิทธิวงโคจรดาวเทียม ฉบับ พ.ศ.2563 ที่เน้นย้ำว่าหลักเกณฑ์ต่าง ๆ กำหนดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับ RR และเพื่อป้องกันการรบกวนที่อาจจะเกิดขึ้นต่อการใช้งานดาวเทียมของประเทศสมาชิกอื่นตลอดจนคุ้มครองการใช้งานของผู้ให้บริการของไทย อย่างไรก็ตามหากพิจารณาขั้นตอนการประสานงานของ ITU เป็นการประสานงานเพียงระหว่างรัฐผู้ให้บริการรายเดิมกับผู้ให้บริการรายใหม่เท่านั้น ผลลัพธ์ที่ได้หลังจากการประสานงานนั้น ทำได้เพียงการขจัดปัญหาการรบกวนกันอย่างรุนแรงของคลื่น แต่อาจยังคงมีสัญญาณรบกวนกันเกิดขึ้นได้ เพราะ ITU ไม่มีอำนาจตุลาการในการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายให้รัฐผู้ให้บริการรายใหม่ต้องปฏิบัติตาม ดังนั้นหากพิจารณาข้อบทในสนธิสัญญาทั้งหลายของ ITU พบว่าในท้ายที่สุดหากรัฐผู้ให้บริการเดิมที่ได้รับผลกระทบมีเพียงทางเลือกเดียว คือต้องดำเนินการยื่นฟ้องศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice; ICJ) แต่หากการใช้ทรัพยากรคลื่นความถี่และช่องวงโคจรใด ๆ ที่ดำเนินการโดยรัฐใดรัฐหนึ่งที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของ ITU การแก้ไขปัญหารบกวนกันอย่างรุนแรงของคลื่นความถี่ย่อมไม่อาจแก้ไขได้ด้วยกลไกของ ITU ทั้งหมดนี้จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ ITU ได้ใช้ความพยายามมากกว่าร้อยปีให้นานาประเทศเข้ามาเป็นสมาชิกให้มากที่สุด ทั้งนี้เพื่อให้การใช้งานทรัพยากรคลื่นความถี่และสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียมเกิดประโยชน์สูงสุดและประสิทธิภาพสูงสุด

บรรณานุกรม

หนังสือ

เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. หลักการพื้นฐานกฎหมายมหาชน. สำนักพิมพ์วิญญูชน. พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม. 2553.

จินตนา พนมชัยชยวัฒน์, กฎหมายโทรคมนาคม, สำนักพิมพ์วิญญูชน. พิมพ์ครั้งที่ 1, 2560.

นันทวัฒน์ บรมานันท์. บริการสาธารณะในระบบกฎหมายปกครองฝรั่งเศส. สำนักพิมพ์นิติธรรม. 2541.

นันทวัฒน์ บรมานันท์. มาตรฐานใหม่ของการจัดทำบริการสาธารณะระดับชาติในประเทศไทย. บริษัทสำนักพิมพ์ วิญญูชน จำกัด. พ.ศ.2554.

มานิตย์ จุมปาและพรสันต์ เลี้ยงบุญชัย, รัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา คำอธิบายเรียงมาตราพร้อมคำพิพากษาศาลฎีกา, สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2552

สำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการโทรคมนาคม และการออกใบอนุญาตประกอบกิจการโทรคมนาคม. 2552.

สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, รายงานสรุปผลการดำเนินงาน, คณะอนุกรรมการเพื่อศึกษาและเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงตารางกำหนดคลื่นความถี่แห่งชาติ, ตุลาคม 2551.

รวมคำศัพท์โทรคมนาคม, ศูนย์ข้อมูลสถิติและวิจัยเศรษฐกิจโทรคมนาคม, สำนักพัฒนานโยบายและกฎกติกา, สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 2559.

งานวิจัย

จินตนา พนมชัยชยวัฒน์. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ “กลไกทางกฎหมายในการจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ งบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัย นเรศวร”. พฤษภาคม 2559.

สุธรรม อยู่ในธรรม. “กฎหมายการแข่งขันทางการค้าในกิจการโทรคมนาคม” (เอกสารวิชาการหลักสูตรผู้บริหาร กระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.) รุ่นที่ 15 วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม . 2554

สุทธิพล ทวีชัยการ, หลักสูตร “หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 2, เอกสารวิชาการส่วนบุคคล : ปัญหาความสอดคล้องกับหลักนิติธรรมกรณีกฎเกณฑ์ในการกำกับดูแลกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม”,

วิทยานิพนธ์

จินตนา ผลผดุง. “การจัดการคลื่นความถี่วิทยุตามกฎหมายระหว่างประเทศ”. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. พ.ศ.2540.

วรวัชร เอี่ยมสุทธิธรรม, แนวทางของกฎหมายเกี่ยวกับการกำกับการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการ
โทรทัศน์ในประเทศไทย, (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2549)

กฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2492 , ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 66 ตอนที่ 17 (ฉบับพิเศษ)
(วันที่ 23 มีนาคม 2492).

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก (24
สิงหาคม 2550)

พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ.2551. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125
ตอนที่ 42 ก (4 มีนาคม 2553).

พระราชบัญญัติการประกอบกิจการคนต่างด้าว พ.ศ.2542. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 123 ก (4
ธันวาคม 2542).

พระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ.2544. ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 118 ตอน 106 ก
(วันที่ 16 พฤศจิกายน 2543).

พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ.2493, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 67 ตอนที่ 8
(วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2493)

พระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ.2535. ราชกิจจานุเบกษา
เล่ม 109 ตอนที่ 42 (วันที่ 8 เมษายน 2535).

พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.2498. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 72 ตอนที่ 11ก (วันที่
8 กุมภาพันธ์ 2498).

พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และ
กิจการโทรคมนาคม พ.ศ.2553

พระราชบัญญัติจัดตั้งองค์กรของรัฐบาล พ.ศ. 2496. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 70 ตอนที่ 14ก (วันที่ 17
กุมภาพันธ์ 2496).

พระราชบัญญัติโทรเลขและโทรศัพท์ พ.ศ.2477 , ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 51 ตอนที่ 0ก (วันที่ 28 ตุลาคม
2477).

พระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2504, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 78 ตอนที่ 54 ก (วันที่ 1

กรกฎาคม 2504),

พระราชกฤษฎีกากำหนดเงื่อนไขเวลาขากเล็กพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย พ.ศ.

2520 ฉบับ พ.ศ.2547, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 121 ตอนพิเศษ 44ก (วันที่ 16 สิงหาคม 2547).

พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย พ.ศ.2520, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 24 ตอนพิเศษ 1 (วันที่ 25 มีนาคม 2520).

กฎกระทรวง (พ.ศ.2498) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.

2498.ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 72 ตอนที่ 15ก (ฉบับพิเศษ) (วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2498).

กฎกระทรวง ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2520) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.

2498 , ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 94 ตอนที่ 58(ฉบับพิเศษ) (วันที่ 28 มิถุนายน 2520)

กฎกระทรวง ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2505) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.

2498. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 78 ตอนที่ 80ก (ฉบับพิเศษ) (วันที่ 3 ตุลาคม 2504).

กฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.

2498. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 94 ตอนที่ 58ก (ฉบับพิเศษ) (วันที่ 28 มิถุนายน 2520).

กฎกระทรวง ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2524) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.

2498. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 98 ตอนที่ 194 (ฉบับพิเศษ) (วันที่ 24 พฤศจิกายน 2524).

ตารางกำหนดคลื่นความถี่แห่งชาติ พ.ศ.2558. ประกาศสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการ

โทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 127 ตอนพิเศษ 25 ง (22

กุมภาพันธ์ 2553).

ประกาศคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง แผนแม่บท

การบริหารคลื่นความถี่ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2560. (2560, 6 กันยายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 134

ตอนพิเศษ 220 ง.

ประกาศคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง แผนความถี่

วิทยุกิจการกระจายเสียงระบบ เอฟ.เอ็ม. (2560, 17 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 134

ตอนพิเศษ 134 ง.

ประกาศคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง แผนความถี่

วิทยุกิจการกระจายเสียงระบบ เอ.เอ็ม. (2561, 12 พฤศจิกายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 135 ตอน

พิเศษ 284 ง.

ประกาศคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง แผนความถี่

วิทยุสำหรับกิจการโทรทัศน์ภาคพื้นดินในระบบดิจิทัล(2562, 25 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่

135 ตอนพิเศษ 94 ง.

ประกาศคณะกรรมการประกอบกิจการกระจายเสียง โทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง กำหนดลักษณะและประเภทของกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์, *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 129 (2555, 20 กรกฎาคม) ตอนพิเศษ 116

ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง โทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การเผยแพร่กิจการโทรทัศน์ที่ให้บริการเป็นการทั่วไป, *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 129 (2555, 24 กรกฎาคม) ตอนพิเศษ 118 ง.

Books

Barger Andrew. *Cybermarks : A Proposed Hierarchical Modelling System of Registration and Internet Architecture for Domain Names.*

Codding A., George. Jr. "The 1989 ITU Plenipotentiary and the IFRB". *Telecommunication Policy Journal* (September 1988).

Hank Intven and McCarthy Tetrault. "Telecommunications Regulation Handbook Module 1: Overview of Telecommunications Regulation". (The World Bank , U.S.A : infoDev. Funding). 2000.

Hugh M.Kindred. *International Law : Chiefly as Interpreted and Applied Law.* Etmond Montgomery Publication Limited 1993.

I.Brownlie. Chapter II : The New International Economic Order in Legal Status of Natural Resource.

Joint Technical Advisory Council (JTAC) of the Institute of Electrical and Electronics Engineers and Electronic Industries Association, *Radio Spectrum Utilization : A Program for the Administration of the Radio Spectrum*, (1965)

Law and Regulations

World Telecommunication Development Report 1999. Executive Summary "Mobile Cellular". International Telecommunication Union. October 1999

Radio Regulation (1994) edition of 2012

Websites

<http://www.ict.up.ac.th/adisayac/231341/Mobile%20Technnology.pdf> สืบค้นวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ.2559

<http://dict.longdo.com/?search=broadband> สืบค้นวันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ.2559

https://th.wikipedia.org/wiki/บรอดแบนด์#cite_note-1 สืบค้นวันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ.2559

http://www.itu.int/ITU-D/ict/publications/wtdr_99/material/wtdr99s.pdf สืบค้นวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ.2559

<http://www.ict.up.ac.th/adisayac/231341/Mobile%20Technnology.pdf> สืบค้นวันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ.2559

<http://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/stat/default.aspx> สืบค้นวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ.2559

http://www.itu.int/net/pressoffice/press_releases/2015/25.aspx#.V1UuVldiZFE

<http://www.itu.int/net4/ITU-D/CDS/projects/display.asp?ProjectNo=9THA12017> สืบค้นวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ.2559

https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm สืบค้นวันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ.2559

https://www.wto.org/english/tratop_e/serv_e/gatsqa_e.htm สืบค้นวันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ.2559

<http://www.mict.go.th/assets/portals/1/files/NBPT.pdf> สืบค้น วันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ.2559

http://www.mict.go.th/assets/portals/1/files/download/590219_วาระ%203.1%2020160215-DE%20presentation-government-short.pdf สืบค้น วันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ.2559

http://thaitelecomkm.org/TTE/topic/attach/Definition_of_Telecommunications/index.php สืบค้น วันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ.2559

http://www.itu.int/ITU-D/ict/publications/wtdr_99/material/wtdr99s.pdf สืบค้นวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ.2559